

ABTN Pensioenkring Eastman

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap

Versie 2026

stap
Algemeen
Pensioenfonds

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	8
1.1	DOEL VAN DE ABTN	8
2	ORGANISATIE	9
2.1	ORGANISATIE EN INTERNE BEHEERSING	10
2.2	BESTUUR.....	10
2.3	BELANGHEBBENDENORGANEN	10
2.4	VERGADERING VAN BELANGHEBBENDENORGANEN	11
2.5	INTERN TOEZICHT.....	11
2.6	COMMISSIES	12
2.7	SLEUTELFUNCTIES	13
2.8	BESTUURSBUREAU.....	14
2.9	UITBESTEDING.....	14
2.10	INTERNE BEHEERSING EN INTEGRAAL RISICOMANAGEMENT	16
2.11	MANAGEMENT INFORMATIE.....	23
2.12	INTEGRITEITSBELEID VAN HET FONDS.....	23
2.13	KLACHTENREGELING EN GIP.....	24
2.14	ICT, INFORMATIEBEVEILIGING EN PRIVACY	24
3	COMMUNICATIEBELEID	25
3.1	DOELGROEPEN	25
3.2	BELEIDSDOELEN	26
3.3	BELEIDSDOELEN VOOR DE DEELNEMER.....	26
3.4	BELEIDSDOELEN VOOR DE WERKGEVER.....	27
3.5	UITVOERING VAN HET COMMUNICATIEBELEID.....	28
3.6	ONDERZOEKEN	28
3.7	ROLLEN EN VERANTWOORDELIJKHEDEN	29

3.8	WETTELIJKE EN REGULIERE COMMUNICATIE	29
3.9	INCIDENTELE COMMUNICATIE	29
3.10	HUISSTIJL	30
DEEL II: SPECIFIEK DEEL.....		31
4. PENSIOENKRING EASTMAN:		31
4.1	DOELSTELLINGEN PENSIOENKRING	31
4.2	RISICOHOUING EN HERSTELKRACHT.....	31
4.3	MANAGEMENTINFORMATIE.....	32
4.4	UITVOERINGSOVEREENKOMST.....	33
5 PENSIOENREGELING		36
5.1	AANGESLOTEN WERKGEVERS.....	36
5.2	INHOUD VAN DE PENSIOENREGELING	36
6 VERZEKERING		40
6.1	OVERLIJDENSRSICO.....	40
6.2	ARBEIDSONGESCHIKTHEIDSRISICO.....	41
7 FINANCIËLE OPZET- EN STURINGSMIDDELEN.....		42
7.1	TECHNISCHE VOORZIENINGEN (TV).....	42
7.2	KOSTENVOORZIENING.....	44
7.2.1	<i>Basismodel.....</i>	<i>44</i>
7.2.2	<i>Verloop van de kostenvoorziening.....</i>	<i>46</i>
7.2.3	<i>Toetsing kostenvoorziening.....</i>	<i>47</i>
7.3	VOORZIENING VOOR INGEGANE ZIEKTEGEVALLEN.....	48
7.4	EIGEN VERMOGEN.....	48
7.5	HAALBAARHEIDSTOETS	48
7.6	TOESLAGBELEID.....	49
7.7	TOESLAGDEPOT.....	51
7.8	WEERSTANDSVERMOGEN BIJ HET FONDS.....	52

7.9	PREMIEBELEID.....	52
7.10	PREMIEDEPOT	55
7.11	KOSTENVERGOEDINGEN.....	56
7.12	VERMINDERING PENSIOENAANSPRAKEN	56
7.13	AFKOOP EN INKOOP.....	57
7.14	OMZETTING, BESTEDING EN FLEXIBILISERING	58
7.15	GELDIGHEIDSPERIODE FACTOREN.....	58
8	BELEGGINGSBELEID.....	59
8.1	INVESTMENT BELIEFS.....	59
8.2	PRUDENT PERSON	61
8.3	STRATEGISCH BELEGGINGSBELEID	62
8.4	BELEGGINGSCYCLUS	64
8.5	BEHEERSING RISICO'S	65
8.6	MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD BELEGGEN.....	70
8.7	SPOEDPROCEDURE BELEGGINGEN.....	77
8.8	OPERATIONELE INVULLING BELEGGINGSBELEID PER BELEGGINGSCATEGORIE	78
8.9	RISICOMONITORING.....	81
9	FINANCIËLE STURINGSMIDDELEN.....	85
9.1	PREMIEBELEID.....	85
9.2	BELEGGINGSBELEID	85
9.3	TOESLAGBELEID.....	85
9.4	HERSTEL VAN GEKORTE AANSPRAKEN EN GEMISTE TOESLAGEN	85
10	FINANCIËEL CRISISPLAN	86
	BIJLAGE 1 BELEGGINGSBEGINSELEN	87
1	INTRODUCTIE.....	87
2	ORGANISATIE EN RISICOPROCEDURES.....	87
2.1	<i>Taken en verantwoordelijkheden</i>	<i>87</i>

2.2	<i>Uitbesteding</i>	88
2.3	<i>Rapportage</i>	88
2.4	<i>Deskundigheid</i>	89
2.5	<i>Scheiding van belangen</i>	89
2.6	<i>Kernactiviteiten / nevenactiviteiten</i>	89
3	BELEGGINGSBELEID	89
3.1	<i>Doelstelling beleggingsbeleid</i>	89
3.2	<i>Risicohouding</i>	90
3.3	<i>Investment beliefs</i>	91
3.4	<i>Strategisch beleggingsbeleid</i>	93
3.5	<i>Beleggingsrisico's</i>	94
3.6	<i>Risicobeheerprocedures</i>	97
4	UITVOERING	98
4.1	<i>Uitbesteding</i>	98
4.2	<i>Opzet vermogensbeheer</i>	98
4.3	<i>Algemene uitgangspunten beleggingsbeginselen</i>	98
4.4	<i>Waarderingsmethode</i>	99
4.5	<i>Kostenbeheersing</i>	99
5	MAATSCHAPPELIJK VERANTWOORD BELEGGEN	99
	BIJLAGE 2 ORGANOGRAM PENSIOENFONDS	104
	BIJLAGE 3 SELECTIEPROCES EXTERNE VERMOGENSBEHEERDERS	105
	BIJLAGE 4 ERVARINGSSTERFTE EN PARTNERFREQUENTIES	107
	BIJLAGE 5 RENDEMENTSCURVE	111
	BIJLAGE 6 TOETSING ACTUARIËLE GRONDSLAGEN	112
	BIJLAGE 7 FINANCIËEL CRISISPLAN	113
1.	INLEIDING	117
1.1	DEFINITIES	117

1.2 SITUATIE PENSIOENKRING PER 31 DECEMBER 2025	118
1.3 WETTELIJK KADER VOOR HET FINANCIEEL CRISISPLAN	118
1.4 DOELSTELLING VAN HET FINANCIEEL CRISISPLAN.....	118
1.5 MISSIE, VISIE EN DOELSTELLINGEN VAN HET FONDS	119
1.6 TOTSTANDKOMING FINANCIEEL CRISISPLAN.....	119
1.7 VASTSTELLING FINANCIEEL CRISISPLAN	119
2 FINANCIËLE CRISISSITUATIE	120
2.1 VASTSTELLING FINANCIEËLE CRISISSITUATIE.....	120
2.2 BESCHIKBARE MAATREGELEN	123
2.3 MATE VAN INZETBAARHEID VAN DE (CRISIS)MAATREGELEN	124
2.4 WAT IS HET FINANCIEËLE EFFECT VAN DE MAATREGELEN	125
2.5 EVENWICHTIGE BELANGENAFWEGING.....	126
3 BESLUITVORMING	127
3.1 BESLUITVORMINGSPROCES.....	127
3.2 BELEID ONGEDAAN MAKEN CRISISMAATREGELEN	128
3.3 JAARLIJKSE TOETS OP ACTUALITEIT FINANCIEEL CRISISPLAN.....	128
4 COMMUNICATIE MET BELANGHEBBENDEN	129
BIJLAGE 8 SPOEDPROCEDURE BELEGGINGEN	132
1. INLEIDING.....	132
2. SAMENVATTING	132
3. SPOEDPROCEDURE.....	133
4. TRIGGER	136
BIJLAGE 9 VERSIEBEHEER ABTN VOORGAANDE JAREN	139

Versiebeheer

Datum	Auteur	Versie	Wijziging
December 2025	Bestuursbureau	V0.0	<ul style="list-style-type: none">• Basisversie Algemeen deel• Tekst hoofdstuk 2 aangepast conform de tekst in het jaarverslag
Januari 2026	Aegon AM / bestuursbureau	V0.1	<ul style="list-style-type: none">• Actualisatie van gewichten/percentages/bandbreedtes in H8 (beleggingsbeleid) en bijlage 1 (beleggingsbeginselen)• Melding gemaakt van de strategische renterisico-afdekking naar 100% i.v.m. derisken.
Februari 2026	Triple A	V0.1	<ul style="list-style-type: none">• Actualisatie tekst hoogte feitelijke premie• Actualisatie parameters pensioenregeling vanaf 2025• Actualisatie grondslagen (partnerfrequenties, opslag latent WzP, opslag toekomstige uitvoeringskosten in premie)• Aanpassingen teksten depots (BIM, premiedepot)• Actualisatie periodiciteit toetsing actuariële grondslagen• Actualisatie versiebeheer ABTN
Februari 2026	Bestuursbureau	V0.1	<ul style="list-style-type: none">• Alinea 'Panels' in H3.6 verwijderd
Maart 2026	Triple A	V0.2	<ul style="list-style-type: none">• Resterende passages inzake toeslagdepot verwijderd dan wel gewijzigd• Looptijd uitvoeringsovereenkomst geactualiseerd• Crisisplan geactualiseerd
Maart 2026	Bestuursbureau	V0.2	<ul style="list-style-type: none">• Tekst toegevoegd in H2.6

Het versiebeheer van voorgaande jaren is opgenomen in bijlage 9.

Leeswijzer

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap (Stap) is een Algemeen Pensioenfonds zoals bedoeld in artikel 1 van de Pensioenwet. Stap is een stichting zonder winstoogmerk en voert meerdere pensioenregelingen uit in meerdere Collectiviteitkringen. De Collectiviteitkringen hebben een afgescheiden vermogen en een eigen financiële opzet. De benaming die Stap hanteert voor Collectiviteitkringen is Pensioenkringen.

De ABTN van Pensioenkring Eastman bestaat uit twee delen.

- Deel I van deze ABTN betreft de algemene onderdelen, missie, visie en doelstellingen, de governance en risicobeheersing van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap
- Deel II betreft de specifieke onderdelen voor Pensioenkring Eastman.

DEEL I: Algemeen deel

1 Inleiding

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap (hierna te noemen: het fonds), statutair gevestigd te 's-Gravenhage, is opgericht op 2 december 2015. Het fonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 64680185. Op 17 juni 2016 is door De Nederlandsche Bank de vergunning aan Stap verleend om een algemeen pensioenfonds te mogen uitoefenen. Het fonds is een algemeen pensioenfonds als bedoeld in artikel 1 van de Pensioenwet.

1.1 Doel van de ABTN

Uit het gestelde in artikel 145 van de Pensioenwet vloeit voort dat een pensioenfonds een actuariële en bedrijfstechnische nota dient vast te stellen. Een algemeen pensioenfonds stelt een actuariële en bedrijfstechnische nota op voor iedere Pensioenkring. In deze nota dient in elk geval een omschrijving te zijn opgenomen van de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan het bepaalde bij of krachtens de artikelen 25, 95, 126 tot en met 137 en 143 van de Pensioenwet.

De ABTN van de pensioenkring heeft als doel integraal inzicht te verschaffen in het functioneren van het fonds, door onderstaande punten gemotiveerd te beschrijven:

- de hoofdlijnen van de pensioenregeling;
- de hoofdlijnen van de uitvoeringsovereenkomst en/of het uitvoeringsreglement;
- de hoofdlijnen van het interne beheersing systeem;
- de opzet van de administratieve organisatie en interne controle;
- de risicohouding;
- de financiële opzet en de financiële sturingsmiddelen;
- de actuariële grondslagen en veronderstellingen;
- het te voeren beleid.

2 Organisatie

Om invulling te geven aan de missie, visie, strategie, doelstellingen en risicohouding heeft het fonds een organisatie opgezet waarbinnen de uitvoering van de pensioenkringen en het beheer van het vermogen per pensioenkring op een adequate en gecontroleerde manier kan plaatsvinden. Het fonds heeft een missie, visie, strategie en doelstellingen op instellingsniveau opgesteld, alsook de beleidskaders vastgesteld voor de realisatie van deze doelstellingen.

Missie

Stap is als algemeen pensioenfonds de pensioenuitvoerder die eerste klas oplossingen biedt aan werkgevers en pensioenfondsbeheerders voor de uitvoering van hun huidige pensioenregeling én voor de transitie naar de nieuwe pensioenregelingen zoals beschreven in de Wet toekomst pensioenen. Daarbij staat Stap voor een optimaal evenwicht tussen pensioenresultaat, kosten, bedrijfszekerheid en kwaliteit. Stap neemt daarbij passende maatschappelijke verantwoordelijkheid in het licht van onder andere duurzaamheid.

Visie

Stap biedt, op basis van haar kennis en ervaring met onder andere haar bestaande pensioenkringen, een compleet palet aan pensioenoplossingen, inclusief transitie en begeleiding – zowel binnen FTK als binnen de Wet toekomst pensioenen – voor pensioenfondsbeheerders en werkgevers. Daarbij nemen ook zorgplicht, advies (ondersteuning) en informeren en activeren van deelnemers een belangrijke plaats in. Naast persoonlijke verbinding, maakt Stap ook gebruik van moderne (digitale) tooling en zijn de oplossingen passend bij de hedendaagse verwachtingen van deelnemers, sociale partners en pensioenfondsbesturen.

Strategie

Stap heeft de ambitie om hét algemeen pensioenfonds in Nederland te zijn dat zowel deelnemers, werkgevers en latende pensioenfondsbeheerders ontzorgt. Dat gebeurt door:

- het bieden van gemak: werkgevers het werk met betrekking tot hun pensioenregeling vergaand uit handen te nemen en hen waar mogelijk maatwerk te bieden.
- pensioenfondsbeheerders met raad en daad bij staan in hun proces op weg naar opheffing en hen een soepele transitie te bieden;
- eerlijke, begrijpelijke en adequate (deelnemers) communicatie;
- het ontwikkelen van passende proposities;
- deelnemers te betrekken bij hun pensioen, zodat zij handelen wanneer nodig;

- samen te werken met financieel krachtige uitbestedingspartners die daarnaast hebben bewezen te beschikken over een excellente uitvoering.

De strategie van Stap is gericht op ‘beheerste groei’. Dat betekent dat Stap in de komende periode haar leidende positie als algemeen pensioenfonds verder wil uitbouwen en haar strategie gericht op continuïteit en een adequate schaalgrootte naar de toekomst toe wil blijven waarborgen. De transitie naar de Wet toekomst pensioenen biedt hiertoe voldoende kansen. Stap blijft pensioenfondsen en werkgevers een toekomstbestendige pensioenoplossing bieden waarin de deelnemer centraal staat tegen de beste prijs-kwaliteitverhouding. Stap biedt alle contractvormen aan.

2.1 Organisatie en interne beheersing

Dit hoofdstuk beschrijft het kader waarbinnen het fonds de risico’s voortvloeiend uit haar bedrijfsprocessen beheerst. Het bestuur van het fonds is verantwoordelijk voor de beleidsformulering en de uitvoering van het beleid, ook al is een deel van de werkzaamheden uitbesteed (zie voor het organogram in bijlage 2). Het fonds leeft de Code Pensioenfondsen na volgens het ‘pas-toe-of-leg-uit’ beginsel. Dit betekent dat het fonds de normen van de Code toepast of in het jaarverslag motiveert waarom het een norm niet (volledig) toepast. Het fonds legt in het jaarverslag verantwoording af over de naleving van de Code en benoemt de eventuele acties die hieruit voortvloeien. Het fonds beoordeelt periodiek aan de hand van een checklist in hoeverre wordt voldaan aan de normen van de Code Pensioenfondsen.

2.2 Bestuur

Het fonds heeft een onafhankelijk bestuursmodel. Het bestuur van het Fonds bestaat uit vier onafhankelijke leden. Het bestuur is belast met het besturen van het fonds en draagt zorg voor de uitvoering van de statuten en pensioenreglementen, uitvoeringsovereenkomsten en -reglementen en overige (interne) reglementen. Door middel van individuele geschiktheidsprofielen, de geschiktheidsmatrix en het geschiktheidsplan wordt de deskundigheid van het bestuur van het fonds periodiek gemonitord en gewaarborgd.

2.3 Belanghebbendenorganen

Voor elke pensioenkring is een belanghebbendenorgaan ingesteld, als bedoeld in artikel 115b van de Pensioenwet, welke uitsluitend de taken en bevoegdheden heeft voor zover ze betrekking hebben op de pensioenkring waarvoor het belanghebbendenorgaan is ingesteld. Het belanghebbendenorgaan is paritair samengesteld en bestaat uit een door het belanghebbendenorgaan te bepalen aantal leden met een maximum aantal van zes. De samenstelling bestaat uit vertegenwoordigers van werkgevers, deelnemers, (overgedragen)

gewezen deelnemers en pensioengerechtigden, die via voordracht dan wel via verkiezingen tot de belanghebbendenorganen kunnen worden gekozen.

De geledingen binnen het belanghebbendenorgaan zijn op een zo evenwichtig mogelijk wijze vertegenwoordigd. Daarbij maken niet altijd alle geledingen deel uit van het belanghebbendenorgaan. Zo kent het belanghebbendenorgaan van een actieve pensioenkring een andere samenstelling dan die van een niet actieve pensioenkring.

Het belanghebbendenorgaan heeft naast wettelijke advies- en goedkeuringsrechten (artikel 115c van de Pensioenwet) ook een aantal bovenwettelijke advies- en goedkeuringsrechten. Het belanghebbendenorgaan vertegenwoordigt alle belanghebbenden van de desbetreffende pensioenkring. Het belanghebbendenorgaan bewaakt of het bestuur de uitvoeringsovereenkomst en/of het uitvoeringsreglement en het pensioenreglement juist uitvoert. Uitgangspunt in het handelen van ieder individueel lid van het belanghebbendenorgaan en het belanghebbendenorgaan als geheel is dat gehandeld wordt in het belang van alle belanghebbenden van de pensioenkring, rekening houdend met de korte- en langetermijneffecten van maatregelen. Het belanghebbendenorgaan doet verslag van zijn bevindingen in het bestuursverslag van de van toepassing zijnde pensioenkring. De taken en verantwoordelijkheden van het belanghebbendenorgaan zijn opgenomen in het reglement belanghebbendenorgaan en het reglement vergadering van het belanghebbendenorgaan.

2.4 Vergadering van Belanghebbendenorganen

Naast de belanghebbendenorganen is er tevens een vergadering van belanghebbendenorganen ingesteld. De vergadering van belanghebbendenorganen benoemt en ontslaat bestuursleden en leden van de raad van toezicht (RvT). Daarnaast legt de raad van toezicht jaarlijks verantwoording af aan de vergadering van belanghebbendenorganen. De voorzitters van de belanghebbendenorganen van de afzonderlijke pensioenkringen hebben zitting in dit orgaan. Het bestuur, of een delegatie daarvan, overlegt periodiek met de (vergadering van) belanghebbendenorganen. De taken en verantwoordelijkheden van het belanghebbendenorgaan zijn opgenomen in het reglement belanghebbendenorgaan en het reglement vergadering van het belanghebbendenorgaan.

2.5 Intern toezicht

Het intern toezicht als bedoeld in de Pensioenwet wordt uitgeoefend door een raad van toezicht, die bestaat uit drie onafhankelijke deskundigen. De taken en verantwoordelijkheden van de raad van toezicht zijn opgenomen in het reglement raad van toezicht.

2.6 Commissies

Het bestuur heeft de volgende bestuursadviescommissies ingesteld:

- Beleggingsadviescommissie
 - adviseert het bestuur over het te voeren meerjaren strategische beleggings- en risicobeleid per pensioenkring;
 - adviseert het bestuur over het structureel te voeren risicobeleid en de korte termijn ontwikkelingen die tot aanpassingen van het matching- en afdekkingsbeleid (zouden) moeten leiden per pensioenkring;
 - adviseert het bestuur over het beleggingsplan per pensioenkring;
 - adviseert het bestuur over de inhoud van de service overeenkomst (SO) per pensioenkring met de uitbestedingspartner Aegon Asset Management;
 - beoordeelt de monitoring van de relevante uitbestedingspartners (inclusief de beoordeling van de naleving van de SO's en de beoordeling van de ISAE 3402 type II rapportage).
- Audit Adviescommissie
 - adviseert het bestuur over de planning en control cyclus van het fonds, met inbegrip van de financiële risicobeheersing per pensioenkring;
 - beoordeelt de monitoring van de relevante uitbestedingspartners (inclusief de beoordeling van de contracten, de naleving van de service level agreements, de beoordeling van de ISAE 3402 type II rapportages en overige risico- en auditrapportages);
 - adviseert het bestuur over het bestuursverslag, de jaarrekening van het fonds en de financiële opstelling van elke pensioenkring, het accountantsverslag van de externe accountant en de certificeringsrapporten van de certificerend actuaris;
 - adviseert het bestuur over het algemene jaarplan en het budget van het fonds;
 - oefent toezicht uit op de werking van het risicomangement (beheersings- en controle)systeem op Fondsniveau en per Pensioenkring, de naleving van wet- en regelgeving en de werking van de gedragscode;
 - adviseert het bestuur desgevraagd of uit eigen beweging over het auditbeleid en het risicomangementbeleid en ziet toe op de uitvoering van het door het bestuur vastgestelde beleid per pensioenkring.

- Pensioen & Communicatie adviescommissie
 - adviseert het bestuur over de strategie van het fonds (in samenwerking met de marketing & sales adviescommissie);
 - adviseert het bestuur over het te voeren communicatiebeleid;
 - adviseert het bestuur over het jaarlijkse communicatieplan en de inzet van middelen;
 - adviseert het bestuur over de actuariële en bedrijfstechnische nota van elke pensioenkring;
 - adviseert het bestuur over het premie- en toeslagbeleid (van elke pensioenkring);
 - beoordeelt de monitoring van de relevante uitbestedingspartners (inclusief de beoordeling van de naleving van de service level agreements, de beoordeling van de ISAE 3402 type II rapportage en overige rapportages);
 - adviseert het bestuur over service level agreements met de uitbestedingspartners voor de pensioenkringen.

- Marketing & Sales adviescommissie
 - adviseert het bestuur over de strategie van het fonds (in samenwerking met de pensioen & communicatie adviescommissie);
 - adviseert het bestuur over het marketingbeleid van het Fonds;
 - adviseert het bestuur over de salestrajecten;
 - adviseert het bestuur over de propositie van het fonds. In het kader van de Wtp wordt hiertoe samengewerkt met de coördinatiecommissie Wtp.
 - adviseert het bestuur over relevante ontwikkelingen in de markt, welke van invloed kunnen zijn voor het fonds

2.7 Sleutelfuncties

Het fonds beschikt over sleutelfuncties, zijnde een risicobeheerfunctie, een Interne auditfunctie en een actuariële functie als bedoeld in artikel 143a van de Pensioenwet en stelt de houders van deze sleutelfuncties in staat deze functies op een objectieve, eerlijke en onafhankelijke manier te vervullen. De taken en verantwoordelijkheden van deze sleutelfunctiehouders zijn opgenomen in het reglement interne auditfunctie en het reglement actuariële functie.

De houders van de sleutelfuncties rapporteren gevraagd en ongevraagd materiële bevindingen en aanbevelingen op het gebied dat onder hun verantwoordelijkheid valt schriftelijk aan het bestuur van het

fonds. Indien het bestuur hiervoor niet tijdig passende en corrigerende maatregelen treft, melden de houders van de sleutelfuncties dit zo spoedig mogelijk aan de toezichthouder.

2.8 Bestuursbureau

Het bestuur wordt bij de uitvoering van haar taken bijgestaan door een bestuursbureau. Het bestuursbureau vormt het eerste aanspreekpunt voor externe partijen en “beheert” de overeenkomsten die het fonds is aangegaan. Het bestuursbureau controleert de uitvoering van de overeengekomen werkzaamheden door de uitbestedingspartijen (zie onder 2.9). Tevens houdt het bestuursbureau de ontwikkelingen op de verschillende aandachtsgebieden bij en initieert ze nieuw beleid als gevolg van de ontwikkeling in de pensioenfondsomgeving. Verder is het bestuursbureau verantwoordelijk voor de algehele ondersteuning van het bestuur, de bestuursadviescommissies, de (vergadering van) belanghebbendenorganen en de raad van toezicht. Intern is het bestuursbureau de uitvoerende spil van het fonds.

2.9 Uitbesteding

Het fonds heeft werkzaamheden uitbesteed aan derden en is verantwoordelijk voor een goede uitvoering van deze uitbestede werkzaamheden. Deze werkzaamheden hebben betrekking op het pensioenbeheer, het vermogensbeheer en alle overige processen en activiteiten waarvan het bestuur het voor de bedrijfsvoering zinvol acht om deze uit te besteden.

Het bestuur richt de uitbesteding zodanig in dat voldaan wordt aan de wet- en regelgeving en dat het bestuur volledig ‘in control’ is over de uitbestede werkzaamheden. Voorwaarden hiervoor zijn dat het fonds waarborgt dat zij beschikt over een adequate controle op de uitbestede werkzaamheden. Hiertoe heeft het bestuur haar uitbestedingsbeleid vastgesteld en vastgelegd in het document ‘uitbestedingsbeleid’. Daarnaast heeft het bestuur het handboek leveranciersmanagement vastgesteld, waarin de selectie van leveranciers is uitgewerkt.

De doelstellingen die het fonds met haar uitbestedingsbeleid heeft zijn:

- het waarborgen van een effectief en volledig proces bij het maken van de keuze om bepaalde werkzaamheden wel of niet uit te besteden;
- het vastleggen van de wijze waarop het bestuur er voor zorgt dat de uitbesteding van werkzaamheden binnen de wettelijke regels van de Pensioenwet en overige wet- en regelgeving plaatsvindt;
- het borgen dat met de uitvoering van de uitbestede werkzaamheden de overeengekomen resultaten worden behaald;
- dat het bestuur de volledige verantwoording kan blijven nemen over de uitbestede werkzaamheden doordat de uitvoering plaatsvindt conform het door het bestuur geformuleerde uitbestedingsbeleid.

Het geformuleerde uitbestedingsbeleid richt zich op de uitbesteding van (delen van) bedrijfsprocessen of de inhuur van adviesdiensten op structurele basis. Risico's verbonden aan deze uitbesteding kunnen materiële invloed hebben op de strategische positie, de financiële prestaties, de financiële positie en de continuïteit en/of integriteit van het fonds.

Er worden alleen activiteiten uitbesteed indien wordt voldaan aan het basisprincipe dat uitbesteding leidt tot een hogere kwaliteit, efficiency en/of lage uitvoeringskosten. Voordelen van uitbesteding zijn onder andere financiële schaalvoordelen, kwaliteit en deskundigheid personeel, operationele voordelen, continuïteit en benutting van de tijdszones bij vermogensbeheer.

Alvorens het fonds een uitbestedingspartner (hierna ook: leverancier) selecteert, wordt een overzicht gemaakt van de uit te besteden (deel)activiteiten, de kwaliteitseisen, de uitvoeringkaders en de randvoorwaarden. Voorts wordt er een systematische risicoanalyse op de betreffende activiteiten uitgevoerd voor de risico's die bij de uitbesteding worden onderkend.

Nadat een leverancier is geselecteerd wordt de samenwerking contractueel vastgelegd in een uitbestedingsovereenkomst. Eventuele detailwerkafspraken worden vastgelegd in een bijbehorende Service Level Agreement (SLA). Hierin zijn onder meer kritieke prestatie-indicatoren (KPI's) opgenomen, waaronder de kwaliteit, tijdigheid en servicegraad, die als basis dienen voor de monitoring en evaluatie gedurende de samenwerking.

In het uitbestedingsbeleid heeft het Fonds voorts de uitgangspunten, de uitbestede werkzaamheden en de selectiecriteria en de selectieprocedure voor het selecteren van leveranciers beschreven. Daarnaast wordt ingegaan op de governance van leveranciers en de monitoring en evaluatie van uitbestedingspartners.

Uitbestedingspartners

Het bestuur heeft de uitvoerende taken voor het pensioenbeheer en het vermogensbeheer uitbesteed aan twee uitbestedingspartners, de pensioenadministrateur TKP Pensioen B.V. (hierna te noemen: TKP) en de vermogensbeheerder Aegon Asset Management (hierna te noemen Aegon AM). De relatie tussen het fonds en TKP en Aegon AM is vastgelegd in afzonderlijke uitbestedingsovereenkomsten en (jaarlijks vast te stellen) service level agreements (SLA's). In de SLA's zijn nadere bepalingen omtrent aard, omvang, kwaliteit en servicegraad van de dienstverlening opgenomen.

TKP en Aegon AM zijn bij de uitvoering van het door het bestuur vastgestelde beleid gehouden de bepalingen van de statuten van het fonds en de pensioenreglementen en de uitvoeringsovereenkomsten/-reglementen van de pensioenkringen in acht te nemen.

Het bestuur heeft een aantal werknemers die werkzaam zijn bij TKP en Aegon AM de bevoegdheid gegeven om in tweetallen het fonds te vertegenwoordigen (procuratie). De afspraken omtrent deze bevoegdheden zijn voor beide uitvoeringsorganisaties vastgelegd in de uitbestedingsovereenkomsten met het fonds.

2.10 Interne beheersing en integraal risicomanagement

Dit hoofdstuk beschrijft het kader waarbinnen het fonds de risico's voortvloeiend uit haar bedrijfsprocessen beheerst. Het bestuur van het fonds is verantwoordelijk voor de beleidsformulering en de uitvoering van het beleid, ook al is een deel van de werkzaamheden uitbesteed.

Inrichting

Het integraal risicomanagement (IRM) van het fonds is gericht op het op een beheerste en integere wijze behalen van de doelstellingen. Met behulp van het IRM-raamwerk worden risico's waaraan het fonds is (of kan worden) blootgesteld geïdentificeerd, beoordeeld, beheerst, bewaakt en gerapporteerd. Het IRM-raamwerk is erop gericht het risicomanagementproces maximaal te integreren in de processen en de risicobeheersing te optimaliseren. Hoe de risico's worden beheerst is beschreven in het risicomanagementbeleid van het fonds.

In het IRM-raamwerk maakt het fonds gebruik van categorisering naar risico's gebaseerd op het COSO-ERM model en het referentiekader van DNB voor IRM. Hierbij wordt onderscheid gemaakt naar de risicoclusters strategische risico's, financiële risico's, operationele risico's en compliance risico's. Het fonds heeft op grond van het specifieke karakter van een algemeen pensioenfonds naast de reguliere risico's de volgende additionele risico's toegevoegd: strategie, governance, werkgever en liquiditeit.

Het fonds onderkent onderstaande risicoclusters en -categorieën. In de tabel is inzichtelijk gemaakt op welk niveau de risico categorieën betrekking hebben; Stap als instelling, de pensioenkringen of beide.

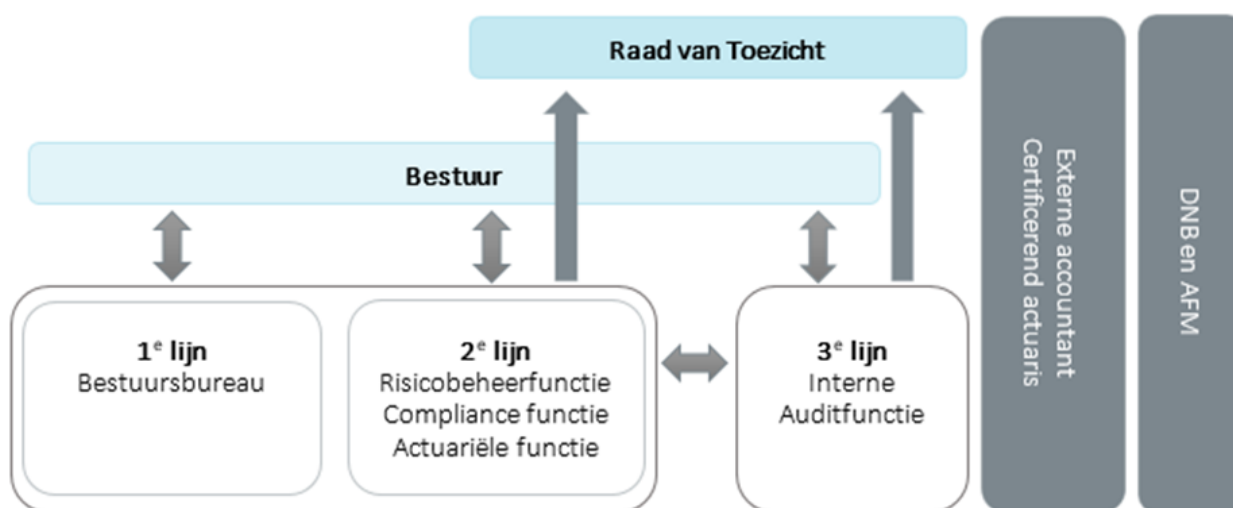
Risico cluster	Risico categorie	Niveau
Strategische risico's	Strategie	Stap
	Markt	Stap
	Omgeving	Stap en pensioenkringen
Financiële risico's	Matching- en rente	Stap en pensioenkringen
	Markt	pensioenkringen
	Krediet	Stap en pensioenkringen
	Liquiditeit	Stap en pensioenkringen
	Verzekeringstechnisch	pensioenkringen
	ESG	Stap en pensioenkringen
	Operatieve risico's	Operationeel
Operatieve risico's	Uitbesteding	Stap en pensioenkringen
	IT	Stap en pensioenkringen
	Governance	Stap en pensioenkringen
	Werkgever	Stap
	Compliance risico's	Juridisch
Compliance risico's	Integriteit	Stap en pensioenkringen

Het fonds onderscheidt zowel op instellingsniveau als op het niveau van de pensioenkringen dezelfde hoofdrisico's. De duiding van de verschillende hoofdrisico's kan echter wel afhangen van het beschouwde niveau.

Structuur

Het bestuur vergadert zo vaak als nodig wordt geacht. Bij deze vergaderingen zijn TKP en Aegon AM zo nodig met een delegatie vertegenwoordigd. Van de vergadering wordt verslag gemaakt. Jaarlijks wordt door het bestuur een jaarplan (inclusief) begroting vastgesteld per pensioenkring. Deze is onder andere gebaseerd op de aannames en uitkomsten van het financieringssysteem en de aard, omvang, kwaliteit en servicegraad per pensioenkring.

Het bestuur is primair verantwoordelijk voor de uitvoering van de verschillende pensioenregelingen van de pensioenkringen, waarbij een integere en beheerste bedrijfsvoering gewaarborgd dient te zijn. Dit wordt geborgd door de organisatiestructuur, de processen en procedures en de inrichting en toepassing van het IRM-ramwerk. De uitvoering van het IRM heeft het fonds geborgd in de governance structuur conform het "Three Lines Model". Schematisch wordt dit als volgt weergegeven:

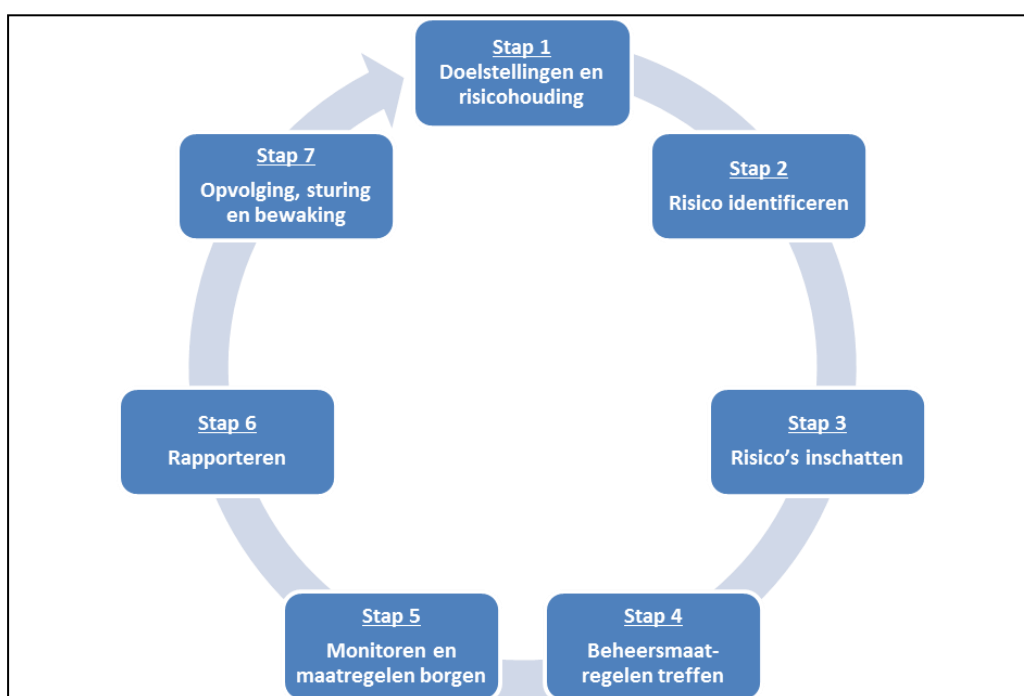
Volgens dit model bestaat de operationele verantwoordelijkheid van de 1e en 2e lijn, binnen de eindverantwoordelijkheid van het bestuur, uit het realiseren van de doelstellingen van Stap. In het model zijn tevens de in het kader van IORP II vereiste sleutelfuncties opgenomen.

- De 1e lijn (het bestuursbureau) is verantwoordelijk voor het identificeren en managen van risico's die voorkomen bij de uitvoering van de dagelijkse processen van het fonds.
- De 2e lijn (de risicobeheerfunctie, de compliance functie en de actuariële functie) monitort of de 1e lijn haar verantwoordelijkheid neemt en of de risico's adequaat worden gemanaged. Daar waar nodig geeft de 2e lijn ook advies over mogelijke verbeteringen en verleent de 2e lijn assistentie door expertise, ondersteuning en een kritische blik bij risicogerelateerde zaken.

- De 3e lijn (de Interne auditfunctie) heeft een controlerende functie en geeft onafhankelijke en objectieve assurance en adviezen over de toereikendheid en effectiviteit van governance en risicomanagement. Dit wordt bereikt door het deskundig toepassen van systematische en gedisciplineerde processen, (onafhankelijke) expertise en inzichten.
- De uitvoerende werkzaamheden van het fonds zien in hoofdzaak toe op het controleren en monitoren van de uitbestedingspartners. De uitbestedingspartners opereren net als het fonds op basis van de uitgangspunten van het "Three Lines Model"¹.

Risicoanalyse en beheersing (hoofdlijnen)

De risicomanagementaanpak van het fonds is integraal voor zowel de risico's op het niveau van de pensioenkringen als op instellingsniveau. Het fonds hanteert hierbij de navolgende risicomanagementcyclus waarbij continu de onderstaande 7 proces-stappen worden doorlopen:

Methodes van risicodetectie en risicobeoordeling

Het fonds hanteert een aantal instrumenten en technieken bij de uitvoering van het risicomanagementproces. Hieronder volgt een korte omschrijving (niet limitatief):

¹ Tot juli 2020 bekend onder het "Three lines of defence" model.

Risk self assessment (RSA)

Minimaal jaarlijks voert het fonds een RSA uit. Hierbij ligt het accent op het geaggregeerde niveau en wordt een totaalbeeld verkregen van de belangrijkste risico's waaraan Stap is of kan worden blootgesteld.

Eigenrisicobeoordeling (ERB)

De ERB is een instrument waarmee het fonds inzicht krijgt in de samenhang tussen de strategie van het pensioenfonds, de materiële risico's die het fonds kunnen bedreigen, de mogelijke consequenties hiervan voor de financiële positie van de pensioenkring en de pensioenrechten van pensioengerechtigden en pensioenaanspraken van (gewezen) deelnemers. Daarnaast geeft de ERB het pensioenfonds inzicht in de effectiviteit en doelmatigheid van het risicomanagement.

Als onderdeel van het strategisch risicomanagement voert het fonds tenminste driejaarlijks een ERB uit. In geval van een significante wijziging in het risicoprofiel van het fonds of de door het fonds uitgevoerde pensioenregelingen vindt onverwijld een ERB plaats.

De ERB maakt integraal onderdeel uit van de strategie en wordt in aanmerking genomen bij het nemen van strategische beslissingen. Het ERB-proces hangt nauw samen met het reguliere risicomanagementproces. Zo is de keuze van de scenario's in de ERB gekoppeld aan de belangrijkste risico's van het fonds, waarmee de RSA een voorname input vormt voor de ERB. Daarnaast wordt bij het uitvoeren van de ERB een onderscheid gemaakt tussen de scenario's, risico's en beheersmaatregelen op instellingsniveau van het fonds en op het niveau van de pensioenkringen. Hiermee wordt aangesloten bij de inrichting van het IRM-raamwerk van het fonds. Bij het bepalen van de (hoofd)scenario's wordt tevens rekening gehouden met het specifieke karakter van een algemeen pensioenfonds. Voor uitvoeren van een ERB heeft Stap een separaat ERB beleid opgesteld.

Systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA)

De SIRA betreft een systematische analyse van mogelijke integriteitsrisico's die het fonds loopt of kan lopen. De SIRA wordt gefaciliteerd door de manager risk.

RSA IT

Als onderdeel van de risicomanagement cyclus voert het fonds (minimaal) jaarlijks een risico analyse uit op de beheersing van de IT-risico's van het fonds. Hierbij worden de IT-risico's voor Stap geïdentificeerd en onderkend en worden waar nodig verbeteracties uitgezet.

Risicoparagraaf en risico-opinie

De medewerkers van het bestuursbureau adviseren het bestuur en de bestuursadviescommissies in voorleggers en beleidsvoorstellen over mogelijke risico's en de impact en beheersing daarvan. In een

risicoparaagraaf wordt beschreven welke risico's worden onderkend en hoe deze een afweging verdienen in de besluitvorming en de beheersing van de processen. Separaat wordt in ieder geval een risico opinie door de sleutelfunctiehouder risicobeheer opgesteld bij besluiten, zoals opgenomen in het besluitvormingsproces, die ter goedkeuring voorliggen bij het bestuur. Door het opstellen van de risicoparaagraaf en de risico-opinie wordt geborgd dat risico's worden meegenomen in de besluitvorming.

Monitoren strategische risico's:

De voor de strategische risico's geformuleerde risicobereidheid en risicotolerantiegrenzen worden onder andere gemonitord aan de hand van meetbare kritische prestatie indicatoren (KPI's) en kritische risico indicatoren (KRI's). Daarnaast wordt van de belangrijke beheersmaatregelen voor Stap (key controls) periodiek de werking beoordeeld en bepaald of bijsturing vereist is. Jaarlijks vindt prioritering en herijking plaats van de KPI's, KRI's en key controls.

Weerstandsvermogen (hoofdlijnen)

Het fonds dient een weerstandsvermogen aan te houden op basis van een wettelijk voorgeschreven minimum en maximum. Hierbij geldt dat doorlopend voor elke pensioenkring 0,2% van het beheerde pensioenvermogen aanwezig moet zijn. Vastgestelde overschotten en tekorten van het weerstandsvermogen die het gevolg zijn van het behaalde positieve of negatieve rendement op het vermogen van de pensioenkringen die het fonds aanhoudt, komen ten goede aan, respectievelijk ten laste van het behaalde bruto rendement op het vermogen van de pensioenkringen die het fonds aanhoudt. Daarnaast dragen toetredende klanten bij aan het weerstandsvermogen. Het proces van monitoring en rebalancing van het weerstandsvermogen is nader uitgewerkt in het handboek bedrijfsvoering van het fonds.

Bij een eventuele uitgaande collectieve waardeoverdracht naar een andere pensioenuitvoerder, zal het bijbehorende weerstandsvermogen ook worden overgedragen.

Uitbesteding(spartners)

Uitgangspunt bij het uitbesteden van werkzaamheden is dat de hieruit voortvloeiende risico's afdoende worden beheerst door de uitbestedingspartners. Het bestuur van het fonds laat zich bijstaan door een externe accountant, een externe actuaris en een compliance officer. Het bestuur als geheel en elk der bestuursleden afzonderlijk kunnen deskundigen raadplegen en zich ter vergadering door hen laten bijstaan.

De externe accountant van het fonds heeft toegang tot de boeken en bescheiden van het fonds en haar uitbestedingsrelaties TKP en Aegon AM. Ter voorkoming van (elke schijn van) belangenconflicten en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij de uitbestedingspartners en het fonds aanwezige informatie zijn er

gedragscodes die gelden voor de verbonden personen van het fonds (bestuursleden, leden van de raad van toezicht en leden van de belanghebbendenorganen, medewerkers van het bestuursbureau) en medewerkers van TKP en Aegon AM.

Interne beheersing TKP en Aegon AM

De interne beheersing binnen TKP en Aegon AM is zoveel mogelijk gewaarborgd door de volgende maatregelen:

- Jaarlijkse opstelling van een jaarplan voor het fonds, dat mede richtinggevend is voor de aansturing en uitvoering van de dagelijkse activiteiten binnen TKP en Aegon AM.
- Het aanbrengen van functiescheidingen met daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheden en bevoegdheden.
- TKP en Aegon AM voeren een modern personeelsbeleid, blijkend uit een hoog gemiddeld niveau van opleiding en ervaring in relatie tot de functie-eisen, vastlegging van functiebeschrijvingen en procedures, systematische wijze van vaststellen van (persoonlijke) doelstellingen en periodieke beoordeling van de realisatie daarvan en het navragen van referenties bij kritische functies. Het ethisch handelen wordt bevorderd door het hanteren van gedragscodes die afhankelijk zijn van de functie.
- Aegon AM kent een adviesorgaan in de vorm van de beleggingscommissie, bestaande uit twee externe leden. De werking hiervan wordt nader beschreven in het hoofdstuk over vermogensbeheer.
- Het toepassen van het vier-ogen-principe bij de externe vertegenwoordiging en bij handmatige invoer van mutaties in de pensioen- en beleggingsadministratie en de output en beoordeling van managementinformatie en advisering.
- Vergaande automatisering, zowel binnen de pensioenadministratie (inclusief workflow) als binnen de beleggingsadministratie. Regelmatige afstemming van bestanden met opgaven van derden.
- Het beschermen van systemen en eigendommen door middel van logische en fysieke toegangsbeveiliging.
- Regelmatige communicatie: intern door middel van werkoverleg en extern tussen TKP en Aegon AM met het fonds.
- Jaarlijkse managementletter van externe accountant aan de directie van TKP en Aegon AM.
- Risico- en auditrapportages.

Het functioneren en de kwaliteit van de interne beheersing wordt periodiek getoetst door operational risk management (ORM) van TKP en Aegon AM gebaseerd op een risicoanalyse. In ieder geval vinden toetsende werkzaamheden plaats voor processen met een hoog (afbreuk)risico, zoals het afsluiten van contracten met

externe vermogensbeheerders en –bewaarders en pensioenopgaven. De directies van TKP en Aegon AM zijn verantwoordelijk voor het (laten) uitvoeren van deze toetsende werkzaamheden.

2.11 Management informatie

Naast de hiervoor beschreven contractuele waarborgen en regelingen beschikt het bestuur voor de uitoefening van haar taak over de volgende managementinformatie op fondsniveau:

- Informatie over relevante ontwikkelingen op pensioengebied en vermogensbeheer en de mogelijke consequenties hiervan voor het fonds (via updates tijdens vergaderingen, marktupdates, nieuwsbrieven en andere communicatie uitingen van de koepelorganisatie)
- Maand- en kwartaalrapportages met de ontwikkelingen van het fonds en specifiek voor de pensioenkringen.
- ISAE 3402 type II-rapportages. Alle uitvoerende organisaties zullen jaarlijks zo spoedig mogelijk na afloop van een boekjaar het fonds inzicht verschaffen in haar interne organisatie en de daarin opgenomen beheersmaatregelen. Onderdeel van de ISAE 3402 type II-rapportage is een mededeling van een externe accountant gebaseerd op een risicoanalyse over de toereikendheid van de controledoelstellingen per proces en de daarvoor getroffen beheersmaatregelen.
- In control statement (ICS) van TKP op kwartaalbasis.
- Jaarlijkse ICS van TKP met betrekking tot het jaarwerk.
- Niet financiële risicorapportages van Aegon AM op kwartaalbasis.
- Risicorapportages van TKP op kwartaalbasis.
- Auditrapportages, waaronder ISO 27001 en ISO 27007 rapportages.

Het bestuur heeft de bevoegdheid om bovenstaande managementinformatie te laten controleren door auditors, of anderszins een audit bij TKP en Aegon AM uit te (laten) voeren.

2.12 Integriteitsbeleid van het Fonds

De hoofdelementen van het integriteitsbeleid van het fonds hebben betrekking op de uitbesteding en belangenverstremgeling. Het bestuur besteedt alleen uit aan partijen die beschikken over een adequaat integriteitsbeleid. Ter voorkoming van (elke schijn van) belangenconflicten en van misbruik en oneigenlijk gebruik van de bij het fonds aanwezige informatie is er een gedragscode die geldt voor de bestuursleden, de leden van de raad van toezicht, de leden van het belanghebbendenorgaan, de externe commissieleden en de medewerkers van het bestuursbureau. Het fonds draagt zorg voor een systematische analyse van

integriteitsrisico's, stelt aan de hand van die analyse een integriteitsbeleid vast en draagt zorg voor de uitvoering daarvan.

Het fonds beschikt over een incidentenregeling als bedoeld in artikel 19a van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. In de incidentenregeling zijn de procedures en maatregelen met betrekking tot de omgang met en vastlegging van incidenten beschreven. Daarnaast heeft het fonds een Klokkenuidersregeling en Beleid voor ongewenst gedrag.

2.13 Klachtenregeling en GIP

Met de invoering van de Wet toekomst pensioenen is in de Pensioenwet bepaald dat alle pensioenfondsen in Nederland aangesloten moeten zijn bij de Geschillen Instantie Pensioenfondsen (GIP). Stap is per 1 januari 2024 aangesloten bij GIP en heeft de klachtenregeling en de website hierop aangepast.

2.14 ICT, informatiebeveiliging en privacy

Het fonds heeft het ICT Beleid en het Informatiebeveiligingsbeleid vastgelegd in separate beleidsdocumenten.

Het doel van het ICT beleid is richting geven aan de opzet en werking van de ICT binnen het fonds en voor haar uitbestedingspartners. Dit ICT beleid sluit aan op de missie, visie, strategie en doelstellingen van het fonds en houdt rekening met de interne en externe (IT) ontwikkelingen. Gezien de vele en elkaar snel opvolgende ontwikkelingen die impact (kunnen) hebben op het fonds, wordt dit ICT beleid jaarlijks herijkt.

I Informatiebeveiliging is tevens een beleidsverantwoordelijkheid van het bestuur van het fonds. Zoals overal in de maatschappij is ook bij het fonds sprake van toenemende afhankelijkheid van informatiemanagement en ICT. Daarom is het van belang adequate maatregelen te treffen. Immers, onvoldoende informatiebeveiliging kan leiden tot onacceptabele risico's voor de (uitbestede) bedrijfsprocessen van het fonds. Incidenten en inbreuken in bedrijfsprocessen kunnen leiden tot financiële schade en reputatieschade. Met het informatiebeveiligingsbeleid heeft het fonds kaders gesteld voor het niveau bij zowel de eigen organisatie als ook voor de uitbestedingspartners. Het ICT beleid en het Informatiebeveiligingsbeleid voldoen aan de vereisten van de Digital Operational Resilience Act (DORA).

Naast deze ICT gerelateerde beleidsdocumenten heeft het fonds een privacy beleid opgesteld. Het fonds geeft met dit beleid een duidelijke richting aan privacy en laat zien dat zij de privacy waarborgt, beschermt en handhaaft. Dit beleid is van toepassing op de gehele organisatie, alle processen, onderdelen, objecten en gegevensverzamelingen van het fonds. Dit privacy beleid is in lijn met de relevante nationale- en Europese wet- en regelgeving.

3 Communicatiebeleid

In dit hoofdstuk vindt u het communicatiebeleid van het fonds. Het primaire doel van het communicatiebeleid is het informeren en activeren van deelnemers over hun persoonlijke pensioen, over specifieke zaken met betrekking tot hun pensioenkring en over algemene zaken met betrekking tot Stap. Die communicatie kent een bepaalde vorm en stijl, die zorgt voor eenduidigheid in de communicatie zowel binnen de pensioenkring als over de pensioenkringen heen. De inhoud van niet pensioenkring specifieke zaken is voor alle pensioenkringen gelijk.

Het communicatiebeleid is de basis voor de communicatiejaarplannen van de pensioenkringen: de doelen die het fonds zich stelt gelden op beleidsniveau voor alle pensioenkringen. Op tactisch niveau worden deze jaarlijks uitgewerkt in het communicatiejaarplan per pensioenkring.

Ieder jaar wordt het communicatiebeleid geëvalueerd op basis van de onderzoeken die het fonds daartoe tot haar beschikking heeft. Aan de hand van de evaluatie worden zowel het beleid als de communicatieplannen verbeterd. Omstandigheden en marktontwikkelingen kunnen uiteraard ook leiden tot bijstelling/aanpassing van het beleid.

3.1 Doelgroepen

Onze doelgroepen zijn: (gewezen) deelnemers, gepensioneerden en werkgever(s). Aan hen ontleen wij ons bestaansrecht en wij zijn er om hen te ondersteunen. Al deze mensen en organisaties hebben op de een of andere manier binding met Stap. Ieder op hun eigen manier. Met betrekking tot deze doelgroepen staan er in de Pensioenwet minimumeisen op het gebied van communicatie. Stap wil verder gaan dan slechts te voldoen aan de minimumeisen.

Hoe die doelgroepen er precies uit zien (bijvoorbeeld qua leeftijdsopbouw, hoogte van het pensioen en andere relevante kenmerken) verschilt per pensioenkring. Het is van belang om de doelgroepen goed in kaart te hebben: zo kunnen we de vertaling van communicatiebeleid naar communicatieplan nauwkeurig laten aansluiten bij de behoeften van elke doelgroep per pensioenkring. De samenstelling van de doelgroepen wordt opgenomen in het communicatiejaarplan van de pensioenkring.

3.2 Beleidsdoelen

Stap heeft de volgende kernwaarden:

1. Zorg voor de deelnemers
2. Innovatieve oplossingen tegen een eerlijke prijs
3. Toekomstbestendige partner met excellente uitvoering
4. Gemak voor werkgevers en deelnemers

Deze kernwaarden zijn vertaald naar twee communicatiedoelen, te weten *Zelfredzaamheid* en *Klantloyaliteit*. Hoewel de doelen in naam gelijk zijn voor zowel deelnemer als werkgever, verschillen zij qua inhoud. Dit wordt in de volgende paragrafen nader uitgelegd.

De beleidsdoelen worden uitgewerkt in communicatiejaarplannen per pensioenkring. De communicatiejaarplannen bevatten activiteiten om de beleidsdoelen te realiseren.

Daarnaast wordt er jaarlijks ook een pensioenkring overstijgend relatiecommunicatieplan opgesteld. De doelgroepen voor dit plan zijn eveneens de (gewezen)deelnemers, gepensioneerden en werkgevers van de pensioenkringen. Voorbeelden hiervan zijn extra nieuwsbrieven en een verkort jaarverslag.

3.3 Beleidsdoelen voor de deelnemer

Beleidsdoel 1: Zelfredzaamheid

'Onze deelnemers zijn zelfredzaam: ze hebben inzicht in hun pensioen en komen in actie als dat nodig is.

Daarbij horen de volgende subdoelen

- *Inzicht in eigen pensioensituatie vergroten*
 - Stap geeft deelnemers inzicht in hun eigen pensioensituatie, dit sluit ook aan bij de Wet Pensioencommunicatie. Als deelnemers wordt gevraagd of ze weten hoeveel pensioen ze hebben opgebouwd, weet 25% dit.
- *Inzicht in pensioenkeuzes en acties die de deelnemer kan ondernemen vergroten*
 - 25% van de deelnemers bezoekt het Pensioendashboard minimaal 1 keer per jaar.

Beleidsdoel 2: Klantloyaliteit

'Onze deelnemers hebben een sterke relatie met Stap Pensioenfonds'

(bij vrije keuze zouden ze ook voor ons pensioenfonds kiezen)

Daarbij horen de volgende subdoelen

- *Vergroten van tevredenheid*
 - De score op klanttevredenheid is een 7 of hoger.
- *Vergroten van vertrouwen*
 - De score op vertrouwen in Stap is een 7 of hoger.
- *Digitale bereikbaarheid vergroten*
 - Het merendeel van de communicatie digitaal.

3.4 Beleidsdoelen voor de werkgever

De doelen 'Zelfredzaamheid' en 'Klantloyaliteit' komen ook terug in de beleidsdoelen van de werkgever:

Beleidsdoel 3: Zelfredzaamheid

'Onze werkgevers zijn zelfredzaam: zij hebben inzicht in de pensioenregeling en weten wanneer zij of hun werknemers in actie moeten komen.'

Daarbij horen de volgende subdoelen

- *Inzicht in pensioen in hoofdlijnen vergroten*
 - 80% van de werkgevers is op de hoogte van de inhoud van de pensioenregeling.
- *Inzicht in keuzemogelijkheden van deelnemers vergroten*
 - 80% van de werkgevers is op de hoogte van de keuzemogelijkheden die de eigen werknemers heeft in de pensioenregeling.
- *Bieden van administratief gemak*
 - 80% van de communicatie en dienstverlening aan de werkgevers verloopt digitaal.

Beleidsdoel 4: Klantloyaliteit

‘Onze werkgevers hebben een sterke relatie met het pensioenfonds’

Daarbij horen de volgende subdoelen

- *Vergroten van vertrouwen*
 - De score op vertrouwen is een 8 of hoger.
- *Vergroten van klanttevredenheid*
 - De score op klanttevredenheid is een 8 of hoger.

3.5 Uitvoering van het communicatiebeleid

Hoe gaat het fonds de gestelde doelen bereiken? En hoe zorgen we ervoor dat we – ondanks het continu aanpassen en bijstellen van de communicatiemiddelen – de doelen zelfredzaamheid en klantloyaliteit zo efficiënt mogelijk bereiken? Dit doen we door steeds 3 elementen op elkaar in te laten grijpen en elkaar te laten versterken:

- **Activeren:** deelnemers en werkgevers in beweging krijgen.
We geven deelnemers en werkgevers de juiste impuls of trigger om in actie te komen.
- **Beleven:** deelnemers en werkgevers een sterke band laten ervaren met hun pensioenfonds.
We geven deelnemers en werkgevers, op het juiste moment en in de juiste setting, de beste ervaring waardoor ze vertrouwen hebben in het fonds en de drempel lager wordt om een volgende actie te ondernemen.
- **Converteren:** deelnemers en werkgevers de juiste acties laten uitvoeren.
We geven deelnemers en werkgevers de mogelijkheid de juiste actie te doen en deze effectief te voltooien.

Door deze 3 elementen niet los van elkaar te zien, maar als één geheel met onderlinge wisselwerking, werken we aan communicatie die deelnemers en werkgevers werkelijk in beweging zet. Deze strategie vormt vanzelfsprekend onderdeel van de communicatie actieplannen.

3.6 Onderzoeken

Onze communicatie toetsen wij regelmatig. Daarvoor zetten wij verschillende onderzoeksmiddelen in. Onderzoek inzichten gebruiken we om het communicatiebeleid waar nodig bij te stellen.

Communicatieonderzoek

Door periodiek onze doelgroep te bevragen over hun ervaring met pensioencommunicatie in de voorgaande periode, meten we de voortgang van de beleidsdoelen. Zelfredzaamheid en loyaliteit staan hierin centraal. We doen dit door het voorleggen van een (online)vragenlijst, minimaal een keer per drie jaar. Dit is een kwantitatief onderzoek.

Data-analyse

Met data-analyse doen we onderzoek naar de effectiviteit van onze communicatie. Bijvoorbeeld het effect van websites, brieven en e-mails. We kijken daarbij naar hoe processen op de website worden doorlopen, zoals het aanvragen van pensioen. En of communicatie-uitingen deelnemers activeren om de gewenste actie uit te voeren, bijvoorbeeld het doorgeven van een beleggingsvoorkeur. Met A/B-tests onderzoeken we verder welke manieren van communiceren het meest effectief zijn. Ook verschillen tussen doelgroepen, zoals leeftijd, geslacht en opgebouwde aanspraken worden meegenomen in de analyses. Die informatie gebruiken we om ervoor te zorgen dat de communicatie aansluit op de behoefte van de ontvanger. Zo blijven we onze producten constant verbeteren. Daarnaast wordt onze communicatie(beleid) ook geëvalueerd aan de hand van signalen die we ontvangen uit de uitvoeringsorganisatie.

3.7 Rollen en verantwoordelijkheden

Het bestuur is eindverantwoordelijk voor het communicatiebeleid, maar heeft voor de feitelijke werkzaamheden een bestuursadviescommissie ingesteld: de Pensioen- & Communicatie adviescommissie. Deze commissie adviseert het bestuur over communicatiebeleid. Het belanghebbendenorgaan per pensioenkring heeft ten aanzien van het communicatiebeleid een adviesrecht.

3.8 Wettelijke en reguliere communicatie

In de SLA zijn de basisafspraken wat betreft uitvoering en dus ook de uitvoering van de communicatie gemaakt. Dit betreft wettelijk verplichte en reguliere communicatie. Per kwartaal wordt er door TKP gerapporteerd naar aanleiding van de gemaakte afspraken in de SLA. Dit gebeurt via de kwartaalrapportages.

3.9 Incidentele communicatie

Wanneer er sprake is van grote (onvoorziene) projecten die communicatie raken, dan zal hiervoor een apart communicatieplan, inclusief begroting en planning, opgesteld worden.

3.10 Huisstijl

De huisstijl, het creatief concept Puur, is vastgelegd in een handleiding. De manier waarop we met deelnemers en werkgevers communiceren, klantgericht en zakelijk, hebben we vastgelegd in een schrijfwijzer. De huisstijl en schrijfwijzer worden vanzelfsprekend toegepast in de uitwerking van alle communicatiemiddelen.

DEEL II: Specifiek deel

4. Pensioenkring Eastman:

4.1 Doelstellingen Pensioenkring

Voor de Pensioenkring Eastman gelden de volgende doelstellingen:

1. Koopkrachtbehoud (voorwaardelijke toeslag, 75% van de maatstaf²);
2. Adequate communicatie;
3. Kennis en inzicht verschaffen aan de werkgever voor een passende arbeidsvoorwaarde pensioen;
4. Beheerste en integere uitvoering tegen faire kosten.

4.2 Risicohouding en herstelkracht

Risicohouding op lange termijn:

De risicohouding op lange termijn is gekoppeld aan de doelstellingen van de Pensioenkring en wordt uitgedrukt in termen van pensioenresultaat.

Gebaseerd op de voorgeschreven uitgangspunten en parameters van de haalbaarheidstoets (hierna: "HBT") heeft het Fonds voor Pensioenkring Eastman een drietal grenzen geformuleerd:

90%	91%	29%
<ul style="list-style-type: none">• Ondergrens van het verwacht pensioenresultaat voor de mediaan uit de HBT• Vanuit Vereist Eigen Vermogen	<ul style="list-style-type: none">• Ondergrens van het verwacht pensioenresultaat voor de mediaan uit de HBT• Vanuit feitelijke financiële positie	<ul style="list-style-type: none">• Maximale afwijking van pensioenresultaat in slechtweerscenario (5% worst case)• Vanuit feitelijke financiële positie

² De maatstaf voor toeslagverlening wordt jaarlijks vastgesteld als de procentuele jaarstijging van het consumentenprijsindexcijfer (CPI) alle huishoudens (afgeleid) per 30 september.

Risicohouding op korte termijn:

De risicohouding op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van solvabiliteitspositie, zoals voorgeschreven in het financieel toetsingskader.

- Risicohouding op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van VEV en is gemeten per 1 oktober 2016. Deze is gelijk aan 114% met een bandbreedte tussen 110% en 118%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode.

Risicohouding en herstelkracht:

Op basis van een herstelplan is korten toegestaan. De korting moet hierbij over de gehele looptijd van het opgestelde herstelplan beperkt zijn in verwachte omvang. In het Crisisplan wordt verder omschreven welke kaders in welke omstandigheden daarvoor gelden.

De hoofdpunten van de risicohouding zijn leidend voor het beleidskader binnen de Pensioenkring. Vanuit dit beleidskader wordt het beleggings- toeslag- en kortingsbeleid vormgegeven.

Periodiek wordt geëvalueerd of de risicohouding en de ambitie van de Pensioenkring nog in lijn liggen met de vastgestelde beleidskaders. De evaluatie wordt uitgevoerd met de jaarlijkse haalbaarheidstoets. Wanneer de uitkomsten uit de jaarlijkse haalbaarheidstoets niet voldoen aan de beleidskaders, dan meldt het Fonds dit aan de werkgever(s) die betrokken zijn bij de Pensioenkring en het Belanghebbendenorgaan van de betreffende Pensioenkring. Het Fonds zal in dat geval haar beleidskaders voor de Pensioenkring heroverwegen en de beslissingen nemen die nodig zijn voor herstel zoals opgenomen in het Crisisplan.

4.3 Managementinformatie

Naast de in de paragraaf 2.11 beschreven algemene managementinformatie, geldt voor de Pensioenkring Eastman nog de volgende managementinformatie:

- Periodieke ALM-analyse ter ondersteuning bij de vaststelling van het strategisch beleggingsbeleid, inclusief een gevoeligheidsanalyse van de kans op onderdekking;
- Maandrapportage over de financiële positie en dekkingsgraad;
- Kwartaalrapportage over de uitvoering van de activiteiten (op basis van uitvoeringsovereenkomsten en SLA's) en de financiële positie en dekkingsgraad. Op basis hiervan kan het Bestuur toetsen of de uitvoering nog in overeenstemming is met de gemaakte afspraken;

- Kwartaalrapportage inzake de beleggingen, met de notulen van de vergadering van de Beleggingsadviescommissie waarin deze rapportage besproken is;
- Integraal risicomanagement rapportage per kwartaal waarmee het Bestuur op basis van de door het Bestuur geselecteerde belangrijkste bevonden risico-items kan beoordelen in hoeverre de te lopen risico's worden beheerst. Hiermee kan het Bestuur beoordelen in hoeverre de geformuleerde beleidsdoelstellingen binnen de geldende mogelijkheden kunnen worden nagestreefd;
- Jaarverslag;
- Jaarrapportage van de accountant;
- Jaarrapportage van de actuaris;
- Jaarlijkse haalbaarheidstoets;
- (minimaal) Jaarlijkse herijking van fondsdocumenten, waaronder:
 - Beleggingsplan
 - ABTN
 - Crisisplan
 - Reglementen.

Het Bestuur heeft de bevoegdheid om bovenstaande managementinformatie te laten controleren door auditors, of anderszins een audit bij TKP en AAM uit te (laten) voeren.

4.4 Uitvoeringsovereenkomst

De relatie tussen het Fonds en de bij de Pensioenkring aangesloten onderneming Eastman Chemical B.V. is vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst als bedoeld in artikel 23 van de Pensioenwet. De hoofdlijnen van de uitvoeringsovereenkomst zijn hieronder opgenomen. Eastman Chemical B.V. treedt hierbij op mede namens de aan haar gelieerde ondernemingen.

Verplichtingen Fonds en aangesloten ondernemingen

Jaarlijks is de aangesloten onderneming een premie aan het Fonds verschuldigd ter grootte van een percentage van de som van de volledige pensioengevende salarissen (zie hoofdstuk 7.9).

De aangesloten onderneming heeft het recht tot herziening van de bijdrage aan de pensioenregeling in geval van ingrijpende wijziging van omstandigheden zoals vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst.

Een desbetreffend besluit van de aangesloten onderneming zal onverwijld schriftelijk aan het Fonds, alsmede aan de deelnemers en andere belanghebbenden worden meegedeeld.

Toeslagbeleid

De toeslag is voorwaardelijk; er is geen recht op een toeslag en het is ook voor de langere termijn niet zeker of en in hoeverre een toeslag zal worden verleend. Het Bestuur beslist jaarlijks in hoeverre de pensioenaanspraken in de Pensioenkring worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd maar deze wordt gefinancierd uit het lange termijn beleggingsrendement. De financiële positie van de Pensioenkring in termen van de Beleidsdekkingsgraad kan ertoe leiden dat toeslagen niet of niet volledig worden toegekend. Een uitgebreide beschrijving van de voorwaarden voor de toeslagregeling zijn opgenomen in paragraaf 7.6.

Gegevensaanlevering

De aangesloten onderneming is gehouden het Fonds gevraagd en ongevraagd te informeren over alle ontwikkelingen binnen de onderneming die van invloed kunnen zijn op de huidige en toekomstige pensioenverplichtingen. Daarnaast verplicht de aangesloten onderneming zich de overeengekomen gegevens inzake werknemers tijdig en op de in die overeenkomst vastgelegde wijze, aan het Fonds te verstrekken.

Pensioenreglement

Het Fonds stelt voor de Pensioenkring een pensioenreglement op. Een samenvatting op hoofdlijnen is opgenomen in hoofdstuk 5. De aangesloten onderneming informeert het Fonds schriftelijk over iedere wijziging in de gemaakte afspraken over de inhoud van de pensioenregeling voor de Pensioenkring. Het Bestuur draagt er zorg voor dat het pensioenreglement in overeenstemming is met de gemaakte afspraken met de aangesloten onderneming.

Vermindering pensioenaanspraken

Indien de inkomsten van de Pensioenkring tijdelijk of blijvend ontoereikend zijn, ofwel de beleidsdekkingsgraad van de Pensioenkring naar het oordeel van het Bestuur ontoereikend is of dreigt te worden, zal het Bestuur van het Fonds – gehoord de adviserend actuaris en rekening houdend met de geldende wetgeving en regelgeving – ten spoedigste in overleg treden met het Belanghebbendenorgaan over te nemen maatregelen. In paragraaf 7.11 wordt nader ingegaan onder welke voorwaarden de pensioenaanspraken verminderd kunnen worden.

Beëindiging van de Uitvoeringsovereenkomst

De uitvoeringsovereenkomst kent een ingangsdatum van 1 januari 2020 en zou eindigen op 31 december 2024. Middels een addendum is vastgelegd dat de uitvoeringsovereenkomst wordt verlengd tot het moment dat de pensioenkring de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel maakt, zodat de looptijd gelijk loopt met de ingang van de nieuwe pensioenovereenkomst die sociale partners hebben gesloten.

Tussentijdse opzegging is mogelijk in geval van een toerekenbare tekortkoming van een van de partijen. Er geldt een opzegtermijn van zes maanden. Opzeggen moet altijd per aangetekende post. Het Fonds kan de uitvoeringsovereenkomst per direct opzeggen bij verlies van de vergunning voor het uitoefenen van het bedrijf van algemeen pensioenfonds.

Ingeval van faillissement van de werkgever, zal de Uitvoeringsovereenkomst door het Fonds worden opgezegd en verkrijgen de deelnemers jegens het Fonds premievrije aanspraken op pensioen volgens het pensioenreglement. Eventuele openstaande vorderingen op de werkgever zullen alsdan na verrekening met de door het UWV ontvangen bedragen, worden ingediend bij de curator.

5 Pensioenregeling

5.1 Aangesloten werkgevers

Het Fonds voert de pensioenregeling uit van de Pensioenkring Eastman voor het personeel van de aangesloten onderneming en de aan haar gelieerde ondernemingen. De wederzijdse verantwoordelijkheden, bevoegdheden, rechten en (financiële) plichten zijn vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst met de aangesloten onderneming.

5.2 Inhoud van de pensioenregeling

Voor de Pensioenkring Eastman is de onderstaande pensioenregeling van kracht per 1 januari 2020. De pensioenregeling is een voorwaardelijke middelloonregeling en onderdeel van de pensioenovereenkomst tussen de werkgever en de werknemer. De pensioenovereenkomst omvat naast de voorwaardelijke middelloonregeling ook een beschikbare premieregeling, die wordt uitgevoerd door een andere pensioenuitvoerder. De werkgever betaalt een premie als vast percentage van de som van volledige pensioengevende salarissen in dat jaar. Deze premie is de totale premie voor twee pensioenregelingen die volgen uit de pensioenovereenkomst, zijnde de voorwaardelijke middelloonregeling ondergebracht bij het Fonds en de beschikbare premieregeling ondergebracht bij een andere pensioenuitvoerder. De vooraf vastgestelde vaste totale premie na aftrek van de premie voor de beschikbare premieregeling is beschikbaar voor pensioenverwerving volgens de voorwaardelijke middelloonregeling. Wanneer de vooraf vastgestelde vaste totale premie na aftrek van de premie voor de beschikbare premieregeling niet voldoende is om de beoogde pensioenverwerving voor dat jaar te financieren, wordt er minder ouderdomspensioen in dat jaar opgebouwd en wordt de risicodekking voor partner-, wezen-, arbeidsongeschiktheidspensioen en de premievrije voortzetting bij arbeidsongeschiktheid in dat betreffende jaar verlaagd. De risicodekking voor het partnerpensioen en het wezenpensioen gerelateerd aan de jaren na dat jaar, blijft in dat jaar gehandhaafd op basis van de oorspronkelijk geambieerde dekking.

Kenmerken	
Pensioenleeftijd (PL)	68 jaar
Toetredingsleeftijd	18 jaar
Pensioenregeling	De pensioenregeling is een uitkeringsovereenkomst in de zin van de Pensioenwet. Meer in het bijzonder betreft het een middelloonregeling met een nagestreefde pensioenopbouw (opbouwpercentage: 1,875%) en voorwaardelijke toeslagverlening. De feitelijke premie voor de middelloonregeling bedraagt 21% van de salarissom minus de premie voor de beschikbare premieregeling.
Pensioen vervroeging en uitstel van pensioen	Flexibele pensionering tussen 55 en 5 jaar na de toepasselijke AOW-datum mogelijk.
Pensioengevend salaris (PS)	<p>Onder pensioengevend salaris wordt verstaan</p> <ul style="list-style-type: none"> • 13 maal het door de deelnemer overeengekomen maandsalaris, en • de overeengekomen vakantie-uitkering, en • de persoonlijke toeslag ter vervanging van “gederfd loon of ploegentoeslag” <p>Voor de vaststelling van de pensioengrondslag bedraagt het pensioengevend salaris vermeerderd met de ploegentoeslag op jaarbasis, op voltijdsbasis niet meer dan het op de datum van vaststelling van de pensioengrondslag geldende maximale pensioengevend loon in de zin van artikel 18ga van de Wet op de loonbelasting 1964. Op 1 januari 2026 is dat maximale pensioengevend loon gelijk aan € 137.800.</p>
Franchise	De franchise wordt jaarlijks per 1 januari aangepast op basis van het prijsindexcijfer en zal nooit lager zijn dan 100/75e van het op die datum geldende bruto-ouderdomspensioen ingevolge AOW, inclusief vakantie-uitkering, voor een gehuwde, afgerond op hele Euro's. De franchise bedraagt per 1 januari 2026 € 19.172.
Pensioengrondslag (PG)	De pensioengrondslag wordt bij aanvang van het deelnemerschap vastgesteld en is gelijk aan het pensioengevend salaris verminderd met de franchise. De pensioengrondslag wordt jaarlijks per 1 januari aangepast aan het per genoemd tijdstip geldende pensioengevend salaris en franchise. De pensioengrondslag wordt evenwel tussentijds aangepast ingeval van collectieve salarisverhogingen bij de werkgever.
Ploegenpensioengrondslag	De ploegenpensioengrondslag is gelijk aan het bedrag van de ploegentoeslag berekend op jaarbasis.
Ploegenpensioenjaren	<p>De ploegenpensioenjaren zijn de deelnemersjaren tot de pensioendatum, danwel tot de pensioeningangsdatum indien dat later is, waarin de werknemer in volcontinuidienst werkzaam is.</p> <p>Voor de deelnemer die in een andere ploegendienst dan de volcontinuidienst werkzaam is, wordt het desbetreffende ploegenpensioenjaar vermenigvuldigd met een factor waarvan de teller</p>

Kenmerken	
	gelijk is aan het werkelijke percentage ploegentoeslag en de noemer gelijk is aan het percentage voor de volcontinudienst.
Opbouwgrensbedrag	Het deel van het pensioengevend salaris waarover een aanspraak op ouderdomspensioen wordt opgebouwd. Het opbouwgrensbedrag bedraagt een vast bedrag dat niet jaarlijks wordt geïndexeerd. Het opbouwgrensbedrag bedraagt per 1 januari 2026 € 55.000.
Toeslag actieven en inactieven	Voorwaardelijke toeslagverlening (zie artikel 7.6) voor actieven en inactieven.
Eigen bijdrage	De deelnemer kan een bijdrage verschuldigd zijn. Indien er een bijdrage verschuldigd is zal dit in het pensioenreglement worden vermeld.
Ouderdomspensioen (OP)	Het voorwaardelijk opbouwpercentage voor het ouderdomspensioen is voor ieder deelnemersjaar 1,875% van het deel van het pensioengevend salaris dat ligt tussen de franchise en het opbouwgrensbedrag zoals die voor dat betreffende deelnemersjaar zijn vastgesteld. Voor zover het pensioengevend salaris lager is dan het opbouwgrensbedrag, bedraagt het jaarlijkse ouderdomspensioen voorts voor ieder ploegenpensioenjaar 1,875% van de ploegenpensioengrondslag ter grootte van maximaal het verschil tussen het pensioengevend salaris en het opbouwgrensbedrag
Partnerpensioen (PP)	Het partnerpensioen is op risicobasis verzekerd. Het jaarlijkse levenslange partnerpensioen bedraagt voor een actieve deelnemer 1,313% voor elk deelnemersjaar, van de pensioengrondslag in het betreffende jaar. Voor de bepaling van het aantal deelnemersjaren wordt aangenomen dat de deelnemer tot de pensioendatum in dienst blijft.
Wezenpensioen	20% van het partnerpensioen
Premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid	Bij arbeidsongeschiktheid wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet (inclusief de bij een andere pensioenuitvoerder ondergebrachte beschikbare premiereregeling), afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid.
Arbidsongeschiktheidspensioen (WIA-excedent)	70% van het pensioengevend salaris vermeerderd met de ploegenpensioengrondslag (de som van beiden ongemaximeerd) boven het maximum WIA-uitkeringsdagloon conform de Wet financiering Sociale Verzekeringen. Voor de vaststelling van het arbeidsongeschiktheidspensioen wordt uitgegaan van het pensioengevend salaris, de ploegenpensioengrondslag en het maximum WIA-uitkeringsdagloon, zoals deze gelden op de dag voorafgaand aan de dag waarop de deelnemer gedurende twee jaar arbeidsongeschikt is. In geval van wijziging van de mate van arbeidsongeschiktheid na beëindiging van het dienstverband met de

Kenmerken	
	werkgever, zal het arbeidsongeschiktheidspensioen dienovereenkomstig aangepast worden.
Flexibilisering	<p>De pensioenregeling kent diverse mogelijkheden van flexibilisering. De volgorde waarin die wordt toegepast is:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Besteding spaarsaldo uit DC-regeling voor ouderdoms- en partnerpensioen - Het ouderdomspensioen (gedeeltelijk) eerder dan de pensioendatum in laten gaan / Het ouderdomspensioen (gedeeltelijk) later dan de pensioendatum in laten gaan - Omzetting ouderdomspensioen in partnerpensioen c.q. partnerpensioen in ouderdomspensioen - Omzetting ouderdomspensioen in AOW-compensatie - In hoogte wisselend ouderdomspensioen

6 Verzekering

De uit de pensioenregeling voortvloeiende verplichtingen inzake het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico (zowel premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid als arbeidsongeschiktheidspensioen) en de daaruit voortvloeiende actuariële risico's worden verzekerd.

6.1 Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico is op kapitaalbasis verzekerd bij AEGON zonder eigen behoud en zonder winstdeling. Het betreft de verzekering van het partner- en wezenpensioen. Omdat er sprake is van een partnerpensioen op risicobasis wordt het risicokapitaal behorende bij het te bereiken partnerpensioen verzekerd. De afspraken ten aanzien van de verzekering zijn in een separate verzekeringsovereenkomst vastgelegd die loopt van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2027.

De berekeningsmethodiek voor de vaststelling van de risicokapitalen is weergegeven in onderstaande tabel.

	Overlijden
Berekeningsmethodiek risicokapitaal	Het risicokapitaal voor het partnerpensioen is gelijk aan de benodigde voorziening voor het te bereiken partnerpensioen. De benodigde voorziening wordt berekend op basis van de grondslagen zoals opgenomen in hoofdstuk 7 van de ABTN.
Opslag wezenpensioen	5%
Kostenopslag	3,15%
Solvabiliteitsopslag	Opslag behorende bij de beleidsdekkingsgraad, waarbij als ondergrens de opslag behorende bij het minimaal vereist eigen vermogen wordt gehanteerd en als bovengrens de opslag behorende bij het vereist eigen vermogen
Opslag weerstandsvermogen	0,2%

Risicokapitalen worden voor iedere deelnemer (ongeacht of een deelnemer een partner en/of kinderen heeft) op bovenstaande wijze berekend. Indien er bij overlijden geen uitkeringsgerechtigde is, wordt het kapitaal niet uitgekeerd.

6.2 Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico is op kapitaalbasis verzekerd bij SCOR zonder eigen behoud en zonder winstdeling. Het betreft de verzekering van premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en de uitkering van een arbeidsongeschiktheidspensioen. De afspraken ten aanzien van de verzekering zijn in een separate verzekeringsovereenkomst vastgelegd die loopt van 1 januari 2023 tot en met 31 december 2027.

De berekeningsmethodiek voor de vaststelling van het verzekerde kapitaal is weergegeven in onderstaande tabel.

	Premievrijstelling	Arbeidsongeschiktheidspensioen (WIA-excedent)
Berekeningsmethodiek risicokapitaal	Het risicokapitaal is gelijk aan de benodigde voorziening voor de pensioenopbouw na afloop van de wachttijd (inclusief de contante waarde van de toekomstige benodigde risicopremies partnerpensioen)	Het risicokapitaal is gelijk aan de benodigde voorziening voor de uitkering van het arbeidsongeschiktheidspensioen na afloop van de wachttijd
Kostenopslag	3,15%	3,15%
Solvabiliteitsopslag	Opslag behorende bij de beleidsdekkingsgraad, waarbij als ondergrens de opslag behorende bij het minimaal vereist eigen vermogen wordt gehanteerd en als bovengrens de opslag behorende bij het vereist eigen vermogen	Opslag behorende bij de beleidsdekkingsgraad, waarbij als ondergrens de opslag behorende bij het minimaal vereist eigen vermogen wordt gehanteerd en als bovengrens de opslag behorende bij het vereist eigen vermogen
Opslag weerstandsvermogen	0,2%	0,2%

Naast de bovengenoemde verzekering van het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico voor actieve deelnemers, zijn er ook nog twee gesloten verzekeringsovereenkomsten uit hoofde waarvan Stap periodiek uitkeringen ontvangt. Het betreft hier uitkeringen inzake premievrijstelling en arbeidsongeschiktheidspensioen door Zwitserleven en elipsLife.

7 Financiële opzet- en sturingsmiddelen

7.1 Technische voorzieningen (TV)

Aan de berekening van de pensioenverplichtingen liggen de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen ten grondslag:

Algemeen	
Vaststelling	Post voor post met inachtneming van actuariële grondslagen en veronderstellingen.
Basis	De tot de balansdatum verkregen aanspraken op pensioen, met inbegrip van de in het verleden toegekende toeslagen.
Waarderingsgrondslag	Op marktconforme wijze gewaardeerd en zodanig vastgesteld dat zij ten minste voldoende is ter dekking van de bij de Pensioenkring opgebouwde aanspraken.
Kostenvoorziening	Ter dekking van toekomstige administratiekosten en excassokosten (uitvoeringskosten) is een kostenvoorziening opgenomen (zie onder 7.2).
Leeftijd	De leeftijd per de berekeningsdatum wordt vastgesteld in maanden nauwkeurig, waarbij de geboortedatum gelijk wordt gesteld aan de 1e van de maand volgend op de geboortedatum indien de geboortedag niet de 1e van de maand is.
Toeslagen	TV omvat geen voorziening voor toekomstige toeslagen.
Actuariel	
Toe- en uittreding	Bij de vaststelling van de TV wordt geen rekening gehouden met toekomstige toetredingen en uittredingen anders dan door sterfte.
Uitbetaling	Voor de berekening van de TV wordt ervan uitgegaan dat de pensioenen continu worden uitbetaald.
Hertrouwkansen	Er wordt geen rekening gehouden met hertrouwkansen.
Rekenrente	De rentetermijnstructuur inclusief UFR methode per balansdatum, zoals door DNB vastgesteld en gepubliceerd.
Sterftetekansen	- Ontleend aan de meest recente prognosetafel, zoals gepubliceerd door het Koninklijke Actuariel Genootschap. Bij gebruik van de prognosetafel wordt rekening gehouden met leeftijdsafhankelijke ervaringssterftefactoren die zijn vastgesteld met behulp van het Demographic Horizons™ model (Aon). De ervaringssterftefactoren zijn opgenomen in bijlage 4.

	<ul style="list-style-type: none"> - Bij toekenning van een pensioen ten gevolge van overlijden wordt de contante waarde van het ingegane pensioen direct toegevoegd aan de voorziening pensioenverplichtingen. - Voor kinderen worden de sterftekansen verwaarloosd.
Invalideringskansen	<ul style="list-style-type: none"> - Voor de berekening van de TV worden geen invalideringskansen gehanteerd. - Met revalidatie wordt geen rekening gehouden.
Partnerfrequentie	<ul style="list-style-type: none"> - Zolang nog geen pensioenuitkering is ingegaan, wordt voor de berekening van de voorziening voor partnerpensioenen uitgegaan van de partnerfrequenties zoals opgenomen in bijlage 4. - Voor gepensioneerden wordt alleen met een voorziening voor partnerpensioenen rekening gehouden, indien en zolang zij gehuwd zijn of een partnerrelatie hebben (bepaalde partner systeem) met de partner waarmee de relatie bestond bij pensioeningang.
Leeftijdsverschil	Voor wat betreft het partnerpensioen wordt verondersteld dat de man drie jaar ouder is dan de vrouw.
Wezenpensioen	<ul style="list-style-type: none"> - Voor het latent wezenpensioen wordt 0,5% van de voorziening voor latent partnerpensioen van (gewezen) deelnemers gereserveerd. - Bij een ingegaan wezenpensioen wordt voor wezen jonger dan 12 jaar aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot de 18-jarige leeftijd; voor wezen van 12 jaar of ouder wordt aangenomen dat het wezenpensioen voortduurt tot een eindleeftijd oplopend van 18 tot 27 jaar.
Arbeidsongeschiktheid	<ul style="list-style-type: none"> - Voor arbeidsongeschikte deelnemers, voor wie de volledige toekomstige opbouw wordt ingekocht, worden de technische voorzieningen gelijk gesteld aan de contante waarde van de in totaal bereikbare aanspraken. - Voor arbeidsongeschikte deelnemers met een latent partnerpensioen (PP) op risicobasis is sprake van een schadevoorziening gelijk aan de contante waarde van de toekomstige risicopremies PP voor deze arbeidsongeschikte deelnemers.

Periodieke herijking actuariële grondslagen

De actuariële grondslagen worden periodiek herijkt. In Bijlage 6 is voor elk van de gehanteerde actuariële grondslagen vastgelegd wanneer de grondslag voor het laatst is getoetst en wanneer een nieuwe toetsing zal plaatsvinden om zo de actualiteit en toereikendheid van de gehanteerde actuariële grondslagen te waarborgen en managen.

Vaststelling technische voorzieningen

Bij de vaststelling van de technische voorzieningen ultimo boekjaar worden deelnemers waarvan de hoofdverzekerde in december is overleden gewaardeerd op basis van een (ingegaan) ouderdompensioen en

een latent partnerpensioen en niet op basis van een ingegaan partnerpensioen. Deze wijze van vaststelling is het gevolg van het ingaan van het partnerpensioen op de eerste dag van de maand volgend op het overlijden. Tijdens het jaarwerk vindt een handmatige controle plaats op de overlijdens in december. Hierbij wordt vastgesteld wat de impact is van de huidige wijze van vaststelling. Bij een verschil boven de drempelgrens vindt een extra comptabele aanpassing op de hoogte van de technische voorzieningen ultimo boekjaar plaats. De drempelgrens is gelijk aan de grens waarbij alle (on)gecorrigeerde controle verschillen groter dan deze grens door de certificerende actuaire gerapporteerd worden. Jaarlijks tijdens het jaarwerk wordt deze drempelgrens vastgesteld.

Niet **opgevraagde** **pensioenen**

Voor niet opgevraagde pensioenen wordt een aanvullende voorziening aangehouden ter grootte van de niet uitgekeerde pensioenen. Verder wordt voor deze deelnemers een voorziening bepaald conform de hierboven beschreven methodiek. De voorziening die hieruit volgt is prudent. Indien het aantal niet opgevraagde pensioenen op enig moment (fors) oploopt of de verdeling over de cohorten wijzigt substantieel dan wordt de methodiek geëvalueerd. Om actualiteit van de grondslagen te borgen wordt de methodiek minimaal eens in de vijf jaar herijkt.

7.2 Kostenvoorziening

7.2.1 Basismodel

De kostenvoorziening dient gevormd te worden voor de situatie dat er sprake is van een liquidatie/overdracht of afwikkelingsscenario, waarbij er geen premiebetaling meer is waaruit de lopende exploitatie- en uitvoeringskosten voor Stap gefinancierd kunnen worden. De hoogte van de kostenvoorziening moet op dat moment voldoende zijn om voor de duur van het afwikkelen van de verplichtingen (het doen van pensioenuitkeringen) de dan geldende jaarlijkse kosten uit de vrijval van de kostenvoorziening te financieren.

Stap hanteert voor de vaststelling van de kostenvoorziening een kasstroommodel waarbij wordt verondersteld dat Stap te allen tijde zelf, binnen de Stap omgeving, alle pensioenverplichtingen afwikkelt. De benodigde kostenvoorziening voor iedere Pensioenkring wordt op basis van het kasstroommodel als volgt afgeleid:

$$\text{Kostenvoorziening} = \sum_{t=1}^{100} K_t \times I_t \times S_t \times D_t, \text{ waar } D_t = \left(\frac{1}{1 + R_t} \right)^{t-0,5}$$

K = Kosten

I = Inflatie

S = Schalingsfactor

D = Discontovoet

R = Rente

K	Kostenvergoedingen	Op basis van de geldende contractuele kosten ³ .
	Out of pocket kosten	Out of pocket kosten bestaan uit kosten voor het pensioenregister, de bankrekening, nieuwsbrieven en communicatie. Deze kosten worden ieder jaar opnieuw ingeschat op basis van de begroting voor het komende jaar en de realisaties over de voorliggende jaren.
	Opslag directe kosten premie	Voor de periode waarin de uitvoeringsovereenkomst niet opzegbaar is worden de totale kosten verminderd met de kosten die uit de premie gefinancierd worden.
I	Inflatie	Er wordt rekening gehouden met toekomstige inflatie van de uitvoeringskosten. Voor de verwachte inflatie wordt de Breakeven Inflation (BEI) gehanteerd. ⁴
S	Schalingsfactor	Jaarlijks wordt de nog overblijvende toekomstige kasstroom contant gemaakt met de discontovoeten (via spot rate afgeleid van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur). Vervolgens wordt de jaarlijks op deze manier verkregen nieuwe TV uitgedrukt in de TV bij aanvang van de projectie. Dit leidt tot een schalingsfactor per jaarlaag. De geïndexeerde jaarlijkse kosten worden vermenigvuldigd met deze schalingsfactor.
R	Rente	De door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

³ Er gelden echter wel veronderstellingen voor een toekomstige consolidatie van de Pensioenkring die van invloed zijn op de kostenkasstroom. Op het moment dat de geprojecteerde technische voorzieningen lager zijn dan € 350 miljoen wordt er verondersteld dat er consolidatie plaatsvindt.

⁴ Deze is gebaseerd op de swaprentes en op basis van EMU HICP excl. tabak zoals vermeld in Bloomberg.

7.2.2 Verloop van de kostenvoorziening

Het verloop van de kostenvoorziening wordt jaarlijks ex ante en ex post bepaald. In onderstaande tabel is weergegeven hoe dit verloop wordt opgesteld.

	Verloop (Ex ante)	Verloop (Ex post)
	Beginstand	Beginstand
1. Af: Verwachte jaarlijkse kosten	De jaarlijkse kostenonttrekking wordt gebaseerd op de vooraf ingeschatte hoogte van de afgesproken contractuele kosten.	De jaarlijkse kostenonttrekking wordt gebaseerd op de vooraf ingeschatte hoogte van de afgesproken contractuele kosten.
2a. Bij: Kostenopslag premie	De verwachte te ontvangen kostenopslag uit de premie (wordt voorafgaand aan het nieuwe boekjaar ingeschat).	De definitieve kostenopslag uit de premie (op basis van de eindafrekening)
2b. Bij/Af: Kostenopslag cwo	n.v.t.	Het ontvangen en/of onttrokken deel van de kostenvoorziening bij een cwo.
2c. Bij: kostenopslag verzekeraar en inkoop DC-kapitaal	n.v.t.	De ontvangen kostenopslag uit ontvangsten van de verzekeraar en uit inkoop DC-kapitaal.
3. Bij: Benodigde intrest	De benodigde intrest wordt op basis van de éénjaarsrente bijgeboekt in de kostenvoorziening.	De benodigde intrest wordt op basis van de éénjaarsrente bijgeboekt in de kostenvoorziening.
	Verwachte eindstand (ex ante)	Eindstand (ex post)

Zowel in het ex ante als in het ex post verloop worden de verwachte jaarlijkse kosten onttrokken uit de kostenvoorziening. Het verschil tussen de verwachte jaarlijkse kosten en de daadwerkelijke kosten leidt tot een kostenresultaat in de actuariële analyse.

7.2.3 Toetsing kostenvoorziening

De toetsing bestaat uit drie onderdelen: jaarlijkse actualisatie, toetsing van de opslag voor toekomstige uitvoeringskosten en evaluatie van het model. Hieronder is de toetsing per onderdeel nader uitgewerkt.

Jaarlijkse actualisatie

De kostenvoorziening wordt voor iedere Pensioenkring jaarlijks, als onderdeel van het jaarwerk, op basis van het kasstroommodel geactualiseerd:

$$\text{Kostenvoorziening} = \sum_{t=1}^{100} K_t \times I_t \times S_t \times D_t, \text{ waar } D_t = \left(\frac{1}{1 + R_t} \right)^{t-0,5}$$

Hierbij worden de basis parameters geactualiseerd op basis van de gegevens per 31 december. De basis parameters betreffen de verwachte kosten (K), inflatie (I), schalingsfactor (S) en discontovoet (D).

Voor Pensioenkring Eastman is het jaar van overgang naar een consoliderende omgeving in 2025. Daarom wordt tevens jaarlijks getoetst of de kostenvoorziening voldoende is voor collectieve waardeoverdracht naar Pensioenkring 2. Indien de kostenvoorziening als percentage van het belegd vermogen lager is dan de geldende opslag voor toekomstige uitvoeringskosten van Pensioenkring 2 wordt de kostenvoorziening naar boven bijgesteld, om te borgen dat de kostenvoorziening toereikend is voor een eventuele overgang.

Opslag toekomstige uitvoeringskosten

De kostenvoorziening wordt iedere drie jaar vertaald in een procentuele opslag voor toekomstige uitvoeringskosten (bijvoorbeeld voor de opslag in de premie, opslag bij cwo's, opslag bij inkoop vanuit kapitaal, opslag bij verzekering). De huidige procentuele opslag voor toekomstige uitvoeringskosten is 3,15%.

Evaluatie model

Enmaal in de drie jaar wordt een evaluatie van het model uitgevoerd. Bij de jaarlijkse actualisatie worden de basis parameters geactualiseerd maar worden de overige uitgangspunten niet gewijzigd. Deze worden getoetst en eventueel herijkt bij de evaluatie van het model.

Het bestuur houdt de bevoegdheid om gegeven de specifieke situatie aanpassingen van de kostenvoorziening door te voeren.

7.3 Voorziening voor ingegane ziektegevallen

Het arbeidsongeschiktheidsrisico is volledig verzekerd.

7.4 Eigen vermogen

Op grond van de Pensioenwet zijn een aantal vermogensposities van belang. De volgende grenzen worden onderscheiden:

Minimaal vereist eigen vermogen

Het minimaal vereist eigen vermogen wordt gesteld op het conform artikel 11 van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen berekende vermogen.

Vereist eigen vermogen

Het vereist eigen vermogen is het vermogen dat nodig is om te bewerkstelligen dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het vermogen van de collectiviteitskring na één jaar negatief wordt. De bepaling van dit vermogen geschiedt conform de standaardtoets van De Nederlandsche Bank.

7.5 Haalbaarheidstoets

Doelen van de haalbaarheidstoets (HBT) zijn het verschaffen van inzicht in de effecten van de (financiële) opzet en de zelf gekozen normeringen (ondergrenzen) in de Pensioenkring Eastman. Daarbij wordt expliciet aandacht besteed aan verwachtingen en risico's. Tevens heeft de HBT tot doel een onderbouwing te geven in hoeverre het beleid evenwichtig is en of het premiebeleid realistisch en haalbaar is.

In de jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt enerzijds aangetoond dat het verwachte pensioenresultaat op kringniveau in voldoende mate aansluit bij de door het pensioenfonds gekozen ondergrens. Anderzijds wordt aangetoond dat het pensioenresultaat op kringniveau in het slechtweersscenario niet te veel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat op kringniveau.

Beleidskaders haalbaarheidstoets en invulling parameters

De beleidskaders voor invulling van de haalbaarheidstoets worden afgeleid aan de hand van de in hoofdstuk 4 opgegeven risicohouding op lange termijn. De parameters die gehanteerd worden voldoen ten minste aan de voorwaarden conform de Regeling parameters pensioenfondsen.

7.6 Toeslagbeleid

Voorwaardelijkheid

Indien en zolang de middelen van de Pensioenkring Eastman het toelaten verleent het Bestuur, gehoord de adviserend actuaris, jaarlijks een toeslag op:

- de ingegane ouderdoms-, partner-, wezenpensioenen en arbeidsongeschiktheidspensioenen
- de aanspraken op ouderdoms-, partner- en wezenpensioenen van actieve deelnemers
- de op 31 december bestaande premievrije aanspraken

De toeslagverlening als bedoeld in dit artikel is voorwaardelijk. Er is geen recht op toeslagverlening en het is ook voor de langere termijn niet zeker of en in hoeverre toeslagverlening zal plaatsvinden. Het Bestuur beslist jaarlijks in hoeverre de pensioenrechten en (premielvrije) pensioenaanspraken worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald maar deze wordt gefinancierd uit lange termijn beleggingsrendement.

Ambitieniveau

De maatstaf voor het toeslagpercentage wordt jaarlijks per 31 december vastgesteld door het Bestuur als de procentuele jaarontwikkeling van het consumentenprijsindexcijfer alle bestedingen (afgeleid) per 30 september. Het beleid is erop gericht om op de lange termijn circa 75% van de stijging van de prijsindex door middel van toeslagen te compenseren.

Een negatieve inflatie (deflatie) zal niet leiden tot een neerwaartse aanpassing. Het toeslagpercentage zal alsdan gesteld worden op 0. Een eventuele deflatie in enig jaar zal bij het vaststellen van de cumulatieve toeslagachterstand wel in aanmerking genomen worden.

Uitgangspunten/beleid

- Uitgangspunt is dat het toeslagbeleid voorwaardelijk is en afhankelijk is van het behaald beleggingsrendement op lange termijn. Dit komt tot uitdrukking in de hoogte van de

beleidsdekkingsgraad van de Pensioenkring.

Met behaald beleggingsrendement wordt bedoeld het beleggingsrendement wat rest na de toevoeging aan de technische voorzieningen van rendement en wijziging van de rentetermijnstructuur. Dit rendement wordt jaarlijks verwerkt via het eigen vermogen van de Pensioenkring. De te verlenen toeslag is daarmee in feite afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad (BDG) op enig moment.

- Toeslagen worden gegeven op grond van een toekomstbestendige toeslagverlening. Dit houdt in beginsel het volgende in:
 - Bij een beleidsdekkingsgraad (BDG) die lager is dan 110% worden er geen toeslagen verleend;
 - Bij een BDG boven de toekomst bestendige toeslaggrens (TB-toeslaggrens) wordt volledige toeslag verleend;
 - Bij een BDG tussen de 110% en de TB-toeslaggrens wordt een toeslag gegeven welke naar verwachting in de toekomst te realiseren is;
- De BDG wordt bepaald door het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden te nemen over de afgelopen 12 maanden. De BDG per 30 september is leidend voor de bepaling van de toeslag;
- De TB-toeslaggrens wordt jaarlijks bepaald door het vermogen vast te stellen wat nodig is boven een BDG van 110% om een levenslange samengestelde toeslag van de CPI te geven;
- Inhaaltoeslagen kunnen gegeven worden indien de BDG hoger is dan de TB-toeslaggrens en het VEV-niveau;
- Het Bestuur heeft de discretionaire bevoegdheid om binnen de wettelijke grenzen van de berekende toeslag af te wijken.

Inhaaltoeslag en ongedaan maken van kortingen

Indien aan de voorwaarden genoemd in artikel 137 lid 2c van de Pensioenwet wordt voldaan, kan het Bestuur besluiten gekorte pensioenaanspraken en -rechten en/of gemiste toeslagen alsnog toe te kennen. De verjaringstermijn van niet verleende toeslagen is vijf jaar.

Het inhalen van een eventuele toeslagachterstand over de direct voorafgaande periode van vijf jaar en herstel van kortingen zal worden toegepast in de volgende volgorde:

- volledige toeslagverlening
- herstel van kortingen
- inhaal van toeslagachterstand

Verder hanteert het Fonds de volgende uitgangspunten bij het herstel van kortingen dan wel inhalen van toeslagen:

- De korting of gemiste toeslag die het verst in het verleden ligt, wordt als eerste hersteld dan wel ingehaald.
- Een korting of gemiste toeslag zal als eurobedrag 'op de lat' worden gezet en op een later moment alsnog worden hersteld dan wel toegekend (voorbeeld: in enig jaar is voor een deelnemer een toeslag gemist van € 100, deze wordt op een later moment ingehaald door een extra toeslag van € 100 te verlenen).
- Bij het herstellen van een korting dan wel verlenen van een inhaaltoeslag zal geen sprake zijn van nabetalingen aan pensioengerechtigden.
- Bij het bepalen van de te herstellen korting of inhaaltoeslag is het beschikbare vermogen leidend. Als dit niet voldoende is om de korting in zijn geheel te herstellen dan wel de gemiste toeslag in zijn geheel in te halen, zal dit gedeeltelijk gebeuren.

Het Bestuur zal bijhouden in hoeverre toeslagpercentages, met inachtneming van de maatstaf, niet volledig zijn toegekend om op basis daarvan te kunnen vaststellen of er, indien de toeslagruimte dat toe zou laten, aanleiding voor inhaaltoeslagverlening bestaat. Een besluit dat in enig jaar inhaaltoeslagverlening kan plaatsvinden, vormt geen garantie voor in toekomstige jaren toe te kennen aanpassingen en houdt geen beperking in van de beleidsvrijheid die het Bestuur ter zake heeft.

7.7 Toeslagdepot

Bij de start van de Pensioenkring Eastman is een toeslagdepot gevormd, waar uit hoofde van de waardeoverdracht de Bestemmingsreserve Indexatie Middellood (BIM) van Stichting Pensioenfonds E-way is ingebracht. Het toeslagdepot voldoet aan de voorwaarden gesteld in de brief van de staatsecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan de Stichting van de Arbeid van 27 oktober 2015 inzake toeslagdepots bij pensioenfonds. De genoemde situaties en nadere voorwaarden zijn opgenomen in het Besluit financieel toetsingskader en per 2 november 2016 in werking getreden.

Vanwege het feit dat de versoepelde toeslagregels slechts voor een periode van 10 jaar van toepassing mochten zijn op het toeslagdepot en dit per 1 januari 2015 is gevormd bij Stichting Pensioenfonds E-way, is dit toeslagdepot per 31 december 2024 leeg gemaakt en opgeheven.

7.8 Weerstandvermogen bij het Fonds

Het weerstandvermogen van het Fonds voor de Pensioenkring Eastman bedraagt 0,2% van het beheerde pensioenvermogen. Dit is het vermogen dat het Fonds volgens het bepaalde bij of krachtens de Pensioenwet ten minste moet aanhouden als vermogen om de bedrijfsrisico's te dekken. Het weerstandvermogen maakt geen deel uit van het vermogen van de Pensioenkring Eastman en telt dan ook niet mee in de balans van de Pensioenkring.

Voor het weerstandvermogen geldt een wettelijk voorgeschreven minimum en maximum. Het Fonds toetst doorlopend of het aanwezige weerstandvermogen hieraan voldoet. Daarbij vastgestelde overschotten en tekorten van het weerstandvermogen die het gevolg zijn van het behaalde positieve of negatieve rendement op het vermogen van de pensioenkringen die het Fonds aanhoudt, komen ten goede aan, respectievelijk ten laste van het behaalde bruto rendement op het vermogen van de pensioenkringen die het Fonds aanhoudt.

7.9 Premiebeleid

De werkgever betaalt een premie als vast percentage van de som van volledige pensioengevende salarissen in dat jaar. Deze premie is de totale premie voor twee pensioenregelingen die volgen uit de pensioenovereenkomst, zijnde de voorwaardelijke middelloonregeling ondergebracht bij het Fonds en de beschikbare premieregeling ondergebracht bij een andere pensioenuitvoerder. Deze premie is voor de periode 1 januari 2025 tot het moment van transitie naar het nieuwe pensioenstelsel vastgesteld op 21% van de volledige pensioengevende salarissen (en de ploegentoeslaggrondslag). De aan Stap te betalen premie is de vaste premie na aftrek van de premie voor de beschikbare premieregeling.

Feitelijke premie

De werkgever draagt met inachtneming van het daartoe bepaalde in de uitvoeringsovereenkomst jaarlijks aan Stap de vaste premie na aftrek van de premie voor de beschikbare premieregeling af voor de pensioenaanspraken in de voorwaardelijke middelloonregeling. Na vermindering van deze ontvangen premie met de opslag voor het weerstandvermogen (zie kopje 'Opslag weerstandvermogen') resulteert de feitelijke

premie. Wanneer de premie in enig jaar niet toereikend is om de beoogde regeling te financieren, zal de voorwaardelijke middelloonregeling in het betreffende jaar naar rato worden aangepast.

Opslag weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van het Fonds voor de Pensioenkring bedraagt 0,2% van het beheerde pensioenvermogen. Om het weerstandsvermogen op peil te houden dient er vanuit de ontvangen premie een bijdrage te worden geleverd aan het weerstandsvermogen. Deze opslag wordt als volgt bepaald:

Bijdrage weerstandsvermogen

$$= \frac{0,2\%}{1 + 0,2\%} \times (\text{ontvangen premie} - \text{herverzekeringpremies} - \text{opslag directe uitvoeringskosten})$$

Deze opslag wordt niet berekend over de verzekeringspremies en de opslag voor directe uitvoeringskosten, aangezien de premie voor deze onderdelen niet wordt toegevoegd aan het vermogen van de Pensioenkring. De opslag wordt elk jaar toegevoegd aan het weerstandsvermogen van het Fonds en is geen onderdeel van de gedempte, kostendekkende of feitelijke premie of het vermogen in de Pensioenkring.

Gedempte premie

Om conform de Pensioenwet te toetsen in hoeverre de feitelijke premie voldoet aan de wettelijke eisen, hanteert het Fonds een zogenaamde gedempte premie. De gedempte premie wordt vastgesteld op basis van de volgende uitgangspunten en wordt uitgedrukt in een percentage van de pensioengrondslag:

De gedempte premie wordt met inachtneming van de volgende tabel bepaald op basis van verwacht rendement.

Gedempte Kostendekkende premie	
Basispremie	Actuariële koopsom voor het in het jaar op te bouwen pensioen.
Rekenrente	De berekening van de gedempte premie is gebaseerd op een verwacht rendement op basis van het huidige strategisch beleggingsbeleid. Hierbij is gebruik gemaakt van het in artikel 36b Besluit financieel toetsingskader geboden overgangsrecht door voor de premiestelling vanaf het jaar 2024 het rendement op vastrentende waarden opnieuw vast te zetten voor een periode van vijf jaar op basis van de rentetermijnstructuur van 30 september 2023. Voor de risicopremies (meetkundig) zijn de hoogtes gelijkgesteld aan de maximale rendementsparameters zoals vastgesteld in artikel 23a van het Besluit FTK en geldend per 1 juli 2023. De curve is

Gedempte Kostendekkende premie	
	<p>verlaagd i.v.m. inflatie op basis van de minimale verwachtingswaarde van de prijsinflatie (2,0%) en het ingroepiad zoals deze door De Nederlandsche Bank is gepubliceerd op 6 oktober 2023.</p> <p>De curve geldt voor de periode 1 januari 2024 tot uiterlijk 1 januari 2029 (of de eerdere transitiedatum naar het nieuwe pensioenstelsel). De curve is opgenomen in bijlage 5.</p>
Sterftekansen	<ul style="list-style-type: none"> - Ontleend aan de meest recente prognosetafel, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap. - Bij gebruik van de prognosetafel wordt rekening gehouden met leeftijdsafhankelijke ervaringssterftefactoren op basis van het Demographic Horizons™ Model (Aon). - Er wordt geen rekening gehouden met sterftekansen voor kinderen.
Solvabiliteit	<p>De solvabiliteitsopslag is gelijk aan nul, tenzij de verlaging van de rekenrente door rekening te houden met de inflatie leidt tot een lagere opslag op de premie dan een solvabiliteitsopslag ter hoogte van het vereist eigen vermogen. In dat geval dient de hoogte van de solvabiliteitsopslag gelijk te zijn aan het percentage dat behoort bij het vereist eigen vermogen op basis van het strategische beleggingsbeleid. De curve van de rekenrente wordt dan niet verlaagd met de inflatie (ca. 2,0%).</p>
Opslag toekomstige uitvoeringskosten	<p>Ter dekking van toekomstige administratiekosten en excassokosten (uitvoeringskosten) is een opslag opgenomen van 3,15% over de totale netto premie exclusief verzekeringspremies (de te verzekeren kapitalen zijn reeds verhoogd met een opslag voor kosten, zie hoofdstuk 6)</p>
Opslag directe uitvoeringskosten	<p>Uitgangspunt bij de vaststelling van deze opslag is dat de verhoging van de pensioenadministratie- en governancekosten door het openbreken en verlengen van de uitvoeringsovereenkomst per 1 januari 2020 (ten behoeve van de actieve deelnemers) niet ten laste mag gaan van de gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Om aan dit uitgangspunt te voldoen zijn de kosten die gefinancierd worden uit de kostenvoorziening ongewijzigd gebleven en wordt het meerdere gefinancierd middels de opslag directe uitvoeringskosten in de premie (zie 7.10).</p>
Toeslagen	<p>De gedempte premie bevat geen opslag voor toekomstige toeslagen</p>
Leeftijd	<p>De leeftijd per de berekeningsdatum wordt vastgesteld in maanden nauwkeurig, waarbij de geboortedatum gelijk wordt gesteld aan de 1e van de maand volgend op de geboortedatum indien de geboortedag niet de 1e van de maand is.</p>
Leeftijdsverschil	<p>Voor wat betreft het partnerpensioen wordt verondersteld dat de man drie jaar ouder is dan de vrouw.</p>

Gedempte Kostendekkende premie	
Nabestaandenpensioen	Voor het partner- en wezenpensioen worden jaarlijks verzekeringspremies betaald. Voor deelnemers die vanaf 2025 arbeidsongeschikt worden, is in het herverzekerde risicokapitaal de contante waarde van de toekomstige risicopremies NP inbegrepen. De toekomstige risicopremies NP worden dus hieruit gefinancierd. Voor eerdere gevallen van arbeidsongeschiktheid is in de herverzekerde arbeidsongeschiktheidsrisicokapitalen nooit rekening gehouden met de financiering van de toekomstige risicopremies NP. Daarom blijven de risicopremies NP voor deze gevallen uit de premie worden gefinancierd.
Risicopremie premievrijstelling	Voor het risico van premievrijstelling tijdens het deelnemerschap wordt jaarlijks verzekeringspremie betaald.
Risicopremie arbeidsongeschiktheidspensioen	Voor het risico van arbeidsongeschiktheidspensioen tijdens het deelnemerschap wordt jaarlijks verzekeringspremie betaald.
Hertrouwkansen	Er wordt geen rekening gehouden met hertrouwkansen

Kostendekkende premie

Naast de gedempte premie wordt jaarlijks ook de kostendekkende premie conform artikel 128 PW bepaald. De zuiver kostendekkende premie wordt op dezelfde grondslagen berekend als de gedempte premie, met uitzondering van de rekenrente en de solvabiliteitsopslag. Bij de kostendekkende premie wordt de actuele rentetermijnstructuur gebruikt zoals door DNB gepubliceerd wordt per 31 december van het voorafgaande jaar. Tevens wordt de solvabiliteitsopslag gehanteerd zoals deze geldt per 31 december van het voorafgaande jaar.

7.10 Premiedepot

Vanaf 1 januari 2025 kent de pensioenkring een premiedepot. Jaarlijks wordt de premiemarge, zijnde het positieve verschil tussen de feitelijke premie (na aftrek van het weerstandsvermogen) en de voor dat jaar vastgestelde gedempte kostendekkende premie (zie onder 7.9), in dit depot gestort. Deze marge wordt in maandelijkse termijnen daadwerkelijk toegevoegd aan de beleggingen van het premiedepot. Uiterlijk ten tijde van het afronden van de werkzaamheden in het kader van het jaarwerk over dat betreffende jaar wordt de definitieve premiemarge bepaald, waarna een extra dotatie (in het geval de ingeschatte premiemarge lager was dan definitief) of onttrekking (in het geval de geschatte premiemarge hoger was dan definitief) plaatsvindt aan het premiedepot.

Het bedrag van het premiedepot wordt bij de berekening van de actuele en beleidsdekkingsgraad niet meegerekend. De middelen in het premiedepot worden conform het beleggingsbeleid van de pensioenkring belegd.

Bij overgang naar het nieuwe pensioencontract onder de Wet toekomst pensioenen worden de gelden in het premiedepot verdeeld onder de op het transitiemoment aanwezige deelnemers (niet zijnde gewezen deelnemers en pensioengerechtigden) van de pensioenkring (voor zover wettelijk toegestaan).

7.11 Kostenvergoedingen

De volgende kosten komen ten laste van het belegd pensioenvermogen/kostenvoorziening/premie behorende bij de Pensioenkring Eastman:

- 1.1 Kosten fiduciair beheer
- 1.2 Kosten pensioenadministratie en overige uitbesteding
- 1.3 Exploitatiekosten
- 1.4 Budget kosten voor de externe accountant en certificerende actuaaris
- 1.5 De toezichtkosten DNB/AFM en bijdrage Pensioenfederatie
- 1.6 Budget Belanghebbendenorgaan
- 1.7 Overige voorziene kosten
- 1.8 Overige specifieke kosten

In de uitvoeringsovereenkomst zijn de kosten in detail uitgewerkt.

7.12 Vermindering pensioenaanspraken

Indien de financiële positie van de Pensioenkring Eastman tijdelijk of blijvend ontoereikend is, is het Bestuur van het Fonds – met inachtneming van wet- en regelgeving –bevoegd de maatregel te nemen om de aanspraken/rechten te verminderen.

Het Fonds informeert de deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden en de aangesloten ondernemingen in de Pensioenkring schriftelijk over het besluit tot vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten. De vermindering kan op zijn vroegst een maand na de in de vorige volzin bedoelde informatieverstrekking worden gerealiseerd, en zal te allen tijde evenredig over de verschillende groepen deelnemers plaatsvinden.

Voorwaarden

Het Bestuur kan de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten in de Pensioenkring uitsluitend verminderen indien:

- a. instemming Belanghebbendenorgaan is verkregen
- b. de beleidsdekkingsgraad niet voldoet aan de gestelde eisen ten aanzien van het minimaal vereist eigen vermogen niveau of het vereist eigen vermogen niveau
- c. de Pensioenkring niet in staat is binnen een redelijke termijn het minimaal vereist eigen vermogen niveau of het vereist eigen vermogen niveau te halen zonder dat de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, andere aanspraakgerechtigden of de aangesloten ondernemingen onevenredig worden geschaad; en
- d. alle overige beschikbare sturingsmiddelen, met uitzondering van het beleggingsbeleid, zijn ingezet in het herstelplan, bedoeld in artikel 138 of artikel 139 van de Pensioenwet

Voordat een korting kan worden toegepast, dient de bestemming van de Bestemmingsreserve Indexatie Middellood (BIM) te worden aangepast, zodat deze onderdeel vormt van de algemene middelen van de Pensioenkring. In bijlage 7 (Crisisplan) is verdere invulling gegeven in welke omstandigheden en hoe pensioenaanspraken eventueel gekort kunnen worden.

7.13 Afkoop en inkoop

Bij afkoop van kleine pensioenen wordt de afkoopwaarde bepaald met behulp van onderstaande grondslagen:

- de rentetermijnstructuur per 30 september van het voorgaande kalenderjaar;
- geen opslag voor excasso- en administratiekosten;
- de tarieven zijn sekseneutraal, waarbij de gehanteerde man-vrouw verhouding in de Pensioenkring jaarlijks opnieuw wordt vastgesteld op basis van het deelnemersbestand per 30 september van het jaar ervoor. Hierbij wordt de man-vrouw verhouding bepaald op basis van de voorziening pensioenverplichtingen behorend bij niet-pensioentrekkenden;
- de overige grondslagen zijn conform deze ABTN.

Bij afkoop in verband met individuele of collectieve waardeoverdracht wordt de afkoopwaarde berekend volgens de wettelijke rekenregels voor waardeoverdracht.

De inkoopwaarde van over te dragen premievrije pensioenaanspraken is gelijk aan de contante waarde van die pensioenen op basis van de grondslagen zoals vermeld in hoofdstuk 7 waarbij het Bestuur bij een collectieve waardeoverdracht de hoogte van de benodigde solvabiliteitsopslag kan vaststellen voor de over te dragen

collectieve waarde. In afwijking hiervan wordt bij inkoop in verband met het wettelijk recht op waardeoverdracht de inkoopwaarde berekend volgens de wettelijke rekenregels voor waardeoverdracht.

7.14 Omzetting, besteding en flexibilisering

In het pensioenreglement van de Pensioenkring zijn factoren opgenomen voor omzetting van pensioenen en flexibilisering van pensioenen. Het Bestuur is bevoegd deze factoren aan te passen.

De actuele factoren zijn gebaseerd op de volgende grondslagen:

- De rentetermijnstructuur per 30 september van het jaar ervoor zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.
- De tarieven zijn sekseneutraal, waarbij de gehanteerde man-vrouw verhouding in de Pensioenkring jaarlijks opnieuw wordt vastgesteld op basis van het deelnemersbestand per 30 september van het jaar ervoor. Hierbij wordt de man-vrouw verhouding bepaald op basis van de voorziening pensioenverplichtingen behorend bij niet-pensioentrekkenden.
- De solvabiliteitsopslag (voor inkoop van pensioenkapitaal) is gelijk aan de beleidsdekkingsgraad per 30 september, waarbij als ondergrens het minimaal vereist eigen vermogen wordt gehanteerd en als bovengrens het vereist eigen vermogen.
- De overige grondslagen zijn conform deze ABTN.

7.15 Geldigheidsperiode factoren

De flexibiliserings- en afkoopfactoren worden jaarlijks vóór 1 januari door het Bestuur van Stap vastgesteld en worden vervolgens met een half jaar vertraging ingevoerd voor de periode 1 juli tot 1 juli. De pensioengerechtigden worden een half jaar van tevoren aangeschreven, waardoor bij deze systematiek de gehanteerde factoren voor de aanschrijvingen altijd gelijk zijn aan de gehanteerde factoren voor de daadwerkelijke toekenning.

8 Beleggingsbeleid

8.1 Investment Beliefs

Stap hanteert de navolgende beleggingsovertuigingen (investment beliefs):

1. Strategisch beleggingsbeleid belangrijkste beslissing binnen het beleggingsproces

De keuzes met betrekking tot het strategisch beleggingsbeleid hebben binnen het beleggingsproces de meeste invloed op het te behalen rendement en het risicoprofiel. Het strategisch beleggingsbeleid is daarmee het meest bepalend voor de hoogte van het uit te keren pensioen.

2. Beleggingsrisico nemen loont

Een belegging in zakelijk waarden leidt op lange termijn tot een hoger verwacht rendement dan een belegging in meer veilig geachte staatsobligaties: er is sprake van een “risicopremie”. Op de langere termijn weegt deze risicopremie naar verwachting op tegen de additionele volatiliteit van zakelijke waarden. Het rendement is niet altijd beter bij het nemen van risico, maar omdat het Bestuur van Stap een lange termijn visie heeft is dit het uitgangspunt.

3. Eenvoud als vertrekpunt

Alle beleggingen in vermogenscategorieën hebben een duidelijk doel. Dat kan zijn het behalen van rendement, het afdekken van risico's of het spreiden van risico's. De doelstelling is om een maximaal rendement te realiseren binnen een vastgesteld risicokader. Het dient begrijpelijk te zijn op welke wijze een dergelijke categorie in elkaar steekt. Een belegging dient beoordeeld te worden op complexiteit, deugdelijkheid, transparantie en kosten.

4. Passief, tenzij

Het beleggingsbeleid van de kring is een mengvorm van passief en actief beheer. In eerste instantie kiest de kring hierbij voor een kostenefficiënte strategie. Een kring voert een actieve strategie voor beleggingscategorieën waarvoor de verwachting bestaat dat, rekening houdend met de extra kosten en risico's van een actieve strategie, een extra rendement ten opzichte van de benchmark kan worden behaald of vanwege kostenefficiency.

De belangrijkste criteria op basis waarvan wordt beoordeeld in hoeverre er in een bepaalde regio of in een bepaald thema toegevoegde waarde te behalen is met actief beheer zijn:

- a. mate van efficiëntie van de markt (informatie-asymmetrie en de aanwezigheid van non-profit participanten);
- b. de breedte van de markt (de opportunity set)

c. beschikbaarheid van en capaciteit bij kwalitatief goede externe vermogensbeheerders.

Bij de afweging tussen actief en passief beheer wordt meegewogen dat de mogelijkheid op outperformance bij actief beheer tevens betekent dat sprake is van het risico op underperformance.

5. Naar aanleiding van het strategisch beleggingsbeleid dekt de kring onbeloond risico af.

Dit betekent dat deze risico's worden onderkend en vervolgens met risicoafdeckingsstrategieën tot het gewenste niveau worden afgedekt. Stap beschouwt valutarisico en renterisico als onbeloond risico.

6. Diversificatie voegt waarde toe

Diversificatie zorgt in normale marktomstandigheden voor spreiding van het risico. Hierdoor is het mogelijk een deel van de portefeuille met meer risico te beleggen, zonder dat het totale risico recht evenredig toeneemt. Daarom belegt de kring het vermogen in meerdere beleggingscategorieën en gaat bij actief beheerde strategieën de voorkeur uit naar het Multi Manager principe.

7. Illiquiditeit verhoogt het rendement

Een lange beleggingshorizon geeft de mogelijkheid om een liquiditeitsrisicopremie aan het rendement toe te voegen door middel van het beleggen in minder verhandelbare producten. De premie voor illiquide beleggingscategorieën is een compensatie voor de onmogelijkheid om posities snel af- en op te bouwen. De consequentie van deze onmogelijkheid is dat niet altijd op het gewenste moment de positie tegen acceptabele kosten kan worden afgebouwd. Deze consequentie wordt meegewogen in de keuzes voor de mate van blootstelling naar illiquide beleggingen.

8. Maatschappelijk verantwoord beleggen is een verantwoordelijkheid van een pensioenfonds

Maatschappelijk verantwoord beleggen draagt positief bij aan het risico-rendement profiel en wordt zoveel als mogelijk geïntegreerd in alle onderdelen van het beleggingsbeleid van Stap. Door verantwoord te beleggen wenst Stap een bijdrage te leveren aan een financieel gezonde toekomst in een goede leefomgeving. Stap neemt de verantwoordelijkheid voor haar investeringen en wenst bij te dragen aan een duurzame ontwikkeling van de samenleving.

8.2 Prudent Person

Vanuit de prudent person wetgeving worden eisen gesteld aan het beleggingsbeleid van de Pensioenkring. De belangrijkste eisen uit deze wetgeving zijn:

- Het strategisch beleggingsbeleid past bij de doelstelling en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding van de Pensioenkring en is gebaseerd op gedegen onderzoek.
- Beleggingen worden gediversifieerd, zodat een bovenmatige afhankelijkheid van of vertrouwen in bepaalde waarden, of een bepaalde emittent of groep van ondernemingen wordt vermeden (geldt niet voor staatsobligaties).
- Beleggingen op niet-gereguleerde financiële markten worden tot een prudent niveau beperkt.
- De veiligheid, kwaliteit, liquiditeit en het rendement van de beleggingsportefeuille als geheel worden gewaarborgd.
- Het beleggingsbeleid sluit aan op de aard en duur van de toekomstige pensioenuitkeringen.

Passend bij doelstellingen en beleidsuitgangspunten en gebaseerd op gedegen onderzoek

De passendheid van het beleggingsbeleid van de Pensioenkring is getoetst door middel van een ALM-studie. Zodoende is onderzocht dat het beleggingsbeleid past bij de doelstelling van de Pensioenkring, waaronder de risicohouding.

In beginsel wordt het strategisch beleggingsbeleid eens in drie jaar geëvalueerd middels een ALM-studie, tenzij er tussentijds sprake is van significante wijzigingen in de uitgangspunten van het strategisch beleggingsbeleid. In dat geval kan er frequenter een evaluatie worden uitgevoerd. De uitgangspunten van de ALM-studie worden door het Bestuur vastgesteld. Tevens wordt jaarlijks een haalbaarheidstoets uitgevoerd.

Diversificatie

De Pensioenkring belegt in verschillende beleggingscategorieën en binnen de beleggingscategorieën wordt belegd in veel verschillende entiteiten gespreid over verschillende regio's en sectoren. Derhalve zijn de beleggingen van de Pensioenkring goed gediversifieerd. Beleggingen in de bijdragende onderneming worden beperkt middels een brede spreiding binnen de portefeuille.

Gereguleerde markten

De Pensioenkring belegt het merendeel van de portefeuille op gereguleerde markten waar de beleggingen zijn gewaardeerd op basis van de beschikbare marktnotering. Dit is in lijn met de leidraad die het Actuarieel Genootschap (AG) hanteert. Echter, bepaalde beleggingen en financiële instrumenten zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten. De beleggingen die hier onder vallen zijn hypotheek.

Liquiditeit

De Pensioenkring beschikt over beleid ten aanzien van het beheer van fysieke kas en het vrijmaken van kas. Hiermee wordt gewaarborgd dat er voldoende fysieke kas beschikbaar is om aan de financiële verplichtingen uit hoofde van portefeuillebeheer te kunnen voldoen.

Voor de beheersing van de totale liquiditeit van de beleggingsportefeuille wordt jaarlijks, in de context van het beleggingsplan, een liquiditeitsanalyse uitgevoerd om vast te stellen wat de liquiditeitsbehoefte van de pensioenkring is. Pensioenfondsen kennen drie bronnen van liquiditeitsbehoefte: pensioenuitkeringen, onderpand voor derivaten en efficiënt portefeuillebeheer. Het primaire belang is om aan de financiële verplichtingen (pensioenuitkeringen en onderpand derivaten) te voldoen. Secundair is het van belang om te zorgen dat het rendements-/risicoprofiel van de beleggingsportefeuille niet te veel gaat afwijken door ontwikkelingen in illiquide categorieën.

Uit de liquiditeitsanalyse volgt het liquiditeitsbudget. Het liquiditeitsbudget is het theoretisch minimum percentage dat een pensioenkring in liquide beleggingen dient te beleggen zonder dat het in de problemen komt om aan haar financiële verplichtingen (pensioenuitkeringen en onderpand) te voldoen. Stap toetst jaarlijks in het beleggingsplan of de portefeuille past binnen de grenzen van het liquiditeitsbudget.

8.3 Strategisch beleggingsbeleid

Het strategisch beleggingsbeleid van de Pensioenkring wordt vastgesteld met behulp van een ALM studie. Aan de hand van een ALM studie wordt een beleid bepaald dat past bij de ambitie en risicohouding van de kring. Het strategisch beleggingsbeleid wordt in beginsel voor een tijdshorizon van de lengte van de economische cyclus (circa 15-jaar) vastgesteld en omvat de volgende elementen:

- Strategische asset allocatie met bijbehorende bandbreedtes
- Strategisch rentebeleid

- Strategisch valutabeleid

Strategische asset allocatie met bijbehorende bandbreedtes

De volgende tabel⁵ geeft de strategische asset allocatie weer voor het vermogen exclusief premiedepot. Het premiedepot wordt volledig in liquide middelen (geldmarktfondsen en/of kas) belegd.

Strategische gewichten			
Pensioenkring Eastman			
Categorie		Triggers	
Return categorieën	Strategisch	Minimum	Maximum
Totaal return	33.0%	28.6%	37.4%
Aandelen totaal	29.0%	26.1%	31.9%
Obligaties opkomende landen	4.0%	3.2%	4.8%
Matchingcategorieën			
Totaal matching	67.0%	62.6%	71.4%
Nominale staatsobligaties + kas exposure*	27.0%	16.6%	37.4%
Nederlandse Hypotheken	20.0%	15.0%	25.0%
IG Bedrijfsobligaties	20.0%	16.0%	24.0%

*Geen strategische exposure naar Kas. Op het moment dat OTC derivaten met kas als onderpand worden afgesloten, dan zal er fysieke kas op de balans worden aangehouden.

In de Risicobeginselen Beleggingen heeft Stap vastgelegd dat allocatiebandbreedtes worden getoetst in de ALM studie door inzichtelijk te maken wat het pensioenresultaat is in de theoretische situatie dat de portefeuille voor lange tijd in de uitersten van de allocatiebandbreedte blijft. De bandbreedte rondom de korte termijn risicohouding (VEV) dienen in beginsel bij de allocatiebandbreedtes aan te sluiten.

Strategisch rentebeleid

De Pensioenkring dekt strategisch 77,5% van het renterisico van de nominale verplichtingen af.

⁵ Door afrondingsverschillen de som van de delen af kan wijken van het totaal.

Strategisch valutabeleid

Binnen het strategisch beleggingsbeleid wordt rekening gehouden met het valutarisico. Binnen de categorie aandelen wordt de exposure naar materiële valuta's voor 50% afgedekt. Binnen vastrentende waarden wordt valutarisico voor 100% afgedekt.

Herbalancing

Stap hanteert als uitgangspunt dat de portefeuille goed is gepositioneerd zolang deze zich binnen de strategische bandbreedtes bevindt.

Om gedurende het jaar niet te veel af te wijken van het initieel vastgestelde rendementsrisicoprofiel zijn minimum en maximum triggers (bandbreedtes) opgenomen voor de beleggingscategorieën. De werkelijke gewichten fluctueren als gevolg van het principe van 'buy-and-hold'.

Het saldo van onder andere de binnenkomende premies, uit te betalen pensioenuitkeringen en gerealiseerde resultaten op swaps(tions) en futures wordt gebruikt om de beleggingsportefeuille te sturen richting de strategische gewichten.

Het bovenstaande geldt voor investeringen, waarbij in onderwogen beleggingscategorieën wordt geïnvesteerd, maar ook voor desinvesteringen, waarbij middelen worden onttrokken uit overwogen beleggingscategorieën.

8.4 Beleggingscyclus

Naast het strategisch beleggingsbeleid stelt het Bestuur van Stap de invulling van het beleid per beleggingscategorie vast door middel van het uitwerken van een investment case. Het strategisch beleggingsbeleid en de invulling van het beleid per beleggingscategorie vormen samen het strategisch kader voor de portefeuilleconstructie, het beleggingsplan, en voor de implementatie en uitbesteding.

Stap heeft als beleggingsovertuiging dat het strategisch beleggingsbeleid de belangrijkste beslissing is binnen het beleggingsproces. In de aansturing van de portefeuille geldt dan ook dat het strategisch beleggingsbeleid en de bijbehorende strategische asset allocatie altijd als kompas dient. Zolang de feitelijke beleggingsportefeuille zich binnen de strategische kaders bevindt, ligt de pensioenkring in beginsel op koers om binnen de grenzen van de risicohouding de ambitie te realiseren. Stap gebruikt de bandbreedtes in het strategisch beleggingsbeleid niet voor actieve positionering op basis van een marktvisie. Stap hanteert als

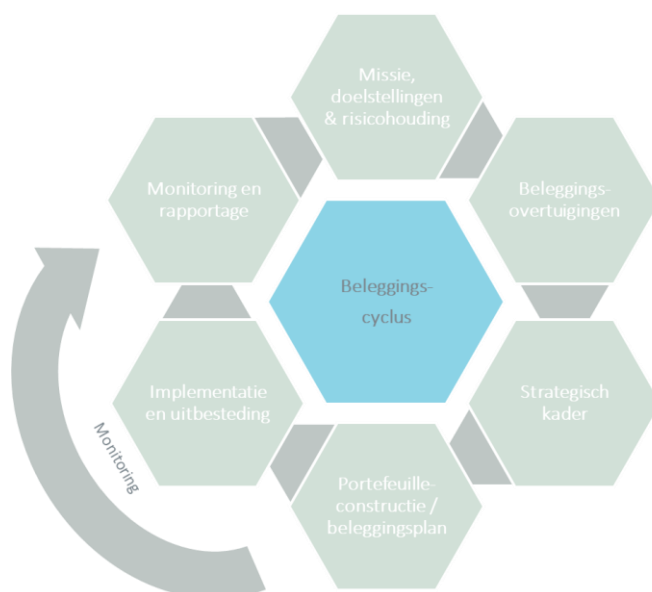
uitgangspunt dat de portefeuille goed is gepositioneerd zolang deze zich binnen de strategische bandbreedtes bevindt, tenzij de positionering niet aansluit bij het gewenst algemeen risicoprofiel of wanneer er beleggingscategorieën zijn waarvoor uit de evaluatie volgt dat deze mogelijk niet aan de verwachtingen voldoen.

Er kunnen omstandigheden zijn waarin een beleggingscategorie mogelijk niet aan de verwachtingen zal kunnen voldoen of waarin een andere invulling beter past bij de doelstellingen van de categorie. Stap heeft dan de mogelijkheid om een aanpassing te doen in de allocatie naar de beleggingscategorie (hoeveel) of in de invulling van de beleggingscategorie (hoe). Voor een aanpassing in de allocatie geldt dat, zolang de allocatie binnen de bandbreedtes van de strategische asset allocatie blijft, dit in het kader van het beleggingsplan kan worden ingevuld.

De gehele beleggingscyclus is schematisch als volgt:

8.5 Beheersing risico's

Hieronder volgt een beschrijving van de beheersmaatregelen die de Pensioenkring inzet voor de beheersing van de verschillende risico's.

Renterisico

De Pensioenkring dekt strategisch 77,5% van het renterisico van de nominale verplichtingen af. Hierbij geldt een marge van 3%-punt boven en onder het gewenste niveau van de renteafdekking. De mate van afdekking

van het renterisico is gedefinieerd als het percentage van de rentegevoeligheid van de beleggingen ten opzichte van de rentegevoeligheid van de verplichtingen. De rentegevoeligheid wordt gemeten aan de hand van de zogeheten 'PV01' maatstaf, ook wel DV01 genoemd. PV01 geeft de waardeverandering in euro weer bij de rentewijziging van 1 basispunt (parallel) over de gehele marktrentecurve. Het gewenste niveau van de renteafdekking is gebaseerd op de rentegevoeligheid van de verplichtingen onder de swapcurve zonder UFR.

Met het oog op de naderende Wtp-transitie en het beschermen van de dekkinggraad (derisken) heeft het bestuur in 2025 met goedkeuring van het Belanghebbendenorgaan van de Pensioenkring besloten om een vaste renterisico-afdekking te hanteren van 100%.

Het totale renterisico voor de Pensioenkring wordt begrensd door een risicobudget⁶. Het totaal risicobudget voor renterisico is de som van de deelrisico's lineair (en bandbreedtes), curverisico en basisrisico, rekening houdend met diversificatie tussen deze componenten. Het risicobudget voor het renterisico voor de Pensioenkring wordt jaarlijks vastgesteld in het beleggingsplan.

De mate waarin elke vastrentende beleggingscategorie bijdraagt aan de afdekking van het renterisico is in onderstaande tabel opgenomen. Naast vastrentende waarden categorieën worden renteswaps ingezet om het renterisico te beheersen.

Overzicht van de mate waarin vastrentende waarden categorieën meetellen voor renterisico-afdekking	
Categorie	Weging
Nominale EMU-staatsobligaties	100%
Nederlandse hypotheke	100%
IG Bedrijfsobligaties	100%
Obligaties opkomende markten	0%

⁶ Tracking error t.o.v. de verplichtingen

Een deel van het risicobudget voor renterisico wordt ingezet voor curverisico. Het risicobudget voor curverisico biedt ruimte om frequent handelen te voorkomen, om gebruik van ongewenst instrumentarium (payer swaps) te vermijden en om in te spelen op bijzonderheden (UFR, Wet Toekomst Pensioenen, marktliquiditeit, efficiënte positionering). Het curverisico wordt beheerst door een restrictie op de afdekking van het renterisico in een looptijdbucket. Stap maakt bij de bepaling van het curverisico gebruik van de 'DV01' maatstaf. Ten opzichte van de gewenste renterisico-afdekking van de verplichting in een looptijdbucket mag de renterisico-afdekking in de bucket niet meer dan 5% van de DV01 van de totale verplichtingen afwijken. Hierbij zijn de twee langstlopende buckets uitgezonderd. De pensioenkring heeft geen strategische curvepositie, maar staat op elk looptijdsegment een afwijking toe ten opzichte van de strategische renterisico-afdekking. Omdat de pensioenkring geen strategische curvepositie heeft wordt in de berekening van het strategisch VEV ook geen rekening gehouden met een curvepositie. Voor het strategisch VEV wordt uitgegaan van een perfecte match op elk looptijdsegment. Het gevolg van dit uitgangspunt is dat het feitelijk VEV af kan wijken van het strategisch VEV door de actuele curvepositie. De Pensioenkring onderkent deze uiting van curverisico en beheerst het curverisico als onderdeel van het risicobudget.

Aandelenrisico

Het zakelijke waarden risico wordt volledig veroorzaakt door de beleggingen in aandelen. Aandelenrisico wordt genomen omdat hiermee naar verwachting een risicopremie wordt verdiend. Dit sluit aan bij de beleggingsovertuigingen en daarmee wordt Pensioenkring Eastman geacht op termijn haar ambitie te kunnen realiseren. Om het risico te beperken wordt er binnen aandelen een brede spreiding over regio's en sectoren nagestreefd.

Valutarisico

De verplichtingen van Pensioenkring Eastman luiden in euro's. Binnen de beleggingsportefeuille wordt wereldwijd belegd. Hierdoor ontstaat valutarisico. Valutarisico is het risico dat de beleggingsportefeuille in waarde daalt als gevolg van het zwakker worden van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Binnen het strategisch beleggingsbeleid wordt rekening gehouden met het valutarisico. Binnen de categorie aandelen wordt de exposure naar materiële valuta's voor 50% afgedekt. Binnen obligaties opkomende markten mag maximaal voor 20% in lokale valuta worden belegd. Beleggingen in lokale valuta worden voor de valutarisico-afdekking beschouwd als USD beleggingen en worden dan ook conform het beleid voor de USD voor 100% afgedekt.

De Pensioenkring dekt valutarisico af door voor een deel te beleggen in beleggingsfondsen waarin het valutarisico wordt afgedekt. Op dit moment wordt geen gebruik gemaakt van een overlay. De Pensioenkring

dekt het valutarisico binnen aandelen af via een combinatie van beleggingen in zowel afgedekte als niet-afgedekte beleggingsfondsen binnen aandelen ontwikkelde markten.

Inflatierisico

Het inflatierisico houdt in dat de beleggingen van de Pensioenkring onderhevig zijn aan negatieve waardontwikkelingen door veranderingen van de inflatie. De gevolgen van een stijgende inflatie op de beleggingen van de Pensioenkring dienen te worden beperkt door de overrendementen op categorieën met verwachte risicopremie. Op de lange termijn biedt een belegging in aandelen een (gedeeltelijke) hedge tegen inflatierisico. De toekomstige toeslag van pensioenaanspraken dient dan ook te worden gefinancierd vanuit de overrendementen op de beleggingen.

Krediet- en tegenpartijrisico

Tegenpartijrisico is het risico dat tegenpartijen van de Pensioenkring hun verplichtingen niet of niet volledig nakomen. Pensioenkring Eastman loopt tegenpartijrisico op de tegenpartijen voor renteswaps.

De Pensioenkring heeft het tegenpartijrisico voor renteswaps deels gemitigeerd door gebruik te maken van central clearing.

Daarnaast loopt Pensioenkring Eastman kredietrisico op de vastrentende waarden beleggingen. Door te beleggen in breed gespreide portefeuilles kredietobligaties, staatsobligaties opkomende markten en Nederlandse hypotheek wordt het specifieke risico van individuele debiteuren beheerst. De vastrentende waarden worden in een breed gespreide portefeuille belegd. De risico's van de categorieën op de balans van Pensioenkring Eastman zijn meegewogen in de ALM analyses. Ter compensatie van de exposure naar kredietrisico wordt naar verwachting een risicopremie verdiend.

Liquiditeitsrisico

Pensioenfondsen kennen drie bronnen van liquiditeitsbehoefte: pensioenuitkeringen, onderpand voor derivaten en efficiënt portefeuillebeheer. Het primaire belang is om aan de financiële verplichtingen (pensioenuitkeringen en onderpand derivaten) te voldoen. Voor de Pensioenkring worden de uitkeringen deels gefinancierd uit premie-inkomsten en deels uit kasstromen van beleggingen en overig belegd vermogen. Voor de overige liquiditeitsbehoefte moet de Pensioenkring over voldoende liquide middelen beschikken, of snel een bestaande positie kunnen verkopen. In onderstaande tabel is weergegeven hoe rekening wordt gehouden met de (onder normale marktomstandigheden voorziene) verwachte tijd om een positie te liquideren.

Beleggingscategorie	Verwachte termijn mogelijke liquidatie*	Doelgewicht portefeuille binnen
Aandelen		
Ontwikkelde markten	< 1 week	24,0%
Opkomende markten	< 1 week	5,0%
Vastrentende waarden		
Euro credits	< 1 maand	8,5%
Bedrijfsobligaties ex Financials	< 1 maand	8,5%
Green bonds	< 1 maand	3,0%
Obligaties opkomende markten	< 1 maand	4,0%
Nederlandse hypotheke	< 30 jaar ⁷	20,0%
Nominale EMU-staatsobligaties	< 1 week	27,0%
Totaal < 1 maand		80,0%

*Bij een verkooptermijn > 1 jaar wordt een belegging als illiquide beschouwd. In alle gevallen wordt uitgegaan van het slechtst denkbare scenario.

Voor risicobeheersing en efficiënt portefeuille beheer doeleinden wordt fysieke kas aangehouden. Er wordt fysieke kas aangehouden, bestaande uit onderstaande elementen:

1. een algemene buffer voor het uitvoeren van operationele activiteiten (pensioenbetalingen),
2. een kasbuffer ten behoeve van renteswaps met kas als onderpand (bilateraal en/of gecleard),
3. een kasbuffer ten behoeve van aandelenindex futures.

De parameters voor de omvang van de verschillende componenten van de kasbuffer zijn vastgelegd in de risicomangementbeginselen van Stap en worden periodiek of bij bijzondere omstandigheden geëvalueerd.

De kasbuffer is variabel en mede afhankelijk van de actuele rentegevoeligheid van renteswaps met kas onderpand. Op het moment dat er nieuwe renteswaps met kas als onderpand worden afgesloten zal de kasbuffer, indien nodig, verhoogd worden op basis van de actuele rentegevoeligheid.

⁷ In het slechtste geval duurt het 30 jaar voordat een belegging in hypotheke weer volledig liquide is, omdat dan de laatste aflossing plaats vindt. In de praktijk kan gedurende normale marktomstandigheden naar verwachting echter binnen een jaar worden uitgetreden.

Liquiditeitstoets

Een keer per jaar, in het kader van de beleggingsplancyclus wordt voor de Pensioenkring een liquiditeitstoets uitgevoerd. Binnen de liquiditeitstoets wordt gekeken in hoeverre de portefeuille past binnen de grenzen van het liquiditeitsbudget. De parameters voor de liquiditeitstoets zijn vastgelegd in de risicomanagementbeginselen van Stap en worden periodiek geëvalueerd.

Actief risico

In lijn met de investment beliefs wordt er alleen actief belegd als daar een concrete reden voor is (“Passief, tenzij”). De tracking error van beleggingen wordt gemonitord en er zijn grenzen met betrekking tot de maximale tracking error voor verschillende beleggingen.

Overige risico's

Naast de hierboven aangegeven risico's spelen ook verzekeringstechnische-, omgevings-, operationele-, uitbestedings-, IT-, integriteits-, en juridische risico's een rol bij pensioenfondsen.

8.6 Maatschappelijk verantwoord beleggen

Op 10 maart 2021 is de Europese Verordening inzake informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële sector (hierna: SFDR) in werking getreden. Conform de SFDR worden pensioenfondsen als financiële marktdeelnemers geclassificeerd en dienen ze informatie verstrekken over de mate van integratie van duurzaamheid op pensioenfonds- en pensioenregeling niveau. Hieronder wordt beschreven hoe Stap, en de Pensioenkring omgaan duurzaamheid.

Duurzaamheidsrisico's op entiteitsniveau

Naar oordeel van Stap verlaagt maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) in algemene zin het risicoprofiel van de beleggingsportefeuille, waarbij door het voeren van dialoog en het doorvoeren van uitsluitingen het (reputatie)risico van de portefeuille wordt vermindert.

De beoordeling van de duurzaamheidsrisico's is een integraal onderdeel van de beleggingsprocessen van Stap. Duurzaamheidsrisico's (of ESG-risico's) staan voor gebeurtenissen of omstandigheden op ecologisch, sociaal of governancegebied die, indien ze zich voordoen, een werkelijk of mogelijk wezenlijk negatief effect op de waarde van de belegging kunnen veroorzaken. Stap identificeert mogelijke duurzaamheidsrisico's onder andere, maar niet uitsluitend, aan de hand van de maatschappelijke trends, veranderingen in de pensioensector en wetenschappelijke publicaties.

Stap neemt de relevante duurzaamheidsrisico's mee in de volgende beleggingsprocessen:

- Risicostrategie en eigen risicobeoordeling
- ALM-studie; in het kader van de ALM-studie worden voor elke pensioenkring van Stap twee klimaatscenario's uitgerekend: het transitie scenario en het 4-graden scenario
- Investment cases voor de beleggingscategorieën
- Beoordeling van duurzaamheidsaanpak vermogensbeheerders; Stap heeft de manager selectie en monitoring van vermogensbeheerders uitbesteed aan haar fiduciair manager. De mate waarop vermogensbeheerders ESG integreren in het beleggingsproces is een integraal element van managerselectie en -monitoring voor actief beheerde mandaten. Tijdens de 'due diligence' wordt onderzocht of een externe manager voldoende aandacht heeft voor ESG-aspecten. Daarbij wordt onder andere gekeken naar de mate waarin de manager over ESG-research beschikt en of ESG-risico's en -kansen worden meegenomen bij aan- en verkoopbeslissingen.

Om de duurzaamheidsrisico's te beheersen wordt gebruik gemaakt van (een combinatie van) verschillende instrumenten. Deze instrumenten betreffen stemmen, monitoring en dialoog, uitsluitingen, ESG-integratie en specifieke beleggingsoplossingen die deze risico's naar verwachting verminderen. De inzet van deze instrumenten is een onderdeel van het Stap MVB-beleid, het strategisch beleggingsbeleid en het beleggingsproces. Als zodanig wordt de evaluatie van de effectiviteit van de gebruikte instrumentarium en de uitgangspunten van de risicobeheersing een integraal onderdeel van de evaluatie cyclus.

Duurzaamheidsrisico's kunnen ook gevolgen hebben voor de reputatie van Stap als pensioenuitvoerder. In verband hiermee heeft Stap de volgende risico geïdentificeerd:

- Reputatieverlies als gevolg van incidenten op gebied van klimaat, mensenrechten, governance en goede gezondheid en welzijn

Daarnaast erkent Stap dat ESG-risico's ook impact kunnen hebben op de eigen bedrijfsvoering via de volgende kanalen:

- Compliance, wanneer het MVB-beleid en/of bijbehorende rapportages niet aan de regelgeving zouden voldoen
- Wanneer onvoldoende producten beschikbaar zouden zijn om ESG-doelstellingen waar te kunnen maken

Al deze risico's en de financiële duurzaamheidsrisico's zijn verankerd in de eigen risicobeoordeling en in het risico-raamwerk van Stap.

Stap hanteert ook een beleid inzake beloningen voor alle bestuurders en medewerkers dat niet aanzet tot het nemen van (duurzaamheids)risico's, risicovol beleggen of minder zorgvuldig risicomanagement. Om een prikkel tot het nemen van duurzaamheidsrisico's te voorkomen kent Stap geen variabele beloningen toe.

In de beleggingsportefeuille van Stap worden duurzaamheidsrisico's integraal meegewogen, maar er wordt op dit moment geen expliciete beoordeling gemaakt in hoeverre de beleggingen op de EU Taxonomie zijn afgestemd. Als zodanig belegt Stap op dit moment 0% van haar vermogen in activiteiten die ecologisch duurzaam zijn zoals bedoeld onder de definitie van de EU Taxonomie. De EU Taxonomie bevat een classificatiesysteem om te bepalen of activiteiten ecologisch duurzaam ('groen') zijn. De verordening beschrijft wanneer een activiteit substantieel bijdraagt aan een van de milieudoelstellingen. Stap blijft zich inspannen om na te gaan welke onderliggende beleggingen van de pensioenregelingen voldoen aan de Taxonomie.

Duurzaamheidsrisico's op pensioenregeling niveau

De opgestelde risicohouding van de Pensioenkring vormt voor Stap het vertrekpunt met betrekking tot de uitvoering van de regeling en het beleid: de risicohouding vormt daarmee ook de basis voor de inrichting van het beleggingsbeleid. Duurzaamheidsrisico is, naast traditionele risico's zoals markt of inflatierisico, een van de risicobronnen waar de Pensioenkring aan wordt blootgesteld en wordt daarom integraal meegenomen in het beleggingsproces. Het beleggingsbeleid en beleggingsoplossingen van de Pensioenkring houden rekening met de volgende duurzaamheidsrisico's die potentieel de waarde van de portefeuille kunnen beïnvloeden:

1. Waardeverlies op het gebied van transitie naar schone energiebronnen om klimaatverandering tegen te gaan
2. Waardeverlies op het gebied van fysieke schade van klimaatverandering en de aantasting van het milieu
3. Waardeverlies op het gebied van schenden van mensenrechten door bedrijven of landen in de portefeuille
4. Waardeverlies op het gebied van gebrekkige governance praktijken
5. Waardeverlies op het gebied van goede gezondheid en welzijn

Deze risico's zijn verankerd in de eigen risicobeoordeling en in het risicoraamwerk van Stap en worden periodiek gemonitord aan de hand van risico indicatoren.

Stap MVB beleid

Om tegemoet te komen aan de specifieke karakteristieken van een Algemeen Pensioenfonds wordt binnen het MVB-beleid een 'ladder'-benadering gehanteerd met verschillende niveaus. Het MVB-beleid kan voor elke pensioenkring binnen de gestelde kaders op verschillende niveaus plaatsvinden.

Het niveau van het MVB-beleid met betrekking tot de invulling van de producten hoeft niet per definitie hand in hand te gaan met het niveau van stewardship. Vaak voeren vermogensbeheerders uitgebreide stewardship programma's die worden toegepast op het gehele productenaanbod, en tegelijkertijd bieden ze beleggingen aan waarin de invulling van ESG-risicomanagement onvoldoende aandacht wordt besteed aan de risico's die zich tegenwoordig manifesteren.

In het MVB-kader van Stap is daarom een splitsing aangebracht tussen stewardship (stemmen, screening en dialoog) en de invulling van de beleggingen (zoals zichtbaar in onderstaande figuur).

Binnen elk van die twee aspecten van MVB-beleid is er sprake van drie tredes:

- Wettelijke verplichting
- Standaard Stap
- Stap plus

Figuur: kaders MVB-beleid

Wettelijke verplichting

Elke belegging in de portefeuille dient aan de wettelijke verplichtingen te voldoen. Zo is het voor in Nederland gevestigde financiële instellingen verboden om te investeren in ondernemingen die clustermunitie, of cruciale onderdelen daarvan, produceren, verkopen of distribueren en in landen dan wel ondernemingen op de Nederlandse sanctielijst.

Standaard Stap

Uitsluitingen, screening & engagement behoren tot de standaard invulling. In aanvulling daarop wordt ESG-integratie toegepast.

Stap Plus

Stap Plus wordt gedefinieerd als thematische strategieën (gerelateerd aan één of meer MVB-gerelateerde doelstellingen, zoals bijdrage aan energietransitie) of impact beleggen.

Hieronder wordt ingegaan op de instrumenten van het MVB-beleid: screening & dialoog, stemmen (ofwel: stewardship activiteiten) en uitsluitingen. Als lid van Eumedion onderschrijft Stap de principes van de Nederlandse Corporate Governance Code en heeft haar eigen stewardshipbeleid gepubliceerd (zie website).

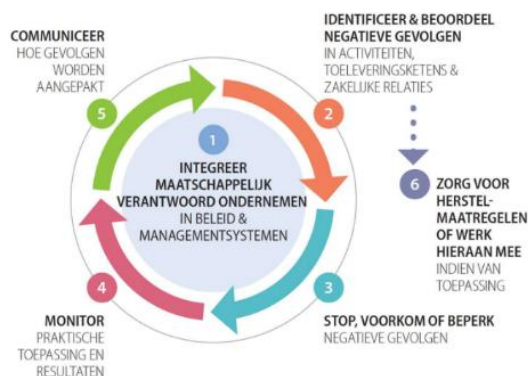
Screening & dialoog

Stap streeft ernaar dat alle ondernemingen waarin belegd wordt zich conform internationaal erkende principes gedragen. Alle ondernemingen waarin belegd wordt dienen te handelen in lijn met de UN Global Compact Principles (UNGCP), de UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGPR) en de OECD Guidelines for Multinational Enterprises. Dit zijn principes op het gebied van mensenrechten, milieu, arbeidsomstandigheden en anticorruptie en voorschriften met betrekking tot verantwoorde bedrijfsvoering.

De bovengenoemde principes vormen de basis voor de screening van – en de dialoog met – bedrijven. Stap is van mening dat een constructieve dialoog met ondernemingen substantieel kan bijdragen aan gedragsverbetering van bedrijven als het gaat om maatschappelijk verantwoord ondernemen. Deze verbeteringen zullen naar de overtuiging van Stap bijdragen aan waardecreatie op lange termijn en daarmee aan het belang van de Stap deelnemers. Daarom is Stap voorstander van het gebruik van dialoog als instrument om ESG-risico's en negatieve impacts te voorkomen, verminderen en/of mitigeren.

Om hier invulling aan te geven wordt als onderdeel van de ESG-due diligence de beleggingsportefeuille jaarlijks integraal gescreend op de mate waarin wordt gehandeld in lijn met de genoemde principes en standaarden. Door deze screening wordt het ESG-risico van de portefeuilles in kaart gebracht en wordt een indicatie verkregen van de mate waarin beleggingen een mogelijke negatieve impact hebben op mens en milieu.

De fiduciair beheerder voert ten behoeve van beleggingsfondsen een screening en dialoog beleid conform de OECD due diligence stappen. Met bedrijven die deze principes schenden of dreigen te schenden en bedrijven die een potentieel negatieve impact hebben op mens en milieu wordt dialoog gevoerd.

Voor de prioritering gebruikt de fiduciair beheerder een risico-gebaseerde aanpak, waarin gekeken wordt naar schaal, ernst en onomkeerbaarheid van de (potentiële) schendingen of negatieve impact. Dit betekent dat niet alle geïdentificeerde bedrijven (direct) hoeven te worden aangesproken.

Het doel van de dialoog is de bedrijven te wijzen op hun tekortkomingen en op het belang van gedragsverbetering. Dialoog is een meerjarig traject, waar bedrijven gemonitord worden op hun inspanningen en tegelijkertijd voldoende ruimte krijgen om hun bedrijfsvoering naar hogere niveau te tillen. Een engagementtraject duurt in beginsel drie jaar. Het kan voorkomen dat een bedrijf eerder wordt uitgesloten indien het niet op dialoog verzoeken reageert, wanneer er geconstateerd wordt dat de dialoog geen gewenste resultaten kan opleveren en in het geval van non-compliant bedrijven, wanneer deze non-compliant status bevestigd wordt. Anderzijds, daar waar een bedrijf zich open opstelt en zichtbaar vooruitgang boekt, kan een engagementtraject ook worden verlengd.

Onze fiduciair beheerder rapporteert jaarlijks over de voortgang van de dialoog met alle ondernemingen aan het bestuur. Elk kwartaal ontvangt Stap een update middels een algemeen engagement report. Stap rapporteert de jaarlijkse resultaten toe aan verschillende stakeholders in het jaarverslag.

Stembeleid

Stap acht het van belang om gebruik te maken van het stemrecht op aandeelhoudersvergaderingen. Stap is hierbij transparant in de doelstellingen en in de wijze waarop gemaakt wordt van het stemrecht. Waar mogelijk wordt wereldwijd gestemd bij beursgenoteerde ondernemingen waarin direct en indirect belegd wordt. Daar waar beleggingsfondsen een andere vermogensbeheerder kennen, wordt getoetst of het stembeleid aan de kaders van Stap voldoet. Voor de discretionaire mandaten maakt Stap, evenals Aegon AM met betrekking tot de beleggingsfondsen, gebruik van een gespecialiseerd stemadviesbureau, ISS. Er wordt gestemd op basis van de ISS International Sustainability Proxy Voting Guidelines met inachtneming van de Nederlandse Governance Code en Eumedion alerts. De guidelines zijn gericht op:

- creatie van aandeelhouderswaarde op de lange termijn (waarde behoud en creatie)
- ondersteuning van een effectieve bedrijfsvoering
- bevordering van redelijke beloningssystemen
- goede corporate governance (rekening houdend met regionale verschillen in governance standaarden)
- het bevorderen van het voeren van een maatschappelijk verantwoord ondernemingsbeleid t.a.v.: duurzaamheid, werknemersrechten, voorkomen van discriminatie en mensenrechten

Uitsluiting van bedrijven en landen

Stap is van mening dat er meer nodig is dan het wettelijk minimum om de portefeuille toekomstbestendig te houden en significante financiële- en reputatierisico's te mitigeren. Daarom zijn er in het MVB beleidskader minimum vereisten gedefinieerd die de lat hoger leggen dan het wettelijk minimum. Wettelijk vereist is dat er niet belegd wordt in ondernemingen die clustermunitie, of cruciale onderdelen daarvan, produceren, verkopen of distribueren. Tevens is het wettelijk niet toegestaan om te beleggen in staatsobligaties van landen die op een sanctielijst staan opgenomen in VN resoluties (Sanctiewet 1977).

Naast deze uitsluitingen worden ook ondernemingen uitgesloten die betrokken zijn bij de ontwikkeling, de productie, het onderhoud of de handel in andere controversiële wapens. Dit betreft een aantal ondernemingen dat direct betrokken is bij de productie of het onderhoud van bepaalde controversiële wapens, zoals anti-persoonsmijnen, chemische en biologische wapens, verarmd uranium munitie, nucleaire wapens en clusterbommen. Stap hanteert de volgende algemene uitgangspunten in haar minimum-uitsluitingenbeleid:

- Er wordt niet belegd in bedrijven uit of overheidsleningen van Rusland.
- In bedrijven die direct betrokken zijn bij de productie, ontwikkeling, handel en het onderhoud van controversiële wapens wordt niet belegd.
- Er wordt niet belegd in staatsobligaties van landen die op een sanctielijst staan opgenomen in VN resoluties (Sanctiewet 1977).
- Er worden landen uitgesloten die die de mensenrechten schenden. De uit te sluiten beleggingen vallen onder één van onderstaande criteria:
 - Landen die op basis van universeel erkende veroordelingen mensenrechten schenden (zoals EU of VN)
 - Landen die door Freedom House als ‘niet vrij’ worden geclassificeerd.
 - Landen die in de Corruption Perception Index een score van 30 of lager hebben.

Bovenop het minimale vereiste worden door de aangestelde vermogensbeheerders aanvullende uitsluitingen gedaan om financiële en reputatie risico's te mitigeren.

8.7 Spoedprocedure beleggingen

Het strategisch beleggingsbeleid is mede vastgesteld op basis van een ALM studie, waarbij onder andere de strategische beleggingsmix is bepaald die het best aansluit bij de doelstellingen van de Pensioenkring. Ontwikkelingen op financiële markten, in de politiek en economie kunnen aanleiding zijn om het rendement/risicoprofiel van de beleggingen van de kring op korte termijn anders in te schatten dan op basis van de lange termijn karakteristieken die typerend zijn voor ALM analyses. Om adequaat na signalering van een stress situatie hierop te kunnen inspelen voor wat betreft de inrichting van de beleggingsportefeuille heeft Stap een spoedprocedure beleggingen ingericht. De werking van de spoedprocedure heeft in beginsel een tijdelijk karakter. Zodra de risico's op de financiële markten weer terugkeren naar normale waarden zal het Bestuur de beleggingsportefeuille weer terugbrengen naar de bovenstaand omschreven strategische gewichten De spoedprocedure beleggingen is als bijlage van de ABTN opgenomen (Bijlage 8).

8.8 Operationele invulling beleggingsbeleid per beleggingscategorie

In deze paragraaf wordt per beleggingscategorie de operationele invulling weergegeven. Hierbij wordt ingegaan op de beheervorm en benchmarks.

	Beheervorm	Benchmarks
Return portefeuille		
Aandelen ontwikkelde markten	Passief	MSCI World SRI 5% Issuer Capped Index Total Net Return (in euro)
		MSCI World SRI 5% Issuer Capped Index Total Net Return (in euros, USD, GBP and JPY hedged to EUR)
Aandelen opkomende markten	Actief	MSCI Emerging Markets Total Net Return Index
Obligaties opkomende markten	Actief	J.P. Morgan EMBI Global Diversified Index (hedged to EUR) customized to exclude certain countries and companies for ESG reasons
Matching portefeuille		
Nominale EMU-staatsobligaties + kas exposure	Buy-and-maintain	Portefeuille (staatsobligaties + swaps)
		ESTR (liquiditeiten)
Nederlandse hypotheek	Actief	BofA Merrill Lynch Netherlands Government Index Total Return
Investment Grade bedrijfsobligaties	Actief	Bloomberg MSCI Euro Corporate Sustainable ESG Select Index
	Passief	ICE Global Credit Ex Financial Climate Transition Custom Index
	Actief	'Customized' Bloomberg Barclays MSCI Global Green Bond Index, exclusief staatsobligaties en beperkt tot uitgiftes genoteerd in euro en US dollar met een maximum gewicht voor een individuele issuer van 7,5% afgedekt naar EUR

Return

De categorieën in de returnportefeuille hebben als gezamenlijke doelstelling om overrendement te behalen ten opzichte van de verplichtingen.

Matching

De matching portefeuille omvat alle beleggingen die meegenomen worden in de renterisico-afdekking. Binnen de matching portefeuille kan invulling gegeven worden aan twee doelstellingen. Enerzijds kan het renterisico

van de verplichtingen (gedeeltelijk) worden afgedekt en anderzijds kan er een bijdrage worden geleverd aan het overrendement ten opzichte van deze verplichtingen. Van de twee doelstellingen ligt de nadruk op de doelstelling risicobeheersing. Vooral bij lage dekkingsgraden (en daarmee het risico op kortingen) heeft de risicobeheersing van het nominale pensioenresultaat de prioriteit. Overrendement is een secundaire doelstelling.

Opzet vermogensbeheer

Het vermogen wordt beheerd door de vermogensbeheerder Aegon AM. Deze beheert en bewaart de middelen van de Pensioenkring in beleggingsfondsen en via discretionaire portefeuilles. Vanuit deze beleggingsfondsen en discretionaire portefeuilles vindt het beheer van de individuele portefeuilles aandelen, vastrentende waarden en alternatieve beleggingen over het algemeen extern plaats.

De effecten zijn in bewaring gegeven bij custodians, waarmee tevens afspraken zijn gemaakt over de door hen aan te leveren managementinformatie. Veruit het grootste deel van de managementinformatie wordt geleverd door Aegon AM.

Stap stelt eisen aan zowel de selectie als de monitoring van vermogensbeheerders. Voor selectie gelden de volgende uitgangspunten waaraan het selectiebeleid van Aegon AM moet voldoen.

- Aegon AM selecteert best-in-class vermogensbeheerders en/of beleggingsproducten die passen binnen de richtlijnen voor de betreffende beleggingscategorie zoals Stap die heeft vastgelegd in het mandaat aan Aegon AM.
- De selectie van vermogensbeheerders geschiedt altijd in het belang van de deelnemers.
- Bij de selectie van vermogensbeheerders dient Aegon AM de volgende kwalitatieve en kwantitatieve elementen in overweging nemen:
 - o Organisatie
 - o Investment team
 - o Beleggingsproces
 - o Rendement en risico
 - o ESG
 - o Operationeel due diligence
- De keuze wordt primair gemaakt op basis van kwaliteit en verwacht financieel resultaat. Daarbij betekent financieel resultaat niet per se een zo hoog mogelijk rendement, maar een rendement dat na kosten zo goed mogelijk past bij het gewenste risicoprofiel en bij de doelstellingen van de beleggingscategorie.

- Aegon AM kan zelf ook worden geselecteerd als operationeel vermogensbeheerder voor een beleggingscategorie. De keuze voor een vermogensbeheerder mag onder geen beding gedreven zijn door de belangen van Aegon AM. De selectie van Aegon AM als vermogensbeheerder wordt altijd ter besluitvorming voorgelegd aan het Bestuur van Stap.

Het monitoringproces van Aegon AM dient tenminste de volgende elementen te omvatten (in het geval van as-is overnames worden hier aparte afspraken over gemaakt):

- Kwalitatieve analyses, bijvoorbeeld op basis van meetings met het fondsmanagement, questionnaires, fondsrapportages en andere uitingen van de vermogensbeheerders, meetings met mede-beleggers;
- Performance analyses, zowel absoluut als relatief ten opzichte van benchmarks en peer groups;
- Risico analyses, op basis van behaald rendement, portefeuillesamenstelling, specifieke issues, kwaliteit en service level van de fondsmanager, conflicts of interest en governance structuur;
- Analyses van waarderingen en waarderingsgrondslagen, in het bijzonder voor minder liquide beleggingen;
- Cash flow analyses, liquiditeitsprognoses, in het bijzonder bij minder liquide beleggingen.

Aegon AM geeft invulling aan het selectie- en monitoringproces binnen de gestelde kaders van Stap. Stap eist van Aegon AM dat de selectie en monitoring van vermogensbeheerders gestructureerd en gedisciplineerd is en Stap ziet hierop toe via de door Aegon AM verstrekte verantwoording en rapportage. Aegon AM volgt een aantal opeenvolgende stappen om vermogensbeheerders te selecteren. Jaarlijks laat Aegon AM door een onafhankelijke auditor, door middel van een ISAE 3402 rapport, bevestigen dat alle stappen daadwerkelijk gevolgd zijn. Aegon AM doet periodiek verslag van de monitoring via het kwartaalverslag vermogensbeheer en via de kwartaalverslagen van de Aegon AM beleggingsinstellingen.

Beleid securities lending

Securities lending is in beginsel niet toegestaan. Uitzondering hierop zijn de externe beleggingsfondsen waarin een MM beleggingsfonds kan beleggen. AIM selecteert geen andere fondsen waar securities lending is toegestaan. In geval van as-is overnames kunnen fondsen overgenomen worden door Stap waar securities lending is toegestaan en waarvan het Bestuur bij toetreding heeft vastgesteld dat de restricties passend zijn voor Stap. In geval van wijzigingen in de fondsvoorwaarden van de geselecteerde of overgenomen fondsen, zal AIM Stap hierover informeren voor zover AIM op de hoogte is van de wijzigingen.

8.9 Risicomonitoring

Risicobeheersing & Risicomonitoring

Met betrekking tot de beheersing van de beleggingsrisico's bevatten de voor de kring vastgestelde beleggingsrichtlijnen onder meer bepalingen omtrent:

- Het valutarisico. Dit risico wordt met risicoafdeckingsstrategieën tot het gewenste niveau afgedekt.
- Afdekken van renterisico door middel van vastrentende waarden en renteswaps.
- De minimum en maximum allocatie van beleggingscategorieën.
- De minimale en maximale afwijking in duratie (rentegevoeligheid) voor vastrentende waarden ten opzichte van die van de benchmark.
- Een minimum en maximum allocatie en bandbreedte per subcategorie vastrentende waarden (met diverse kredietrisico's variërend van high yield tot "triple A").
- Risicomaatregelen met betrekking tot het tegenpartijrisico en het liquiditeitsrisico.
- Risicomaatregelen over het gebruik van derivaten en het te hanteren onderpand. Stap hanteert een minimum allocatie naar discretionaire staatsobligaties om te kunnen voldoen aan onderpand verplichtingen ten behoeve van derivaten.

Op basis van de afspraken opgenomen in de SLA tussen Stap en Aegon AM, ontvangt Stap rapportages over de financiële positie, de beleggingen en het risicobeheer betreffende de Pensioenkring.

Jaarlijks verschaft de vermogensbeheerder Aegon AM aan de Pensioenkring en Stap inzicht in haar interne organisatie en daarin opgenomen beheersmaatregelen via de ISAE 3402 rapportage. Onderdeel van deze rapportage is een mededeling van een externe accountant gebaseerd op een risicoanalyse over de toereikendheid van de controledoelstellingen per proces en de daarvoor getroffen beheersmaatregelen.

Derivaten

Indirect (bij de Aegon AM beleggingsfondsen) worden futures en valutatermijncontracten ingezet om de marktexposure dan wel de valuta-exposure en de duratie te sturen. De pensioenkring hanteert als uitgangspunt dat de portefeuille fysiek wordt belegd. Futures op pensioenkring-niveau worden in beginsel alleen maar ingezet wanneer het vanwege verslechtering in marktomstandigheden en/of kring specifieke portefeuille uitkomsten niet mogelijk dan wel niet efficiënt is om de portefeuille fysiek bij te sturen. Voor het gewenste renterisico-afdekking worden renteswaps ingezet. Hiervoor gelden strikte richtlijnen en procedures.

Integraal liquiditeitsbeleid

Het integrale liquiditeitsrisicobeheersing raamwerk van Stap wordt gevormd door het strategisch beleggingskader, het beleid rondom liquiditeitenbeheer, het tegenpartijenbeleid en het onderpandbeleid.

Stap beheerst de liquiditeitspositie van de pensioenkringen op twee niveaus.

1. Voor de benodigde liquiditeitspositie uit hoofde van premies, uitkeringen en pensioenuitvoeringskosten wordt jaarlijks een liquiditeitsprognose opgesteld waarvan de bewaking is belegd bij de financiële administratie;
2. De liquiditeitspositie uit hoofde van de beleggingen wordt als volgt beheerst:
 - a. beheersing van de totale liquiditeit van de beleggingsportefeuille aan de hand van een liquiditeitsbudget;
 - b. beheersing van de dagelijkse liquiditeitsbehoefte uit hoofde van derivatengebruik aan de hand van kasbuffers en prudent liquiditeitenbeheer.

Liquiditeitsbudget

Stap stelt jaarlijks, in het kader van het beleggingsplan, een liquiditeitsbudget voor de Pensioenkring vast. Het jaarlijkse liquiditeitsbudget is een combinatie van twee elementen:

1. Lange-termijn financiële verplichtingen van de Pensioenkring uit hoofde van uitkeringen en premies (basisbuffer)
2. Verandering van het liquiditeitsprofiel van de portefeuille in combinatie met hogere onderpandverplichtingen naar aanleiding van de schokken op de financiële markten (extra buffer).

De basisbuffer en extra buffer, opgehoogd met een onzekerheidsmarge, vormen het liquiditeitsbudget. Het liquiditeitsbudget wordt gezien als een absolute minimum aan liquide beleggingen in de portefeuille. Jaarlijks wordt de verwachte liquiditeit van de beleggingscategorieën in de portefeuille vastgesteld en getoetst aan de hand van het liquiditeitsbudget. Met behulp van de strategische bandbreedtes wordt gezorgd dat de verhouding tussen illiquide en liquide categorieën beheerst blijft.

Kasbuffers & liquiditeitenbeheer

Binnen de portefeuille wordt kas aangehouden als kasbuffer voor derivaten met kas als onderpand en voor operationele activiteiten. Het liquiditeitenbeheer wordt uitgevoerd door Aegon Investment Management B.V.

Het liquiditeitenbeheer wordt hierbij uitgevoerd op basis van de volgende uitgangspunten:

- Maximale bescherming van de hoofdsom
- Leveren van liquiditeit
- Efficiënt beheer
- Rendementen op overtollige kasmiddelen liggen zoveel mogelijk in lijn met de benchmark ESTR

Tegenpartijbeleid

Tegenpartijen die ervaring hebben met handel in de door Pensioenkring gewenste derivaten moeten bij het aangaan van nieuwe derivatencontracten voldoen aan drie criteria:

1. De tegenpartij is door de G20\Financial Stability Board en/of de Nederlandse Staat aangewezen als systeembank òf is een onderdeel van een systeembank/een gelieerde entiteit, met een gelijkwaardige of betere kredietwaardigheid. Indien de kredietwaardigheid van het onderdeel/de gelieerde entiteit lager is, geldt de voorwaarde van een garantstelling van de systeembank. Uit deze lijst van systeembanken wordt een selectie gemaakt, mede op basis van de ervaring die de tegenpartijen hebben met handel in de door de Pensioenkring gewenste derivaten.
2. De tegenpartij dient minimaal een [A-] rating te hebben voor tenminste twee van de drie kredietbeoordelaars: Moody's, S&P en Fitch. Dit correspondeert met Moody's [Lang A3]; S&P [Lang A-] en Fitch [Lang A-]. Indien bij een kredietbeoordelaar een tegenpartij de minimale toegestane rating heeft, dan geldt als extra voorwaarde dat geen sprake mag zijn van een 'negatieve credit watch' voor de betreffende tegenpartij bij die kredietbeoordelaar.
3. De geselecteerde tegenpartijen, die voldoen aan de bovengenoemde twee hoofdcriteria, worden vervolgens vergeleken op basis van de CDS premie in de markt. Als de CDS premie voor een tegenpartij 50 basispunten hoger is dan het gemiddelde van alle geselecteerde tegenpartijen, dan worden er met die tegenpartij geen nieuwe derivatentransacties gedaan. Als de CDS premie 100 basispunten hoger is dan het gemiddelde van alle geselecteerde tegenpartijen, dan volgt - indien

sprake is van derivatencontracten met die tegenpartij - een overleg met het Bestuur over het wel of niet sluiten van die bestaande posities.

Onderpandbeleid

Alleen Euro kas en obligaties uitgegeven door EMU landen met een lange termijn rating van minimaal Standard & Poors AA- en Moody's Aa3 zijn toegestaan. Met betrekking tot het onderpand gelden de volgende randvoorwaarden:

- Euro kas;
- Alleen obligaties uitgegeven door EMU landen met een lange termijn rating van minimaal Standard & Poors AA- en Moody's Aa3 zijn toegestaan;
- er wordt gewerkt met verschillende haircuts met betrekking tot verschillende soorten geaccepteerd onderpand; de haircut van een langer lopende obligatie is gelijk aan of hoger dan de haircut van een korter lopende obligatie;
- indien het ongerealiseerde resultaat meer dan de drempelwaarde afwijkt van de waarde van het onderpand wordt er onderpand uitgewisseld, dit om ongerealiseerd resultaat en waarde van het onderpand weer in lijn met elkaar te brengen; monitoring hierop vindt op dagbasis plaats;
- in de overeenkomsten met de tegenpartij is eenduidig vastgelegd hoe onenigheid over waarderingen wordt opgelost;
- in de overeenkomsten met de tegenpartij is een "netting clause" opgenomen, deze is van toepassing op alle met deze tegenpartij openstaande derivatenposities in dezelfde valuta-soort;
- ontvangen onderpand wordt op rekening van de Pensioenkring aangehouden.

Resultaatsevaluatie

Het beleggingsresultaat wordt dagelijks gemeten door de Investment Accounting & Control van Aegon AM. De interne en externe vermogensbeheerders rapporteren aan Aegon AM per kwartaal over het beleggingsresultaat en de benchmarks. De performance van de vermogensbeheerders wordt door Aegon AM voortdurend vergeleken met vooraf vastgestelde en in de beleggingsrichtlijnen opgenomen streefniveaus. Ook wordt gemonitord of de gelopen beleggingsrisico's van de externe vermogensbeheerders binnen de restricties vallen die hieraan door Aegon AM zijn gesteld. Aegon AM rapporteert hierover aan Stap.

9 Financiële sturingsmiddelen

9.1 Premiebeleid

De werkgever draagt jaarlijks een vaste premie na aftrek van de premie voor de beschikbare premieregeling af aan het fonds. Zie hiervoor onder 7.9. Deze premie kan niet door het Fonds worden verhoogd. Hierdoor is het premiebeleid geen sturingsmiddel voor het fonds.

9.2 Beleggingsbeleid

Het strategisch beleggingsbeleid wordt periodiek door middel van een ALM-studie afgestemd op de verplichtingen van de pensioenkring, inclusief de toeslagambitie en risicohouding.

9.3 Toeslagbeleid

Toeslagambitie

Het streven van het Bestuur is om met inachtneming van het ambitieniveau van 75% van de CPI de ingegane pensioenen, de premievrije aanspraken, evenals de opgebouwde pensioenaanspraken van actieve deelnemers, waardevast te houden.

Voor de korte termijn kan de actuele financiële positie van de kring er toe leiden dat toeslagen niet of niet volledig kunnen worden toegekend. In verband daarmee heeft het Bestuur van het Fonds met inachtneming van de wettelijke kaders in beginsel besloten om:

- Géén toeslagen toe te kennen indien en zolang de beleidsdekkingsgraad van de Pensioenkring kleiner is dan of gelijk is aan 110%;
- Toeslagverlening te beperken indien en zolang de beleidsdekkingsgraad wel boven de 110% ligt, maar nog kleiner is dan de grens die nodig is om een volledige toeslag toekomstbestendige toeslagverlening te financieren.

Bij de vaststelling van bovenbedoelde toeslag wordt uitgegaan van de beleidsdekkingsgraad per 30 september.

9.4 Herstel van gekorte aanspraken en gemiste toeslagen

Indien aan de voorwaarden genoemd in artikel 137 lid 2c van de Pensioenwet wordt voldaan, kan het Bestuur besluiten gekorte pensioenaanspraken en -rechten en/of gemiste toeslagen alsnog toe te kennen. De kring hanteert een verjaringstermijn van 5 jaar.

10 Financieel crisisplan

Het financieel crisisplan maakt deel uit van de beschrijving van de beheerste en integere bedrijfsvoering in de zin van artikel 143 van de Pensioenwet. Dit crisisplan is onderdeel van de ABTN. In Bijlage 7 is het crisisplan opgenomen.

Aldus vastgesteld in de bestuursvergadering van 9 april 2026.

J. de Munnik

Voorzitter

D. Melis

Bestuurslid

Bijlage 1 Beleggingsbeginselen

Verklaring Beleggingsbeginselen Pensioenkring Eastman binnen Stap

1 Introductie

De Verklaring Beleggingsbeginselen (hierna: Verklaring) geeft beknopt de uitgangspunten weer van het beleggingsbeleid van Pensioenkring Eastman binnen Stap (hierna: Pensioenkring). Deze Verklaring is door het Bestuur van Stap vastgesteld en wordt jaarlijks herzien. Indien tussentijds belangrijke wijzigingen optreden in het beleggingsbeleid, wordt de verklaring tussentijds herzien.

2 Organisatie en risicoprocedures

Om invulling te geven aan de missie, visie, doelstellingen en risicohouding heeft Stap een organisatie opgezet waarbinnen de uitvoering van de pensioenkringen en het beheer van het vermogen per Pensioenkring op een adequate en gecontroleerde manier kan plaatsvinden.

2.1 Taken en verantwoordelijkheden

Bestuur

Het Bestuur van Stap is voor de Pensioenkring verantwoordelijk voor het vaststellen van het beleggingsbeleid en de uitvoering van dit beleid, hoewel een deel van de werkzaamheden is uitbesteed. Stap heeft een onafhankelijk bestuursmodel: het Bestuur bestaat uit vier onafhankelijke leden.

Belanghebbendenorgaan

Voor de Pensioenkring is een belanghebbendenorgaan ingesteld, welke uitsluitend taken en bevoegdheden heeft die betrekking hebben op de Pensioenkring waarvoor het is ingesteld. Het belanghebbendenorgaan heeft onder andere goedkeuringsrecht aangaande het strategische beleggingsbeleid van de Pensioenkring waarvoor het is ingesteld.

Intern toezicht

Het intern toezicht wordt uitgeoefend door een Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het Bestuur en op de algemene gang van zaken binnen Stap. De Raad van Toezicht is ten minste belast met het toezien op adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het Bestuur. Daarnaast legt de Raad verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden, zowel aan elk belanghebbendenorgaan als in het jaarverslag.

Commissies

Het Bestuur heeft de Beleggingsadviescommissie ingesteld. De Beleggingsadviescommissie heeft de volgende taken en verantwoordelijkheden:

- adviseren van het Bestuur over het te voeren meerjaren strategische beleggings- en risicobeleid per Pensioenkring;
- adviseren van het Bestuur over het structureel te voeren risicobeleid en de korte termijnontwikkelingen die per Pensioenkring (zouden) moeten leiden tot aanpassingen van het matching- en afdekkingsbeleid;
- adviseren van het Bestuur over het beleggingsplan per Pensioenkring.

Bestuursbureau

Het Bestuur wordt bij de uitvoering van haar taken bijgestaan door een Bestuursbureau. Het Bestuursbureau vormt het eerste aanspreekpunt voor de externe partijen met Stap en beheert de contracten. Het Bestuursbureau controleert de uitvoering van de overeengekomen werkzaamheden door de uitvoeringspartijen. Tevens houdt het Bestuursbureau de ontwikkelingen op de verschillende aandachtsgebieden bij en initieert ze nieuw beleid als gevolg van de ontwikkelingen in de pensioenfondsomgeving. Verder is het Bestuursbureau verantwoordelijk voor de algehele ondersteuning van het Bestuur, de commissies, het Belanghebbendenorgaan en het intern toezicht.

2.2 Uitbesteding

De belegging strategische advisering en het vermogensbeheer van de Pensioenkring heeft Stap uitbesteed aan de vermogensbeheerder Aegon Asset Management (hierna te noemen: Aegon AM). De relatie tussen Stap en Aegon AM is vastgelegd in een fiduciair beheer overeenkomst en een service level agreement (SLA). In de SLA zijn nadere bepalingen omtrent aard, omvang, kwaliteit en servicegraad van de dienstverlening opgenomen.

2.3 Rapportage

Aegon AM brengt periodiek verslag uit aan de Beleggingsadviescommissie en het Bestuursbureau van Stap over de behaalde beleggingsresultaten van de Pensioenkring en over de wijze waarop het beleggingsplan van de Pensioenkring wordt uitgevoerd. Ook wordt gemonitord of de gelopen beleggingsrisico's van de externe vermogensbeheerders binnen de restricties vallen die hieraan door Aegon AM zijn gesteld. Aegon AM rapporteert hierover aan Stap.

2.4 Deskundigheid

Stap zorgt ervoor dat zij in alle fasen van het beleggingsproces beschikt over de juiste deskundigheid die vereist is voor:

- een optimaal beleggingsresultaat;
- een correct beheer van de beleggingen;
- een goede beheersing van de aan de beleggingen verbonden risico's.

2.5 Scheiding van belangen

Stap zorgt ervoor dat bij de personen die belast zijn met (de uitvoering van) het beleggingsbeleid geen sprake is van belangenverstrengeling of tegenstrijdige belangen. De personen die belast zijn met (de uitvoering van) het beleggingsbeleid zijn gebonden aan de door Stap opgestelde gedragscode. Deze gedragscode voldoet aan de eisen die DNB en de Autoriteit Financiële Markten (AFM) hieraan stellen.

2.6 Kernactiviteiten / nevenactiviteiten

Stap voert geen nevenactiviteiten uit, maar blijft bij de kernactiviteit: het uitvoeren van de pensioenovereenkomsten die door de aangesloten ondernemingen zijn gesloten met haar werknemers.

3 Beleggingsbeleid

3.1 Doelstelling beleggingsbeleid

De Pensioenkring streeft 75% indexatie na op basis van de gerealiseerde consumenten prijsinflatie. Het geambieerde indexatieresultaat dient mede te worden gefinancierd vanuit het overrendement op de beleggingsportefeuille (overrendement ten opzichte van de benodigde oprenting van de verplichtingen op basis van de UFR RTS). Hiertoe dient de Pensioenkring een risicohouding te hanteren waarmee de Pensioenkring in staat wordt gesteld om met de beleggingsportefeuille een overrendement te genereren.

Op basis van de missie, doelstellingen en risicohouding van de Pensioenkring wordt het beleidskader (inclusief het beleggingsbeleid) van de Pensioenkring vastgesteld. Het strategisch beleggingsbeleid wordt door middel van een ALM-studie afgestemd op de verplichtingen van de Pensioenkring, inclusief het streven naar een ambitie van 75% waardevastheid van ingegane pensioenen en pensioenaanspraken en rekening houdend met de risicohouding van de Pensioenkring.

3.2 Risicohouding

Risicohouding op lange termijn:

De risicohouding op lange termijn is gekoppeld aan de doelstellingen van de Pensioenkring en wordt uitgedrukt in termen van pensioenresultaat.

Gebaseerd op de voorgeschreven uitgangspunten en parameters van de haalbaarheidstoets (hierna: "HBT") heeft het Fonds voor Pensioenkring Eastman een drietal grenzen geformuleerd:

90%	91%	29%
<ul style="list-style-type: none">• Ondergrens van het verwacht pensioenresultaat voor de mediaan uit de HBT• Vanuit Vereist Eigen Vermogen	<ul style="list-style-type: none">• Ondergrens van het verwacht pensioenresultaat voor de mediaan uit de HBT• Vanuit feitelijke financiële positie	<ul style="list-style-type: none">• Maximale afwijking van pensioenresultaat in slechtweerscenario (5% worst case)• Vanuit feitelijke financiële positie

Risicohouding op korte termijn:

De risicohouding op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van solvabiliteitspositie, zoals voorgeschreven in het financieel toetsingskader.

- Risicohouding op korte termijn wordt uitgedrukt in termen van VEV en is gemeten per 1 oktober 2016. Deze is gelijk aan 114% met een bandbreedte tussen 110% en 118%. Het VEV wordt hierbij berekend op de door DNB voorgeschreven methode.

Risicohouding en herstelkracht:

Op basis van een herstelplan is korten toegestaan. De korting moet hierbij over de gehele looptijd van het opgestelde herstelplan beperkt zijn in verwachte omvang. In het Crisisplan wordt verder omschreven welke kaders in welke omstandigheden daarvoor gelden.

De hoofdpunten van de risicohouding zijn leidend voor het beleidskader binnen de Pensioenkring. Vanuit dit beleidskader wordt het beleggings- toeslag- en kortingsbeleid vormgegeven.

Periodiek wordt geëvalueerd of de risicohouding en de ambitie van de Pensioenkring nog in lijn liggen met de vastgestelde beleidskaders. De evaluatie wordt uitgevoerd met de jaarlijkse haalbaarheidstoets. Wanneer de uitkomsten uit de jaarlijkse haalbaarheidstoets niet voldoen aan de beleidskaders, dan meldt het Fonds dit aan

de werkgever(s) die betrokken zijn bij de Pensioenkring en het Belanghebbendenorgaan van de betreffende Pensioenkring. Het Fonds zal in dat geval haar beleidskaders voor de Pensioenkring heroverwegen en de beslissingen nemen die nodig zijn voor herstel zoals opgenomen in het Crisisplan.

3.3 Investment beliefs

De investment beliefs van de Pensioenkring vormen het vertrekpunt bij het vaststellen van het strategische beleggingsbeleid. Het strategisch beleggingsbeleid wordt vervolgens op basis van de ALM-studie en de wettelijke kaders nader ingevuld (zie 3.4). De Pensioenkring hanteert de volgende investment beliefs:

Stap hanteert de navolgende beleggingsovertuigingen (investment beliefs):

1. Strategisch beleggingsbeleid belangrijkste beslissing binnen het beleggingsproces

De keuzes met betrekking tot het strategisch beleggingsbeleid hebben binnen het beleggingsproces de meeste invloed op het te behalen rendement en het risicoprofiel. Het strategisch beleggingsbeleid is daarmee het meest bepalend voor de hoogte van het uit te keren pensioen.

2. Beleggingsrisico nemen loont

Een belegging in zakelijke waarden leidt op lange termijn tot een hoger verwacht rendement dan een belegging in meer veilig geachte staatsobligaties: er is sprake van een “risicopremie”. Op de langere termijn weegt deze risicopremie naar verwachting op tegen de additionele volatiliteit van zakelijke waarden. Het rendement is niet altijd beter bij het nemen van risico, maar omdat het Bestuur van Stap een lange termijnvisie heeft is dit het uitgangspunt.

3. Eenvoud als vertrekpunt

Alle beleggingen in vermogenscategorieën hebben een duidelijk doel. Dat kan zijn het behalen van rendement, het afdekken van risico's of het spreiden van risico's. De doelstelling is om een maximaal rendement te realiseren binnen een vastgesteld risicokader. Het dient begrijpelijk te zijn op welke wijze een dergelijke categorie in elkaar steekt. Een belegging dient beoordeeld te worden op complexiteit, deugdelijkheid, transparantie en kosten.

4. Passief, tenzij

Het beleggingsbeleid van de kring is een mengvorm van passief en actief beheer. In eerste instantie kiest de kring hierbij voor een kostenefficiënte strategie. Een kring voert een actieve strategie voor beleggingscategorieën waarvoor de verwachting bestaat dat, rekening houdend met de extra kosten en risico's van een actieve strategie, een extra rendement ten opzichte van de benchmark kan worden behaald of vanwege kostenefficiency.

De belangrijkste criteria op basis waarvan wordt beoordeeld in hoeverre er in een bepaalde regio of in een bepaald thema toegevoegde waarde te behalen is met actief beheer zijn:

- a. mate van efficiëntie van de markt (informatie-asymmetrie en de aanwezigheid van non-profit participanten);
- b. de breedte van de markt (de opportunity set)
- c. beschikbaarheid van en capaciteit bij kwalitatief goede externe vermogensbeheerders.

Bij de afweging tussen actief en passief beheer wordt meegewogen dat de mogelijkheid op outperformance bij actief beheer tevens betekent dat sprake is van het risico op underperformance.

5. Naar aanleiding van het strategisch beleggingsbeleid dekt de kring onbeloond risico af.

Dit betekent dat deze risico's worden onderkend en vervolgens met risicoafdeckingsstrategieën tot het gewenste niveau worden afgedekt. Stap beschouwt valutarisico en renterisico als onbeloond risico.

6. Diversificatie voegt waarde toe

Diversificatie zorgt in normale marktomstandigheden voor spreiding van het risico. Hierdoor is het mogelijk een deel van de portefeuille met meer risico te beleggen, zonder dat het totale risico recht evenredig toeneemt. Daarom belegt de kring het vermogen in meerdere beleggingscategorieën en gaat bij actief beheerde strategieën de voorkeur uit naar het Multi Manager principe.

7. Illiquiditeit verhoogt het rendement

Een lange beleggingshorizon geeft de mogelijkheid om een liquiditeitsrisicopremie aan het rendement toe te voegen door middel van het beleggen in minder verhandelbare producten. De premie voor illiquide beleggingscategorieën is een compensatie voor de onmogelijkheid om posities snel af- en op te bouwen. De consequentie van deze onmogelijkheid is dat niet altijd op het gewenste moment de positie tegen acceptabele kosten kan worden afgebouwd. Deze consequentie wordt meegewogen in de keuzes voor de mate van blootstelling naar illiquide beleggingen.

8. Maatschappelijk verantwoord beleggen is een verantwoordelijkheid van een pensioenfonds

Maatschappelijk verantwoord beleggen draagt positief bij aan het risico-rendement profiel en wordt zoveel als mogelijk geïntegreerd in alle onderdelen van het beleggingsbeleid van Stap. Door verantwoord te beleggen wenst Stap een bijdrage te leveren aan een financieel gezonde toekomst in een goede leefomgeving. Stap neemt de verantwoordelijkheid voor haar investeringen en wenst bij te dragen aan een duurzame ontwikkeling van de samenleving.

3.4 Strategisch beleggingsbeleid

Het strategisch beleggingsbeleid van de Pensioenkring wordt vastgesteld met behulp van een ALM studie. Aan de hand van een ALM studie wordt een beleid bepaald dat past bij de ambitie en risicohouding van de kring. Het strategisch beleggingsbeleid wordt in beginsel voor een tijdshorizon van de lengte van de economische cyclus (circa 15-jaar) vastgesteld en omvat de volgende elementen:

- Strategische asset allocatie met bijbehorende bandbreedtes
- Strategisch rentebeleid
- Strategisch valutabeleid

Daarnaast stelt Stap de invulling van het beleid per beleggingscategorie vast door middel van het uitwerken van een investment case. Het strategisch beleggingsbeleid en de invulling van het beleid per beleggingscategorie vormen samen het strategisch kader voor de portefeuilleconstructie, het beleggingsplan, en voor de implementatie en uitbesteding.

Stap heeft als beleggingsovertuiging dat het strategisch beleggingsbeleid de belangrijkste beslissing is binnen het beleggingsproces. In de aansturing van de portefeuille geldt dan ook dat het strategisch beleggingsbeleid en de bijbehorende strategische asset allocatie altijd als kompas dient. Zolang de feitelijke beleggingsportefeuille zich binnen de strategische kaders bevindt, ligt de pensioenkring in beginsel op koers om binnen de grenzen van de risicohouding de ambitie te realiseren. Stap gebruikt de bandbreedtes in het strategisch beleggingsbeleid niet voor actieve positionering op basis van een marktvisie. Stap hanteert als uitgangspunt dat de portefeuille goed is gepositioneerd zolang deze zich binnen de strategische bandbreedtes bevindt, tenzij de positionering niet aansluit bij het gewenst algemeen risicoprofiel of wanneer er beleggingscategorieën zijn waarvoor uit de evaluatie volgt dat deze mogelijk niet aan de verwachtingen voldoen.

Strategische asset allocatie met bijbehorende bandbreedtes

De volgende tabel⁸ geeft de strategische asset allocatie weer:

Strategische gewichten			
Pensioenkring Eastman			
Categorie		Triggers	
Return categorieën	Strategisch	Minimum	Maximum
Totaal return	33.0%	28.6%	37.4%
Aandelen totaal	29.0%	26.1%	31.9%
Obligaties opkomende landen	4.0%	3.2%	4.8%
Matchingcategorieën			
Totaal matching	67.0%	62.6%	71.4%
Nominale staatsobligaties + kas exposure*	27.0%	16.6%	37.4%
Nederlandse Hypotheken	20.0%	15.0%	25.0%
IG Bedrijfsobligaties	20.0%	16.0%	24.0%

*Geen strategische exposure naar Kas. Op het moment dat OTC derivaten met kas als onderpand worden afgesloten, dan zal er fysieke kas op de balans worden aangehouden.

Strategisch rentebeleid

De Pensioenkring dekt strategisch 77,5% van het renterisico van de nominale verplichtingen af.

Strategisch valutabeleid

Binnen het strategisch beleggingsbeleid wordt rekening gehouden met het valutarisico. Binnen de categorie aandelen wordt de exposure naar materiële valuta's voor 50% afgedekt. Binnen vastrentende waarden wordt valutarisico voor 100% afgedekt.

3.5 Beleggingsrisico's

Renterisico

De Pensioenkring dekt strategisch 77,5% van het renterisico van de nominale verplichtingen af. Hierbij geldt een marge van 3%-punt boven en onder het gewenste niveau van de renteafdekking. De mate van afdekking

⁸ Door afrondingsverschillen kan de som van de delen af kan wijken van het totaal

van het renterisico is gedefinieerd als het percentage van de rentegevoeligheid van de beleggingen ten opzichte van de rentegevoeligheid van de verplichtingen. De rentegevoeligheid wordt gemeten aan de hand van de zogeheten 'PV01' maatstaf, ook wel DV01 genoemd. PV01 geeft de waardeverandering in euro weer bij de rentewijziging van 1 basispunt (parallel) over de gehele marktrentecurve. Het gewenste niveau van de renteafdekking is gebaseerd op de rentegevoeligheid van de verplichtingen onder de swapcurve zonder UFR. Met het oog op de aankomende WTP-transitie en het beschermen van de dekkingsgraad (derisken) heeft het bestuur in 2025 met goedkeuring van het Belanghebbendenorgaan van de Pensioenkring besloten om een vaste renterisico-afdekking te hanteren van 100%.

Het totale renterisico voor de Pensioenkring wordt verder begrensd door een risicobudget⁹. Het totaal risicobudget voor renterisico is de som van de deelrisico's lineair (en bandbreedtes), curverisico en basisrisico, rekening houdend met diversificatie tussen deze componenten. Het risicobudget voor het renterisico voor de Pensioenkring wordt jaarlijks vastgesteld in het beleggingsplan.

Aandelenrisico

Het zakelijke waarden risico wordt volledig veroorzaakt door de beleggingen in aandelen. Aandelenrisico wordt genomen omdat hiermee naar verwachting een risicopremie wordt verdiend. Dit sluit aan bij de beleggingsovertuigingen en daarmee wordt de Pensioenkring geacht op termijn haar ambitie te kunnen realiseren. Om het risico te beperken wordt er binnen aandelen een brede spreiding over regio's en sectoren nagestreefd.

Valutarisico

De verplichtingen van de Pensioenkring luiden in euro's. Binnen de beleggingsportefeuille wordt wereldwijd belegd. Hierdoor ontstaat valutarisico. Valutarisico is het risico dat de beleggingsportefeuille in waarde daalt als gevolg van het zwakker worden van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Binnen het strategisch beleggingsbeleid wordt rekening gehouden met het valutarisico. Binnen de categorie aandelen wordt valutarisico voor 50% afgedekt. Binnen obligaties opkomende markten mag maximaal voor 20% in lokale valuta worden belegd. Beleggingen in lokale valuta worden voor de valutarisico-afdekking beschouwd als USD beleggingen en worden dan ook conform het beleid voor de USD voor 100% afgedekt.

Inflatierisico

⁹ Tracking error t.o.v. de verplichtingen

Het inflatierisico houdt in dat de beleggingen van de Pensioenkring onderhevig zijn aan negatieve waardontwikkelingen door veranderingen van de inflatie. De gevolgen van een stijgende inflatie op de beleggingen van de Pensioenkring dienen te worden beperkt door de overrendementen op categorieën met verwachte risicopremie. Op de lange termijn biedt een belegging in aandelen een (gedeeltelijke) hedge tegen inflatierisico. De toekomstige toeslag van pensioenaanspraken dient dan ook te worden gefinancierd vanuit de overrendementen op de beleggingen.

Krediet- en tegenpartijenrisico

Kredietrisico is het risico dat tegenpartijen van de Pensioenkring hun verplichtingen niet of niet volledig nakomen. De Pensioenkring loopt tegenpartijrisico op de tegenpartijen voor renteswaps. De Pensioenkring heeft het tegenpartijrisico voor renteswaps deels gemitigeerd door gebruik te maken van central clearing.

Daarnaast loopt de Pensioenkring kredietrisico op de vastrentende waarden beleggingen. Door te beleggen in breed gespreide portefeuilles wordt het specifieke risico van individuele debiteuren beheerst. De vastrentende waarden worden in een breed gespreide portefeuille belegd. De risico's van de categorieën op de balans van de Pensioenkring zijn meegewogen in de ALM analyses. Ter compensatie van de exposure naar kredietrisico wordt naar verwachting een risicopremie verdiend.

Liquiditeitsrisico

Pensioenfondsen kennen drie bronnen van liquiditeitsbehoefte: pensioenuitkeringen, onderpand voor derivaten en efficiënt portefeuillebeheer. Het primaire belang is om aan de financiële verplichtingen (pensioenuitkeringen en onderpand derivaten) te voldoen. Voor de Pensioenkring kunnen de uitkeringen gefinancierd worden uit premie instromen. Voor de overige liquiditeitsbehoefte moet de Pensioenkring over voldoende liquide middelen beschikken, of snel een bestaande positie kunnen verkopen.

Een keer per jaar, in het kader van de beleggingsplancyclus wordt voor de Pensioenkring een liquiditeitstoets uitgevoerd. Binnen de liquiditeitstoets wordt gekeken in hoeverre de portefeuille past binnen de grenzen van het liquiditeitsbudget. Dit liquiditeitsbudget bestaat uit een buffer voor de financieringsbehoefte, een extra buffer binnen een stressscenario en een onzekerheidsmarge.

Actief risico

In lijn met de investment beliefs wordt er alleen actief belegd als daar een concrete reden voor is ("Passief, tenzij"). De tracking error van beleggingen wordt gemonitord en er zijn grenzen met betrekking tot de maximale tracking error voor verschillende beleggingen.

Overige risico's

Naast de hierboven aangegeven risico's spelen ook verzekeringstechnische-, omgevings-, operationele, uitbestedings-, IT-, integriteits-, en juridische risico's een rol bij pensioenfondsen.

3.6 Risicobeheerprocedures

Met betrekking tot de beheersing van de beleggingsrisico's bevatten de voor de Pensioenkring vastgestelde beleggingsrichtlijnen onder meer bepalingen omtrent:

- Het valutarisico. Dit risico wordt met risicoafdeckingsstrategieën tot het gewenste niveau afgedekt.
- Het renterisico. Dit risico wordt gestuurd middels vastrentende waarden en renteswaps.
- De minimum en maximum allocatie van beleggingscategorieën.
- De minimale en maximale afwijking in duratie (rentegevoeligheid) voor vastrentende waarden ten opzichte van die van de benchmark.
- Een minimum en maximum allocatie en bandbreedte per subcategorie vastrentende waarden (met diverse kredietrisico's variërend van high yield tot "triple A").
- Risicomaatregelen met betrekking tot het tegenpartijrisico en het liquiditeitsrisico.
- Risicomaatregelen over het gebruik van derivaten en het te hanteren onderpand. Stap hanteert een minimum allocatie naar discretionaire staatsobligaties om te kunnen voldoen aan onderpand verplichtingen ten behoeve van derivaten.

Op basis van de afspraken opgenomen in de SLA tussen het Fonds en Aegon AM ontvangt het Fonds rapportages over de financiële positie, de beleggingen en het risicobeheer betreffende de Pensioenkring.

Jaarlijks verschaft de vermogensbeheerder Aegon AM aan de Pensioenkring en het Fonds inzicht in haar interne organisatie en daarin opgenomen beheersmaatregelen via de ISAE 3402 rapportage. Onderdeel van deze rapportage is een mededeling van een externe accountant gebaseerd op een risicoanalyse over de toereikendheid van de controledoelstellingen per proces en de daarvoor getroffen beheersmaatregelen.

4 Uitvoering

4.1 Uitbesteding

Stap heeft het vermogensbeheer uitbesteed aan Aegon AM. Aegon AM rapporteert aan het Bestuursbureau en de Beleggingsadviescommissie over de uitvoering van het beleggingsbeleid.

4.2 Opzet vermogensbeheer

Het vermogen wordt beheerd door de vermogensbeheerder Aegon AM. Deze beheert en bewaart de middelen van de kring in Aegon AM beleggingsfondsen en via discretionaire portefeuilles. Vanuit deze Aegon AM beleggingsfondsen en discretionaire portefeuilles vindt het beheer van de individuele portefeuilles aandelen, vastrentende waarden en alternatieve beleggingen over het algemeen extern plaats. De overige discretionaire vastrentende waarden beleggingen en liquiditeiten en derivaten beheert Aegon AM voornamelijk intern, waarbij Aegon Asset Management de transacties van de derivatenportefeuille (swaps) uitvoert.

De effecten zijn in bewaring gegeven bij custodians, waarmee tevens afspraken zijn gemaakt over de door hen aan te leveren managementinformatie. Veruit het grootste deel van de managementinformatie wordt geleverd door Aegon AM.

4.3 Algemene uitgangspunten beleggingsbeginselen

Bij de uitvoering van het beleggingsplan staat de prudent-person-regel centraal. Op grond van dezelfde Europese Richtlijn, die ook ten grondslag ligt aan de Verklaring inzake de beleggingsbeginselen, geldt namelijk voor pensioenfondsen als algemeen beginsel dat beleggen dient te geschieden volgens de prudent-person-regel. Dit betreft een kwalitatieve norm waarbij, op een enkele uitzondering na, geen beleggingsrestricties of –instructies gelden, maar waarbij pensioenfondsen zelf aan de hand van een aantal algemene principes moeten bepalen hoe zij hun beleggingsbeleid prudent kunnen vormgeven.

Deze regel heeft de onderstaande uitgangspunten:

- De Pensioenkring doet de beleggingen in het belang van de (gewezen) deelnemers en de pensioengerechtigden.
- Met betrekking tot belegging van de activa geldt:
 - de activa worden zodanig belegd dat de kwaliteit, veiligheid, liquiditeit en het rendement van de portefeuille als geheel is gewaarborgd;

- de activa die ter dekking van de technische voorzieningen worden aangehouden, worden zoveel mogelijk op gereguleerde markten belegd op een wijze die strookt met de aard en duur van de verwachte toekomstige pensioenuitkeringen;
- de activa worden naar behoren gediversifieerd.
- De Pensioenkring belegt alleen in derivaten voor zover deze bijdragen aan een vermindering van het beleggingsrisico of een doeltreffend portefeuillebeheer vergemakkelijken.
- Beleggingen in een bijdragende onderneming worden beperkt tot ten hoogste 5% van de portefeuille als geheel; indien de bijdragende onderneming tot een groep behoort, worden beleggingen in de onderneming die tot dezelfde groep als de bijdragende onderneming behoren, beperkt tot ten hoogste 10% van de portefeuille.

4.4 Waarderingsmethode

De beleggingen worden gewaardeerd op marktwaarde.

4.5 Kostenbeheersing

Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid ziet Stap erop toe dat de kosten redelijk en proportioneel zijn in relatie tot de omvang en de samenstelling van het belegd vermogen en de doelstelling van de Pensioenkring.

5 Maatschappelijk verantwoord beleggen

Op 10 maart 2021 is de Europese Verordening inzake informatieverstrekking over duurzaamheid in de financiële sector (hierna: SFDR) in werking getreden. Conform de SFDR worden pensioenfondsen als financiële marktdeelnemers geclassificeerd en dienen ze informatie verstrekken over de mate van integratie van duurzaamheid op pensioenfonds- en pensioenregeling niveau. Hieronder wordt beschreven hoe Stap, en de Pensioenkring omgaan met duurzaamheid.

Duurzaamheidsrisico's op entiteitsniveau

Naar oordeel van Stap verlaagt maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) in algemene zin het risicoprofiel van de beleggingsportefeuille, waarbij door het voeren van dialoog en het doorvoeren van uitsluitingen het (reputatie)risico van de portefeuille wordt verminderd.

De beoordeling van de duurzaamheidsrisico's is een integraal onderdeel van de beleggingsprocessen van Stap. Duurzaamheidsrisico's (of ESG-risico's) staan voor gebeurtenissen of omstandigheden op ecologisch, sociaal

of governance gebied die, indien ze zich voordoen, een werkelijk of mogelijk wezenlijk negatief effect op de waarde van de belegging kunnen veroorzaken. Stap identificeert mogelijke duurzaamheidsrisico's onder andere, maar niet uitsluitend, aan de hand van de maatschappelijke trends, veranderingen in de pensioensector en wetenschappelijke publicaties.

Stap neemt de relevante duurzaamheidsrisico's mee in de volgende beleggingsprocessen:

- Risicostrategie en eigen risicobeoordeling
- ALM-studie; in het kader van de ALM-studie worden voor elke pensioenkring van Stap twee klimaatscenario's uitgerekend: het transitie scenario en het 4-graden scenario
- Investment cases voor de beleggingscategorieën
- Beoordeling van duurzaamheidsaanpak vermogensbeheerders; Stap heeft de manager selectie en monitoring van vermogensbeheerders uitbesteed aan haar fiduciair manager. De mate waarop vermogensbeheerders ESG integreren in het beleggingsproces is een integraal element van managerselectie en -monitoring voor actief beheerde mandaten. Tijdens de 'due diligence' wordt onderzocht of een externe manager voldoende aandacht heeft voor ESG-aspecten. Daarbij wordt onder andere gekeken naar de mate waarin de manager over ESG-research beschikt en of ESG-risico's en -kansen worden meegenomen bij aan- en verkoopbeslissingen.

Om de duurzaamheidsrisico's te beheersen wordt gebruik gemaakt van (een combinatie van) verschillende instrumenten. Deze instrumenten betreffen stemmen, monitoring en dialoog, uitsluitingen, ESG-integratie en specifieke beleggingsoplossingen die deze risico's naar verwachting verminderen. De inzet van deze instrumenten is een onderdeel van het Stap MVB-beleid, het strategisch beleggingsbeleid en het beleggingsproces. Als zodanig wordt de evaluatie van de effectiviteit van de gebruikte instrumentarium en de uitgangspunten van de risicobeheersing een integraal onderdeel van de evaluatie cyclus.

Duurzaamheidsrisico's kunnen ook gevolgen hebben voor de reputatie van Stap als pensioenuitvoerder. In verband hiermee heeft Stap de volgende risico geïdentificeerd:

- Reputatieverlies als gevolg van incidenten op gebied van klimaat, mensenrechten, governance en goede gezondheid en welzijn

Daarnaast erkent Stap dat ESG-risico's ook impact kunnen hebben op de eigen bedrijfsvoering via de volgende kanalen:

- Compliance, wanneer het MVB-beleid en/of bijbehorende rapportages niet aan de regelgeving zouden voldoen

- Wanneer onvoldoende producten beschikbaar zouden zijn om ESG-doelstellingen waar te kunnen maken

Al deze risico's en de financiële duurzaamheidsrisico's zijn verankerd in de eigen risicobeoordeling en in het risico-raamwerk van Stap.

Stap hanteert ook een beleid inzake beloningen voor alle bestuurders en medewerkers dat niet aanzet tot het nemen van (duurzaamheids)risico's, risicovol beleggen of minder zorgvuldig risicomanagement. Om een prikkel tot het nemen van duurzaamheidsrisico's te voorkomen kent Stap geen variabele beloningen toe.

In de beleggingsportefeuille van Stap worden duurzaamheidsrisico's integraal meegewogen, maar er wordt op dit moment geen expliciete beoordeling gemaakt in hoeverre de beleggingen op de EU Taxonomie zijn afgestemd. Als zodanig belegt Stap op dit moment 0% van haar vermogen in activiteiten die ecologisch duurzaam zijn zoals bedoeld onder de definitie van de EU Taxonomie. De EU Taxonomie bevat een classificatiesysteem om te bepalen of activiteiten ecologisch duurzaam ('groen') zijn. De verordening beschrijft wanneer een activiteit substantieel bijdraagt aan een van de milieudoelstellingen. Stap blijft zich inspannen om na te gaan welke onderliggende beleggingen van de pensioenregelingen voldoen aan de Taxonomie.

Duurzaamheidsrisico's op pensioenregeling niveau

De opgestelde risicohouding van de Pensioenkring vormt voor Stap het vertrekpunt met betrekking tot de uitvoering van de regeling en het beleid: de risicohouding vormt daarmee ook de basis voor de inrichting van het beleggingsbeleid. Duurzaamheidsrisico is, naast traditionele risico's zoals markt of inflatierisico, een van de risicobronnen waar de Pensioenkring aan wordt blootgesteld en wordt daarom integraal meegenomen in het beleggingsproces. Het beleggingsbeleid en beleggingsoplossingen van de Pensioenkring houden rekening met de volgende duurzaamheidsrisico's die potentieel de waarde van de portefeuille kunnen beïnvloeden:

1. Waardeverlies op het gebied van transitie naar schone energiebronnen om klimaatverandering tegen te gaan
2. Waardeverlies op het gebied van fysieke schade van klimaatverandering en de aantasting van het milieu
3. Waardeverlies op het gebied van schenden van mensenrechten door bedrijven of landen in de portefeuille
4. Waardeverlies op het gebied van gebrekkige governance praktijken
5. Waardeverlies op het gebied van goede gezondheid en welzijn

Deze risico's zijn verankerd in de eigen risicobeoordeling en in het risicoraamwerk van Stap en worden periodiek gemonitord aan de hand van risico indicatoren.

Stap MVB beleid

Om tegemoet te komen aan de specifieke karakteristieken van een Algemeen Pensioenfonds wordt binnen het MVB-beleid een 'ladder'-benadering gehanteerd met verschillende niveaus. Het MVB-beleid kan voor elke pensioenkring binnen de gestelde kaders op verschillende niveaus plaatsvinden.

Het niveau van het MVB-beleid met betrekking tot de invulling van de producten behoeft niet per definitie hand in hand te gaan met het niveau van stewardship. Vaak voeren vermogensbeheerders uitgebreide stewardship programma's die worden toegepast op het gehele productenaanbod, en tegelijkertijd bieden ze beleggingen aan waarin de invulling van ESG-risicomanagement onvoldoende aandacht wordt besteed aan de risico's die zich tegenwoordig manifesteren.

In het MVB-kader van Stap is daarom een splitsing aangebracht tussen stewardship (stemmen, screening en dialoog) en de invulling van de beleggingen (zoals zichtbaar in onderstaande figuur).

Binnen elk van die twee aspecten van MVB-beleid is er sprake van drie tredes:

- Wettelijke verplichting
- Standaard Stap
- Stap plus

Figuur: kaders MVB-beleid

Het MVB-beleid wordt ingevuld met diverse instrumenten, waaronder screening, uitsluitingen van bedrijven en landen en stembeleid.

Bijlage 3 Selectieproces externe vermogensbeheerders

1. Selectie externe vermogensbeheerders

De volgende omschrijving geeft het selectieproces van externe vermogensbeheerders weer.

1.1 Afbakening van het initiële universum

Het manager selectieproces van Aegon AM begint bij het in kaart brengen van het universum van externe vermogensbeheerders die in staat zijn om het aangeboden mandaat te beheren. Aegon AM maakt gebruik van interne en externe research om het initiële universum goed in beeld te krijgen.

1.2 Lijst met potentieel geschikte externe vermogensbeheerders

Op basis van de volgende criteria wordt het initiële universum teruggebracht naar een werkbare lijst van potentieel geschikte externe vermogensbeheerders.

- De filosofie en de stijl van de externe vermogensbeheerder moet passen in het gewenste profiel
- De strategie van de externe vermogensbeheerder moet voldoen aan een bepaald minimum en maximum vereist vermogen onder beheer
- De externe vermogensbeheerder moet expertise hebben op het gebied van institutioneel vermogensbeheer
- De externe vermogensbeheerder moet bereid zijn het mandaat op gesegregeerde basis te willen beheren
- Het team dat verantwoordelijk is voor het management van de strategie moet voldoen aan een bepaalde minimum omvang
- De externe vermogensbeheerder moet een aantoonbaar positief track record hebben
- De periode waarin het track record is gerealiseerd moet een bepaalde minimum duur hebben.

1.3 Oordeel op basis van rating

De externe vermogensbeheerders die de eerste selectie doorstaan, worden onderworpen aan een nader diepgaand onderzoek. Zij krijgen een uitgebreide, door Aegon AM samengestelde, vragenlijst toegestuurd op basis waarvan een gedetailleerd inzicht wordt verkregen in:

- De omvang en ervaring van het team
- De werking van het beleggingsproces
- De werking van het risicomangement
- De beloning van portfoliomanagers

- De filosofie van de externe vermogensbeheerder
- Het historische rendement ten opzichte van de benchmark.

Daarnaast worden de historische portefeuilles van externe vermogensbeheerders geanalyseerd en kan worden beoordeeld of de externe vermogensbeheerders daadwerkelijk beleggen op de manier zoals ze hebben beschreven in de vragenlijst (stijl, verwacht risico etc.). Op basis van deze selectie wordt aan de externe managers een rating gegeven van 1 t/m 4. Alleen van externe vermogensbeheerders met een score 3 of 4 wordt verwacht dat ze consistent waarde kunnen toevoegen en deze komen in aanmerking voor het beheer van een mandaat.

1.4 On-site due diligence

Externe vermogensbeheerders met een 3 of 4 rating worden onderworpen aan een uitgebreide on-site due diligence. Tijdens deze site visit wordt o.a. aandacht geschonken aan het senior management van de kandidaat om duidelijk in beeld te krijgen wat de toekomstverwachting is voor de organisatie. Daarnaast wordt aandacht besteed aan het portefeuillemanagement en het risicomangement, maar ook aan trading, compliance en andere operationele aspecten (o.a. back-office activiteiten).

1.5 Watchlist

Binnen het kader van de monitoring worden de externe vermogensbeheerders door Aegon AM periodiek op een aantal kwalitatieve en kwantitatieve criteria beoordeeld. Dit kan leiden tot plaatsing op de watchlist.

Een externe vermogensbeheerder kan langere tijd minder goed presteren zonder dat de selectiecriteria op basis waarvan de externe vermogensbeheerder in het verleden is aangesteld, zijn gewijzigd. Daarom wordt er een aantal kwantitatief en objectief meetbare criteria gehanteerd die zullen leiden tot ontslag van de externe vermogensbeheerder. Alleen bij zwaarwegende argumenten kan in dergelijke situaties worden besloten het mandaat voort te zetten. Deze criteria zijn als volgt:

- Het behaalde relatieve rendement is significant negatief
- Er is een significante terugval in het relatieve rendement
- De externe vermogensbeheerder heeft op een drie-jaars basis geen waarde weten toe te voegen.

Bijlage 4 Ervaringssterfte en partnerfrequenties

Zoals in hoofdstuk 7.1 benoemd, bestaan de sterftetekansen uit twee onderdelen:

- De basis overlevingstafel, de meest recente prognosetafel, zoals gepubliceerd door het Koninklijke Actuarieel Genootschap,
- Kringspecifieke ervaringssterfte (correctiefactoren op de prognosetafel).

De basis overlevingstafel is gebaseerd op de gehele bevolking. Indien er een verschil is in (verwachte) sterfte tussen de gehele bevolking en de pensioenkringpopulatie kunnen er correctiefactoren worden toegepast op de basis overlevingstafel. De kringspecifieke ervaringssterfte voor pensioenkring Eastman is bepaald op basis van het Demographic Horizons™ model (Aon).

Het bestuur toetst iedere twee jaar (bij aanpassing van de prognosetafel) in hoeverre de gehanteerde ervaringssterfte gecontinueerd kan worden. Hierbij wordt gekeken naar:

1. Waargenomen sterfte in het verleden
2. Veranderde omstandigheden (een inschatting van hoe de ervaringssterfte in de toekomst kan afwijken van hetgeen in het verleden is waargenomen)

Indien beperkte data beschikbaar is (minder dan vijf jaar) wordt op basis van jaarwerkcijfers beoordeeld in hoeverre de gehanteerde sterftegrondslagen aansluiten bij de gerealiseerde en waargenomen sterfte. Indien minimaal vijf jaar aan data beschikbaar is wordt tevens een backtest uitgevoerd. Veranderde omstandigheden waardoor de gehanteerde ervaringssterfte mogelijk niet gecontinueerd kan worden zijn verwachte of voorziene wijzigingen in de samenstelling van het deelnemers- c.q. verzekerdenbestand, verschuivingen door de tijd in activiteiten of functieniveaus of wijzigingen in onderliggende regelingen en overeenkomsten. Om actualiteit van de sterftegrondslagen te borgen wordt de kringspecifieke ervaringssterfte minimaal eens in de vijf jaar herijkt.

In de tabellen op de volgende pagina's zijn de correctiefactoren per leeftijd en geslacht weergegeven, zoals deze vanaf september 2024 gelden.

Correctiefactoren : Hoofdverzekerden								
Leeftijd	M	V	Leeftijd	M	V	Leeftijd	M	V
0	0,576	0,791						
1	0,576	0,791	41	0,576	0,791	81	0,811	0,915
2	0,576	0,791	42	0,576	0,791	82	0,820	0,919
3	0,576	0,791	43	0,576	0,791	83	0,829	0,923
4	0,576	0,791	44	0,576	0,791	84	0,838	0,928
5	0,576	0,791	45	0,576	0,791	85	0,847	0,932
6	0,576	0,791	46	0,576	0,791	86	0,857	0,936
7	0,576	0,791	47	0,576	0,791	87	0,866	0,941
8	0,576	0,791	48	0,576	0,791	88	0,876	0,945
9	0,576	0,791	49	0,576	0,791	89	0,886	0,950
10	0,576	0,791	50	0,576	0,791	90	0,895	0,954
11	0,576	0,791	51	0,582	0,794	91	0,905	0,959
12	0,576	0,791	52	0,589	0,798	92	0,915	0,963
13	0,576	0,791	53	0,595	0,802	93	0,926	0,968
14	0,576	0,791	54	0,602	0,806	94	0,936	0,972
15	0,576	0,791	55	0,608	0,809	95	0,946	0,977
16	0,576	0,791	56	0,615	0,813	96	0,957	0,981
17	0,576	0,791	57	0,622	0,817	97	0,967	0,986
18	0,576	0,791	58	0,629	0,821	98	0,978	0,991
19	0,576	0,791	59	0,636	0,825	99	0,989	0,995
20	0,576	0,791	60	0,643	0,829	100	1,000	1,000
21	0,576	0,791	61	0,650	0,833	101	1,000	1,000
22	0,576	0,791	62	0,657	0,836	102	1,000	1,000
23	0,576	0,791	63	0,665	0,840	103	1,000	1,000
24	0,576	0,791	64	0,672	0,844	104	1,000	1,000
25	0,576	0,791	65	0,679	0,848	105	1,000	1,000
26	0,576	0,791	66	0,687	0,852	106	1,000	1,000
27	0,576	0,791	67	0,695	0,856	107	1,000	1,000
28	0,576	0,791	68	0,702	0,860	108	1,000	1,000
29	0,576	0,791	69	0,710	0,864	109	1,000	1,000
30	0,576	0,791	70	0,718	0,868	110	1,000	1,000
31	0,576	0,791	71	0,726	0,873	111	1,000	1,000
32	0,576	0,791	72	0,734	0,877	112	1,000	1,000
33	0,576	0,791	73	0,742	0,881	113	1,000	1,000
34	0,576	0,791	74	0,750	0,885	114	1,000	1,000
35	0,576	0,791	75	0,759	0,889	115	1,000	1,000
36	0,576	0,791	76	0,767	0,893	116	1,000	1,000
37	0,576	0,791	77	0,776	0,898	117	1,000	1,000
38	0,576	0,791	78	0,784	0,902	118	1,000	1,000
39	0,576	0,791	79	0,793	0,906	119	1,000	1,000
40	0,576	0,791	80	0,802	0,910	120	1,000	1,000

Correctiefactoren : Medeverzekerden								
Leeftijd	M	V	Leeftijd	M	V	Leeftijd	M	V
0	0,546	0,730						
1	0,546	0,730	41	0,546	0,730	81	0,795	0,887
2	0,546	0,730	42	0,546	0,730	82	0,804	0,893
3	0,546	0,730	43	0,546	0,730	83	0,814	0,898
4	0,546	0,730	44	0,546	0,730	84	0,824	0,904
5	0,546	0,730	45	0,546	0,730	85	0,834	0,910
6	0,546	0,730	46	0,546	0,730	86	0,844	0,916
7	0,546	0,730	47	0,546	0,730	87	0,854	0,921
8	0,546	0,730	48	0,546	0,730	88	0,865	0,927
9	0,546	0,730	49	0,546	0,730	89	0,875	0,933
10	0,546	0,730	50	0,546	0,730	90	0,886	0,939
11	0,546	0,730	51	0,553	0,734	91	0,897	0,945
12	0,546	0,730	52	0,559	0,739	92	0,908	0,951
13	0,546	0,730	53	0,566	0,744	93	0,919	0,957
14	0,546	0,730	54	0,573	0,748	94	0,930	0,963
15	0,546	0,730	55	0,580	0,753	95	0,941	0,969
16	0,546	0,730	56	0,587	0,758	96	0,953	0,975
17	0,546	0,730	57	0,594	0,763	97	0,964	0,981
18	0,546	0,730	58	0,602	0,768	98	0,976	0,987
19	0,546	0,730	59	0,609	0,772	99	0,988	0,994
20	0,546	0,730	60	0,616	0,777	100	1,000	1,000
21	0,546	0,730	61	0,624	0,782	101	1,000	1,000
22	0,546	0,730	62	0,631	0,787	102	1,000	1,000
23	0,546	0,730	63	0,639	0,792	103	1,000	1,000
24	0,546	0,730	64	0,647	0,797	104	1,000	1,000
25	0,546	0,730	65	0,655	0,802	105	1,000	1,000
26	0,546	0,730	66	0,663	0,807	106	1,000	1,000
27	0,546	0,730	67	0,671	0,812	107	1,000	1,000
28	0,546	0,730	68	0,679	0,817	108	1,000	1,000
29	0,546	0,730	69	0,687	0,823	109	1,000	1,000
30	0,546	0,730	70	0,696	0,828	110	1,000	1,000
31	0,546	0,730	71	0,704	0,833	111	1,000	1,000
32	0,546	0,730	72	0,713	0,838	112	1,000	1,000
33	0,546	0,730	73	0,721	0,844	113	1,000	1,000
34	0,546	0,730	74	0,730	0,849	114	1,000	1,000
35	0,546	0,730	75	0,739	0,854	115	1,000	1,000
36	0,546	0,730	76	0,748	0,860	116	1,000	1,000
37	0,546	0,730	77	0,757	0,865	117	1,000	1,000
38	0,546	0,730	78	0,766	0,871	118	1,000	1,000
39	0,546	0,730	79	0,776	0,876	119	1,000	1,000
40	0,546	0,730	80	0,785	0,882	120	1,000	1,000

Partnerfrequenties

Voor de partnerfrequenties wordt uitgegaan van de frequenties uit de onderstaande tabel.

Partnerfrequenties Pensioenkring Eastman					
Leeftijd	M	V	Leeftijd	M	V
<18	0,00	0,00	43		
18	0,01	0,01	44	0,92	0,79
19	0,02	0,03	45	0,92	0,79
20	0,03	0,05	46	0,92	0,79
21	0,05	0,09	47	0,93	0,79
22	0,07	0,13	48	0,94	0,79
23	0,11	0,19	49	0,94	0,79
24	0,16	0,27	50	0,94	0,79
25	0,23	0,35	51	0,95	0,79
26	0,30	0,44	52	0,95	0,79
27	0,39	0,52	53	0,95	0,79
28	0,46	0,58	54	0,95	0,79
29	0,53	0,63	55	0,96	0,79
30	0,60	0,67	56	0,96	0,79
31	0,65	0,70	57	0,97	0,79
32	0,70	0,73	58	0,98	0,79
33	0,75	0,75	59	0,99	0,79
34	0,78	0,77	60	0,99	0,79
35	0,82	0,78	61	1,00	0,79
36	0,85	0,79	62	1,00	0,79
37	0,87	0,79	63	1,00	0,78
38	0,88	0,80	64	1,00	0,78
39	0,90	0,80	65	1,00	0,78
40	0,90	0,80	66	1,00	0,77
41	0,92	0,79	67	1,00	0,77
42	0,92	0,79	68	1,00	0,76

Vanwege de uitruilbaarheid wordt op de pensioenrichtleeftijd de partnerfrequentie op 1 gesteld.

Bijlage 5 Rendementscurve

Voor de vaststelling van de gedempte kostendekkende premie wordt voor de periode 1 januari 2024 tot uiterlijk 1 januari 2029 (of de eerdere transitiedatum naar het nieuwe pensioenstelsel) de onderstaande netto rendementscurve gehanteerd.

Duur	Curve	Duur	Curve	Duur	Curve	Duur	Curve
1	1,08%	26	2,07%	51	1,77%	76	1,66%
2	1,45%	27	2,05%	52	1,76%	77	1,65%
3	1,54%	28	2,03%	53	1,76%	78	1,65%
4	1,61%	29	2,02%	54	1,75%	79	1,65%
5	1,72%	30	2,00%	55	1,74%	80	1,65%
6	1,78%	31	1,99%	56	1,74%	81	1,64%
7	1,83%	32	1,97%	57	1,73%	82	1,64%
8	1,88%	33	1,96%	58	1,73%	83	1,64%
9	1,94%	34	1,95%	59	1,72%	84	1,64%
10	1,99%	35	1,94%	60	1,72%	85	1,63%
11	2,04%	36	1,92%	61	1,71%	86	1,63%
12	2,08%	37	1,91%	62	1,71%	87	1,63%
13	2,11%	38	1,90%	63	1,70%	88	1,63%
14	2,14%	39	1,89%	64	1,70%	89	1,62%
15	2,16%	40	1,89%	65	1,70%	90	1,62%
16	2,16%	41	1,87%	66	1,69%	91	1,62%
17	2,15%	42	1,86%	67	1,69%	92	1,62%
18	2,15%	43	1,85%	68	1,68%	93	1,62%
19	2,15%	44	1,83%	69	1,68%	94	1,61%
20	2,15%	45	1,82%	70	1,68%	95	1,61%
21	2,13%	46	1,81%	71	1,67%	96	1,61%
22	2,12%	47	1,80%	72	1,67%	97	1,61%
23	2,11%	48	1,79%	73	1,67%	98	1,61%
24	2,10%	49	1,78%	74	1,66%	99	1,61%
25	2,09%	50	1,77%	75	1,66%	100	1,60%

Bijlage 6 Toetsing actuariële grondslagen

De actuariële grondslagen worden periodiek herijkt. In deze bijlage is voor elk van de gehanteerde actuariële grondslagen vastgelegd wanneer de grondslag voor het laatst is getoetst en wanneer een nieuwe toetsing zal plaatsvinden om zo de actualiteit en toereikendheid van de gehanteerde actuariële grondslagen te waarborgen en managen.

Tabel 1- Toetsing actuariële grondslagen

Actuariële grondslagen	Laatste toetsing	Komende toetsing	Periodiciteit
Sterftekansen	2024	2026	Elke 2 jaar
Correctiefactoren op sterftekansen	2024	2026	Elke 2 jaar
Partnerfrequenties	2025	2030	Elke 5 jaar
Opslag voor wezenpensioen	2025	2030	Elke 5 jaar
Leeftijdverschil M/V	2021	2026	Elke 5 jaar
Waardering niet opgevraagd pensioen	2025	2030	Elke 5 jaar
Kostenvoorziening: Actualisatie input basis model	Q1/Q2 2025	Q1/Q2 2026	Jaarlijks
Kostenvoorziening: Evaluatie model	Q1/Q2 2024	Q1/Q2 2026	Normaliter elke 3 jaar, in 2026 eerder onderzocht vanwege aanbeveling certificierend actuaris
Kostenvoorziening: Opslag toekomstige uitvoeringskosten	2025	2028	Elke 3 jaar

Bijlage 7 Financieel crisisplan

Financieel crisisplan

Pensioenkring Eastman

Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap

stap
Algemeen
Pensioenfonds

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	117
1.1 DEFINITIES.....	117
1.2 SITUATIE PENSIOENKRING PER 31 DECEMBER 2025	118
1.3 WETTELIJK KADER VOOR HET FINANCIËEL CRISISPLAN.....	118
1.4 DOELSTELLING VAN HET FINANCIËEL CRISISPLAN	118
1.5 MISSIE, VISIE EN DOELSTELLINGEN VAN HET FONDS	119
1.6 TOTSTANDKOMING FINANCIËEL CRISISPLAN	119
1.7 VASTSTELLING FINANCIËEL CRISISPLAN.....	119
2 FINANCIËLE CRISISITUATIE	120
2.1 VASTSTELLING FINANCIËLE CRISISITUATIE.....	120
2.2 BESCHIKBARE MAATREGELLEN	123
2.3 MATE VAN INZETBAARHEID VAN DE (CRISIS)MAATREGELLEN	124
2.4 WAT IS HET FINANCIËLE EFFECT VAN DE MAATREGELLEN	125
2.5 EVENWICHTIGE BELANGENAFWEGING	126
3 BESLUITVORMING	127
3.1 BESLUITVORMINGSPROCES	127
3.2 BELEID ONGEDAAN MAKEN CRISISMAATREGELLEN.....	128
3.3 JAARLIJKSE TOETS OP ACTUALITEIT FINANCIËEL CRISISPLAN	128
4 COMMUNICATIE MET BELANGHEBBENDEN	129

Datum	Auteur	Versie	Wijziging
November 2019	TKP Bestuursbureau	/ V1.0	Bestaande crisisplan geactualiseerd.
Juni 2020	TKP Bestuursbureau	/ V2.0	<ul style="list-style-type: none"> • De indeling van het crisisplan is gewijzigd om de leesbaarheid te vergroten. • Hoofdstuk 1.2 is nieuw toegevoegd. • Hoofdstuk 1.3 is nieuw toegevoegd. • In hoofdstuk 2.1 zijn de evenwicht- en crisisniveau grafisch anders weergegeven. • In hoofdstuk 3.1 (besluitvormingsproces) zijn de rollen van de adviescommissie en de Belanghebbendenorganen toegevoegd. • In hoofdstuk 4 zijn de communicatieactiviteiten opgenomen per evenwichts- en crisisniveau. • Er zijn diverse tekstuele verduidelijkingen doorgevoerd.
Maart 2021	Bestuursbureau	V3.0	Crisisplan geactualiseerd
Februari 2022	TKP		Crisisplan geactualiseerd
Maart 2023	TKP		Crisisplan geactualiseerd
Maart 2024	TKP		Crisisplan geactualiseerd
Januari 2025	Triple A		Crisisplan geactualiseerd (voor zover mogelijk)
Maart 2026	Triple A		Crisisplan geactualiseerd

1. Inleiding

Dit financieel crisisplan is onderdeel van de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota (ABTN) van de Pensioenkring Eastman (hierna de Pensioenkring). In dit plan zijn maatregelen opgenomen die het Bestuur van Stichting Algemeen Pensioenfonds Stap (hierna het fonds) kan inzetten wanneer op korte termijn de financiële positie van de Pensioenkring zich bevindt op of snel beweegt richting kritische waarden, waardoor het realiseren van de doelstellingen van de Pensioenkring in gevaar komt. Het plan beschrijft de kritische grenzen, de beschikbaarheid en inzet van maatregelen en geeft een inschatting van de effectiviteit hiervan. Daarnaast wordt in dit plan ingegaan op de evenwichtige belangenbehartiging en communicatie.

Voor een financieel crisisplan geldt dat het Bestuur bij de beschreven maatregelen altijd de afweging maakt in hoeverre deze in het kader van de dan geldende omstandigheden en de aard van de financiële crisis binnen de Pensioenkring, daadwerkelijk doorgevoerd kunnen worden. Het financieel crisisplan is daarmee geen herstelplan. Een herstelplan is immers erop gericht te herstellen uit een bestaande tekortsituatie, terwijl een financieel crisisplan erop is gericht hoe in de toekomst om te gaan met de door het Bestuur gedefinieerde crisissituaties binnen de Pensioenkring. Daarnaast mag het Bestuur in een financieel crisisplan zelf een beschrijving geven van de verschillende crisissituaties voor de Pensioenkring, terwijl dit bij een herstelplan is vastgelegd in de wetgeving.

1.1 Definities

	Afkorting	Omschrijving
Actuele dekkingsgraad	ADG	De verhouding tussen de actuele marktwaarde van de bezittingen en de actuele waarde van de verplichtingen.
Beleidsdekkingsgraad	BDG	Het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden over de afgelopen 12 maanden.
Kritische dekkingsgraad	KDG	De kritische ondergrens waarbij de dekkingsgraad van de Pensioenkring nog binnen de gekozen herstelperiode van 10 jaar kan herstellen naar de vereiste dekkingsgraad (31 december 2025 : 93,7%).
Minimaal vereiste dekkingsgraad	MVDG	De dekkingsgraad die bij de Pensioenkring minimaal aanwezig dient te zijn. Deze dekkingsgraad bestaat uit een algemene reserve van 4% en een reserve die afhankelijk is van het door de Pensioenkring gelopen overlijdensrisico en arbeidsongeschiktheidsrisico.
Toekomstbestendige toeslaggrens	TBT	De dekkingsgraad waarbij de Pensioenkring een volledige toeslag mag verlenen (30 september 2025: 139,7%).
Vereiste dekkingsgraad	VDG	De benodigde dekkingsgraad om nu en in de toekomst de verplichtingen na te kunnen komen. Dit is ook de dekkingsgraad die de Pensioenkring ten minste dient aan te houden op grond van wet- en regelgeving.

1.2 Situatie Pensioenkring per 31 december 2025

De situatie van de Pensioenkring per 31 december 2025 was:

De beleidsdekkingsgraad bedroeg per 31 december 2025 123,9%. Deze ligt onder de toekomstbestendige toeslaggrens van 139,7%, maar boven de toeslagdrempel van 110% en de vereiste dekkingsgraad van 115,5%. De kritische dekkingsgraad (KDG) bedroeg per 31 december 2025 93,7%.

Bovenstaande gegevens worden jaarlijks geactualiseerd.

1.3 Wettelijk kader voor het financieel crisisplan

Artikel 145 lid van de Pensioenwet bepaalt dat de ABTN een financieel crisisplan bevat waarin het fonds in casu de Pensioenkring beschrijft welke maatregelen ingezet kunnen worden in de situatie dat niet aan de vereisten gesteld bij of krachtens artikel 132 (vereist eigen vermogen) zal worden voldaan, en welke maatregelen ingezet kunnen worden in de situatie, bedoeld in artikel 140, eerste lid (minimaal vereist eigen vermogen).

1.4 Doelstelling van het financieel crisisplan

Het doel van het crisisplan is om voorbereid te zijn op een crisissituatie, inzicht te geven in welke maatregelen genomen (kunnen) worden en op welke wijze de evenwichtige belangenafweging wordt toegepast. Het crisisplan beschrijft ook wat het realiteitsgehalte en het effect van de maatregelen zijn.

Het crisisplan heeft ook als doel om deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden inzicht te geven in hoe er wordt gehandeld in een crisissituatie en wat dit voor hun pensioen betekent.

1.5 Missie, visie en doelstellingen van het fonds

In de missie is beschreven waarvoor het fonds staat, wat de bestaansgrond is en welke waarden en identiteit het fonds kenmerken. De missie, visie en doelstellingen van Stap zijn in paragraaf 1.3 van de ABTN beschreven. De doelstellingen van de Pensioenkring zijn in paragraaf 4.1. van de ABTN beschreven.

1.6 Totstandkoming financieel crisisplan

Het Bestuur is van mening dat een financieel crisisplan voor elke Pensioenkring onderdeel vormt van het integraal risicomanagement zoals door het fonds als geheel, maar ook per Pensioenkring is vormgegeven. Een financieel crisisplan richt zich voornamelijk op het wel of niet kunnen verwezenlijken van de strategische en operationele doelstellingen van de Pensioenkring binnen de kaders van de risicohouding. Het financieel crisisplan richt zich voornamelijk op de financiële risico's en vraagt van het Bestuur een heldere formulering ten aanzien van normen en limieten van de onderliggende financiële risico's binnen elke Pensioenkring.

Voor het opstellen van een financieel crisisplan is het daarom noodzakelijk goed zicht te hebben op de door het Bestuur geformuleerde missie en visie en daaraan gerelateerde operationele doelstellingen per Pensioenkring. Het bereiken van dekkingsgraadniveaus waardoor de doelstellingen binnen de Pensioenkring niet kunnen worden gerealiseerd, wordt als een financiële crisissituatie beschouwd.

Het Bestuur bespreekt ieder kwartaal de risicorapportages per Pensioenkring. Er wordt nadrukkelijk gekeken of in verschillende economische omgevingen het pensioenbeleid bijdraagt aan de geformuleerde doelstellingen van de Pensioenkring. Hierbij wordt aandacht besteed aan de herstelkracht en de kritische ondergrenzen van de Pensioenkring. Het Bestuur heeft bij het inrichten van zijn beleid per Pensioenkring het risico naar haar kritische grenzen verkleind, terwijl daarnaast als randvoorwaarde geldt dat de mogelijkheid van het nakomen van de toeslagambitie binnen de Pensioenkring gehandhaafd moet blijven.

1.7 Vaststelling financieel crisisplan

Dit financieel crisisplan is een dynamisch document en wordt jaarlijks geactualiseerd. Het financieel crisisplan is gebaseerd op de huidige wet- en regelgeving en de uitvoeringsovereenkomst(en) en/of uitvoeringsreglement(en) van de Pensioenkring.

2 Financiële crisissituatie

2.1 Vaststelling financiële crisissituatie

De Nederlandsche Bank heeft met een **beleidsregel**¹⁰, een nadere toelichting gegeven op artikel 145 van de Pensioenwet. In de toelichting op artikel 4 van die beleidsregel wordt de volgende opmerking gemaakt in het kader van de beschrijving van een financiële crisissituatie van het fonds:

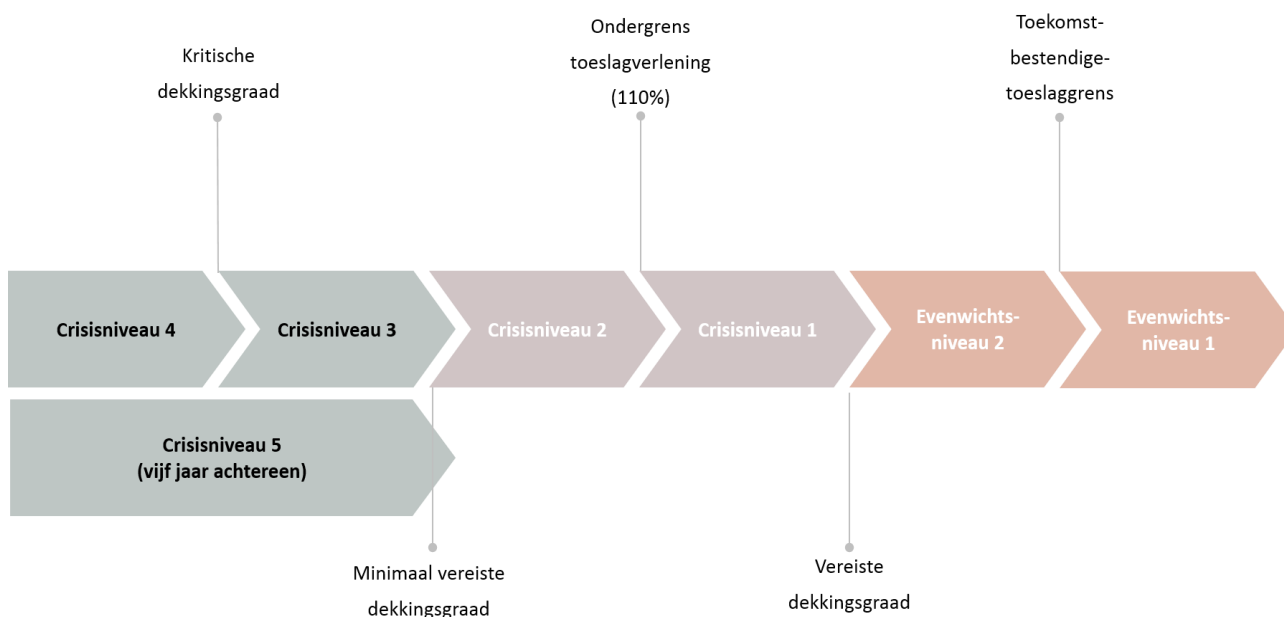
Het gaat bij de beschrijving van een financiële crisissituatie van het fonds overigens niet om het beschrijven van een buiten het fonds plaatsvindende economische ontwikkeling die tot een economische crisis leidt. Het gaat om een financiële situatie van het fonds die door het Bestuur als een crisissituatie wordt beschouwd. Het is mogelijk dat er verschillende niveaus dekkingsgraad als financiële crisissituatie worden vastgesteld, zoals die bij verschillende stadia van een crisis zouden kunnen worden onderscheiden. Ook een dekkingsgraad boven het niveau van een dekkingstekort (dat is het niveau van de dekkingsgraad indien voldaan is aan de eis van het dekken van de technische voorzieningen door waarden en het bezitten van het minimum vereist eigen vermogen) zou door een Bestuur al als een financiële crisissituatie kunnen worden aangeduid. Bijvoorbeeld omdat het vanaf dat moment langdurig lastig wordt om te indexeren.

Gezien de door het Bestuur geformuleerde doelstellingen beoordeelt het Bestuur ook op deze wijze een financiële crisissituatie per Pensioenkring. Naar de mening van het Bestuur is er sprake van financiële crisis in een Pensioenkring wanneer de strategische doelstellingen van de Pensioenkring in gevaar komen.

Leidend in de vaststelling van een crisisniveau is de beleidsdekkingsgraad (BDG) in de Pensioenkring. Door diverse oorzaken kan de BDG onder druk komen te staan. Het beleggingsbeleid en het integraal risicomanagement is zodanig ingericht om een crisissituatie in een Pensioenkring zoveel mogelijk te voorkomen.

¹⁰ Beleidsregel van De Nederlandsche Bank van 5 december 2011, nr. Tb/2011/734668, inzake het opstellen van een financieel crisisplan in het kader van de verplichting op grond van artikel 145 Pensioenwet en artikel 140 van de Wet verplichte beroepspensioenregeling en artikel 24 van het Besluit Financieel toetsingskader pensioenfondsen om in de actuariële en bedrijfstechnische nota onder meer een beschrijving te geven van een financieel crisisplan als onderdeel van de hoofdlijnen van het interne beheersingssysteem en de financiële sturingsmiddelen (Beleidsregel financieel crisisplan pensioenfondsen).

Het fonds onderscheidt per Pensioenkring twee evenwichtsniveaus en vijf crisisniveaus. In onderstaande figuur is de relatie tussen de beleidsdekkingsgraad en een evenwichts- of crisissituatie voor de Pensioenkring weergegeven.

In de onderstaande tabel zijn de mogelijke beheersmaatregelen opgenomen bij de verschillende evenwichts- en crisisniveaus.

Tabel 1 – Vaststelling financiële crisissituatie in de Pensioenkring

Niveau	Wat betekent dit?	Mogelijke beheersmaatregelen
Evenwichtsniveau 1 (BDG > TBT)	<ul style="list-style-type: none"> • Pensioenkring kan de doelstellingen behalen. • Volledige toeslagverlening. • Inhaaltoeslagen mogelijk. 	<ul style="list-style-type: none"> • Geen verdere beheersingsmaatregelen benodigd • Eventueel aanpassen beleggingsbeleid
Evenwichtsniveau 2 (VDG < BDG < TBT)	<ul style="list-style-type: none"> • Toeslagverlening is mogelijk. Alleen geen volledige toeslag. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gedeeltelijke (toekomstbestendige) toeslagverlening • Eventueel aanpassen beleggingsbeleid

Niveau	Wat betekent dit?	Mogelijke beheersmaatregelen
Crisisniveau 1 (110% < BDG < VDG)	<ul style="list-style-type: none"> De Pensioenkring is binnen de gestelde wettelijke hersteltermijn van 10 jaar in staat om te herstellen tot het VEV. In deze situatie wordt mogelijk niet (geheel) voldaan aan de toeslagambitie. 	<ul style="list-style-type: none"> Gedeeltelijke (toekomstbestendige) toeslagverlening Jaarlijks opstellen herstelplan Eventueel aanpassen beleggingsbeleid
Crisisniveau 2 (MVDG < BDG < 110%)	<ul style="list-style-type: none"> De Pensioenkring is binnen de gestelde wettelijke hersteltermijn van 10 jaar in staat om te herstellen tot het VEV. De toeslagambitie kan niet meer worden gerealiseerd. 	<ul style="list-style-type: none"> Geen toeslagverlening Jaarlijks opstellen herstelplan Eventueel aanpassen beleggingsbeleid
Crisisniveau 3 (KDG < BDG < MVDG)	<ul style="list-style-type: none"> De Pensioenkring is binnen de gestelde wettelijke hersteltermijn van 10 jaar in staat om te herstellen tot het VEV. De toeslagambitie kan niet meer worden gerealiseerd. De kans op korten neemt toe. 	<ul style="list-style-type: none"> Geen toeslagverlening Jaarlijks opstellen herstelplan Bij BDG lager dan 100%: stopzetten waardeoverdrachten Eventueel aanpassen beleggingsbeleid
Crisisniveau 4 (BDG < KDG)	<ul style="list-style-type: none"> Geen toeslagverlening. Jaarlijks opstellen herstelplan. De Pensioenkring is binnen de gestelde wettelijke hersteltermijn van 10 jaar niet meer in staat om te herstellen. Na toepassing van alle mogelijke maatregelen dient een korting te worden doorgevoerd. Deze korting wordt over 10 jaar uitgesmeerd. De eerste korting is onvoorwaardelijk. In het jaar daarna wordt het lopende herstelplan geactualiseerd met een nieuwe termijn van 10 jaar. De toeslagambitie kan niet meer worden gerealiseerd. 	<ul style="list-style-type: none"> Geen toeslagverlening. Jaarlijks opstellen herstelplan Eventueel aanpassen beleggingsbeleid

Niveau	Wat betekent dit?	Mogelijke beheersmaatregelen
Crisisniveau 5 (BDG < MVDG, 5 jaar achtereen)	<ol style="list-style-type: none"> De Pensioenkring moet na het vijfde jaar dat de BDG lager is dan het MVEV-niveau onvoorwaardelijk korten. De korting mag uitgesmeerd worden over maximaal 10 jaar, maar blijft onvoorwaardelijk (in tegenstelling tot de korting door het niet halen van het VEV-niveau). De toeslagambitie kan niet meer worden gerealiseerd. 	<ol style="list-style-type: none"> Geen toeslagverlening Jaarlijks opstellen herstelplan Eventueel aanpassen beleggingsbeleid

Toelichting van tabel 1 – vaststelling financiële crisissituatie in de Pensioenkring

Wanneer de financiële positie (uitgedrukt in de BDG) hoger is dan de vereiste dekkingsgraad, dan is sprake van een evenwichtsniveau. Hierbij is het evenwichtsniveau 1 de situatie waarin volledige toeslagen gegeven kunnen worden. Daarnaast is het mogelijk om niet toegekende toeslagen in te halen en/of doorgevoerde kortingen ongedaan te maken. Evenwichtsniveau 2 is het niveau waarop de BDG hoger is dan de vereiste dekkingsgraad, maar lager dan de toekomstbestendige toeslaggrens. Op dit evenwichtsniveau geldt een gedeeltelijke (toekomstbestendige) toeslagverlening, waarbij de Pensioenkring geen herstelplan hoeft in te dienen bij DNB. Er is geen sprake van een tekortsituatie.

Vanaf financieel crisisniveau 1, geldt dat de Pensioenkring conform artikel 138 van de Pensioenwet een herstelplan moet indienen. De Pensioenkring beschikt in deze situaties over onvoldoende wettelijk vastgestelde buffers en is er sprake van een tekortsituatie. De Pensioenkring hanteert bij het opstellen van het herstelplan een hersteltermijn van 10 jaar. Mocht de Pensioenkring een tekortsituatie niet binnen de gestelde wettelijke termijnen kunnen herstellen, dan zal het Bestuur de laatst mogelijke (crisis)maatregel inzetten, te weten het korten van pensioenaanspraken en –uitkeringen in de Pensioenkring. In dat geval bevindt de Pensioenkring zich in financieel crisisniveau 4 of 5. De Pensioenkring heeft als beleid dat de berekende benodigde korting wordt uitgesmeerd over 10 jaar. Voor crisisniveau 5 geldt dat deze korting onvoorwaardelijk is. De onvoorwaardelijke korting wordt in 10 jaar uitgesmeerd. In het daaropvolgende jaar moet weer een 10-jaarsherstelplan opgesteld worden, waarin de nog niet verrekende onvoorwaardelijke korting is opgenomen.

Naast bovenstaande financiële crisissituaties die afhankelijk zijn van de beleidsdekkingsgraad, beoordeelt het Bestuur ook naar aanleiding van de actuele dekkingsgraad of er een mogelijke crisis dreigt en er wellicht maatregelen nodig zijn. Hiervoor kan een extra vergadering worden ingelast.

2.2 Beschikbare maatregelen

Op grond van de aard van de pensioenregeling en de uitvoeringsovereenkomsten kan het Bestuur in de Pensioenkring een aantal sturingsmiddelen inzetten om te voorkomen dat de dekkingsgraad wegzakt richting de kritische grenzen. De Pensioenkring heeft de volgende middelen ter beschikking:

- Beperken toeslagen of niet toekennen van een toeslag;
- Aanpassen beleggingsbeleid;
- Korten van pensioenaanspraken en –uitkeringen als laatste remedie.

Beperking toeslagen of niet toekennen van een toeslag

Het beperkt of niet toekennen van een toeslag is geen verbetering van de dekkingsgraad in de Pensioenkring. Het zorgt er wel voor dat de verplichtingen niet toenemen en daarmee de dekkingsgraad niet negatief wordt beïnvloed.

Aanpassen beleggingsbeleid

Het strategische beleggingsbeleid is erop gericht om de doelstellingen, waaronder de toeslagambitie, van de kring waar te maken. In een crisissituatie kan het noodzakelijk zijn om het beleggingsbeleid aan te passen om kortingen te voorkomen of verminderen. Hierbij geldt in het algemeen dat een fonds in een tekortsituatie wel het risicoprofiel mag verlagen (derisken), maar niet mag vergroten. In geval van derisken zal de kans dat de Pensioenkring zijn toeslagambitie waarmaakt kleiner worden. Een dergelijk besluit zal dus in overleg met het Belanghebbendenorgaan van de Pensioenkring moeten worden afgestemd.

Korten pensioenaanspraken en -uitkeringen

Het Bestuur ziet het korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten in de Pensioenkring als laatste redmiddel. De mogelijkheid tot het korten van pensioenaanspraken en pensioenrechten is mogelijk op grond van het pensioenreglement. Dit is toegestaan op basis van artikel 134 van de Pensioenwet. In dit artikel zijn voorwaarden opgenomen over verlagen van de pensioenaanspraken. In de Pensioenwet en in lagere regelgeving is geen nadere uitwerking ten aanzien van korten opgenomen. In de Pensioenwet is opgenomen dat er rekening moet worden gehouden met evenwichtige belangenbehartiging (artikel 105 lid 2).

Daarnaast gelden voor kortingsmaatregelen de volgende punten:

- Uitgangspunt is het evenredig korten voor alle drie geledingen, te weten de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden;
- Er wordt niet meer gekort dan strikt nodig is om voldoende te herstellen binnen de wettelijke termijnen;
- Er wordt, conform het beleid van de Pensioenkring, gebruik gemaakt van de maximale termijn van het uitsmeren van kortingen. Het Bestuur is van mening dat het beleidskader van de Pensioenkring van het fonds recht doet aan de voorwaarden waarbij het korten van pensioenuitkeringen en pensioenaanspraken inderdaad als laatste remedie/crisismaatregel wordt ingezet.

De periode waarover en de volgorde waarin eventuele toeslagachterstanden en kortingen worden hersteld is vastgelegd in hoofdstuk 7 van de ABTN.

2.3 Mate van inzetbaarheid van de (crisis)maatregelen

In onderstaande tabel is opgenomen op grond van welke juridische gronden de inzet van genoemde maatregelen gerechtvaardigd is.

Tabel 2 – Juridische gronden voor (crisis)maatregelen

Maatregel	Statuten	Pensioen-reglement	Uitvoerings-reglement	ABTN	Inzet en prioritering
Beperkte - of geen toeslag	Art. 10	Art. 13	Art. 5	Hfd. 7	Regulier beleid
Risicobudget heralloceren	Art. 10	—	—	—	Regulier beleid
Korten van pensioen-uitkeringen en –aanspraken	Art.10	Art. 20	Art. 6.5	Hfd. 7	Laatste maatregel

2.4 Wat is het financiële effect van de maatregelen

De onderstaande effecten van de verschillende maatregelen zijn uitgedrukt op basis van de financiële gegevens per 31 december van het voorgaande jaar.

Tabel 3 – Financieel effect

Dekkingsgraad	Maatregel	Actieve deelnemer (impact op DG)	Premievrije deelnemer (impact op DG)	Gepensioneerde deelnemer (impact op DG)
Evenwichtsniveau 1 (BDG > TBT)	Volledige toeslagverlening 1%	-0,24%	-0,70%	-0,46%
Evenwichtsniveau 2 (VDG < BDG < TBT)	Beperkte toeslagverlening 1%	-0,20%	-0,58%	-0,38%
Crisisniveau 1 (110% < BDG < VDG)	Beperkte toeslagverlening 1%	-0,19%	-0,55%	-0,36%
Crisisniveau 2 (MVDG < BDG < 110%)	Geen toeslagverlening	0,00%	0,00%	0,00%
Crisisniveau 3 (KDG < BDG < MVDG)	Geen toeslagverlening	0,00%	0,00%	0,00%
Crisisniveau 4 (BDG < KDG)	Korting van 1%	0,16%	0,47%	0,31%

Dekkingsgraad	Maatregel	Actieve deelnemer (impact op DG)	Premievrije deelnemer (impact op DG)	Gepensioneerde deelnemer (impact op DG)
Crisisniveau 5 (BDG < MVDG, 5 jaar achtereen)	Korting van 1%	0,18%	0,53%	0,34%

2.5 Evenwichtige belangenafweging

In de eerder genoemde beleidsregel van De Nederlandsche Bank wordt aangegeven dat in het financieel crisisplan een beschrijving opgenomen dient te worden hoe bij het inzetten van maatregelen op evenwichtige wijze rekening wordt gehouden met de belangen van de verschillende belanghebbenden van de Pensioenkring. Het Bestuur houdt daarbij zoals eerder aangegeven de huidige pensioenovereenkomst en het afgesproken beleidskader als uitgangspunt aan.

Het Bestuur neemt in zijn overwegingen ter beoordeling van de evenwichtigheid in de Pensioenkring tussen de verschillende belanghebbenden de volgende criteria mee:

- Effectiviteit: wat is het effect op de dekkingsgraad?
- Proportionaliteit: weegt het effect op tegen de impact voor de verschillende groepen van belanghebbenden?
- Solidariteit: zijn de bijdragen van de verschillende groepen van belanghebbenden met elkaar in evenwicht?
- Continuïteit: zijn de maatregelen verstandig met het oog op voorzienbare toekomstige (korte en lange termijn) ontwikkelingen?

Vanuit evenwichtsniveau 1 blijkt de Pensioenkring naar verwachting uitvoering te kunnen geven aan de doelstellingen van de pensioenregeling, te weten:

- het maximaliseren van het pensioenresultaat;
- het nagenoeg kunnen voorkomen van de situatie dat de BDG 5 jaar lang onder het MVEV-niveau ligt.

Op het moment dat de Pensioenkring wordt geconfronteerd met de situatie dat het zich niet op het evenwichtsniveau 1 bevindt, worden vanuit het geformuleerde pensioenbeleid maatregelen getroffen die moeten bijdragen tot herstel naar evenwichtsniveau 1. De effectiviteit van de maatregel is toegelicht in paragraaf 2.4.

Het Bestuur heeft op basis van de ALM-studie onderzocht in hoeverre binnen de bestaande beleidskaders maatregelen genomen kunnen worden die:

- bijdragen tot het maximaliseren van het pensioenresultaat;
- de kans dat de BDG onder de KDG uitkomt zo laag mogelijk houden;
- de kans dat de BDG langer dan 5 jaar onder het MVEV-niveau blijft zo laag mogelijk houden.

3 Besluitvorming

3.1 Besluitvormingsproces

Het crisisplan maakt onderdeel uit van de ABTN van het fonds en de Pensioenkring. Besluiten te nemen binnen het afgesproken pensioenbeleid kunnen conform de statuten door het Bestuur worden genomen met in achtname van de bevoegdheden van het Belanghebbendenorgaan.

In onderstaande tabel is het besluitvormingsproces voor de verschillende maatregelen uiteengezet.

Tabel 5 – Besluitvormingsproces in geval van een crisis.

Maatregel	Betrokken partijen	Beschrijving proces	Tijdslijn
Beperking toeslagen of niet toekennen van een toeslag	<ul style="list-style-type: none">• PCC• Bestuur	<p>Afhankelijk van financiële positie geen of gedeeltelijke toeslag. Toekenning op basis van BDG conform het toeslagbeleid zoals vastgelegd in de ABTN.</p> <p>De Pensioen- en Communicatieadviescommissie (PCC) adviseert het Bestuur, op basis van advies van de adviserend actuaaris, over de toeslagverlening.</p> <p>Het Bestuur neemt een besluit over de toeslagverlening. Het Bestuur heeft een discretionaire bevoegdheid om af te wijken van het toeslagbeleid</p>	Laatste bestuursvergadering in 4e kwartaal
Aanpassen beleggingsbeleid	<ul style="list-style-type: none">• BAC• Bestuur• Belanghebbendenorgaan	<p>Het Bestuur heeft de mogelijkheid het beleggingsbeleid aan te passen gegeven de financiële situatie van de Pensioenkring.</p> <p>De Beleggingsadviescommissie adviseert (BAC) het Bestuur, op basis van advies van de fiduciair beheerder, over het aanpassen van het beleggingsbeleid.</p> <p>Wijzigen in het strategische beleggingsbeleid worden vooraf ter goedkeuring voorgelegd aan het Belanghebbendenorgaan van de Pensioenkring.</p>	Afhankelijk van de situatie, maar kent in principe een korte doorlooptijd

Maatregel	Betrokken partijen	Beschrijving proces	Tijdslijn
Korten van pensioenaanspraken en –uitkeringen als laatste remedie	<ul style="list-style-type: none"> • PCC • Bestuur • Belanghebbendenorgaan 	<p>Korten aanspraken en ingegane pensioenen in de Pensioenkring, na vaststelling evaluatie herstelplan in Q1.</p> <p>De Pensioen- en Communicatieadviescommissie (PCC) adviseert het Bestuur, op basis van advies van de adviserend actuaris, over het korten van de pensioenaanspraken en uitkeringen.</p> <p>Het Bestuur neemt een voorgenomen besluit en legt dit ter goedkeuring voor aan het Belanghebbendenorgaan van de Pensioenkring.</p> <p>Het Belanghebbendenorgaan neemt een besluit.</p> <p>Na goedkeuring van het Belanghebbendenorgaan neemt het Bestuur een definitief besluit.</p>	3 maanden

In het kader van het integraal risicomanagement heeft het Bestuur op basis van de door haar ingeschatte risico's en beheersmaatregelen, procedures opgenomen om te handelen in bepaalde specifieke (crisis)situaties binnen de Pensioenkring. Hierbij wordt ook aandacht besteed bij wie de actie wordt belegd, hoe bij een benodigde snelle besluitvorming overige bestuursleden worden geïnformeerd en hoe uiteindelijk de besluitvorming in dat geval kan plaatsvinden.

3.2 Beleid ongedaan maken crisismaatregelen

In artikel 137 lid 2, sub c van de Pensioenwet worden de regels gegeven om in het verleden gemiste toeslag of in het verleden doorgevoerde korting te compenseren. Die regels houden in dat de toekomstbestendige toeslagverlening niet in gevaar mag komen (er moet dus voldoende vermogen zijn om de volledige voorgenomen toeslag naar verwachting ook in de toekomst te kunnen blijven verlenen). Indien de Pensioenkring beschikt over een eigen vermogen wat meer is dan nodig volgens de TB-Toeslaggrens (en meer dan nodig voor VEV) en blijft daarover ook beschikken na de incidentele toeslagverlening en van het voor de incidentele toeslagverlening beschikbare vermogen wordt ten hoogste een vijfde in enig jaar gebruikt.

3.3 Jaarlijkse toets op actualiteit financieel crisisplan

Het crisisplan voor de Pensioenkring maakt onderdeel uit van de ABTN van de Pensioenkring en wordt jaarlijks als vast agendapunt besproken in een bestuursvergadering en getoetst aan de actualiteit.

4 Communicatie met belanghebbenden

De communicatie met belanghebbenden is te onderscheiden in twee onderdelen. Als eerste zal de Pensioenkring aan de belanghebbenden kenbaar maken dat er een crisisplan is opgesteld. Na vaststelling of actualisatie van dit financieel crisisplan informeert het Bestuur de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden over het crisisplan van de Pensioenkring door deze op de website te publiceren. De hoofdlijnen van het crisisplan zijn tevens onderdeel van de maandelijkse communicatie over de dekkingsgraad op de website

In onderstaande tabel is het communicatietraject na vaststelling van de crisissituatie weergegeven.

De doelgroep voor communicatie bestaat uit alle (gewezen) deelnemers en gepensioneerden, werkgever(s), belanghebbendenorgaan en waar noodzakelijk de toezichthouder.

Tabel 4 – Communicatietraject na vaststelling financiële crisissituatie

Dekkingsgraad	Maatregel	Moment van communiceren	Hoofdboodschap
Evenwichtsniveau 1 (BDG > TBT)	<ul style="list-style-type: none"> • Volledige toeslagverlening • Ongedaan maken gemiste toeslagen/kortingen 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen 4 weken na bestuursbesluit toeslagverlening 	<ul style="list-style-type: none"> • Goede financiële positie, volledige toeslag mogelijk. • Mogelijk ruimte voor ongedaan maken van gemiste toeslagen/kortingen
Evenwichtsniveau 2 (VDG < BDG < TBT)	<ul style="list-style-type: none"> • Beperkte toeslagverlening 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen 4 weken na bestuursbesluit toeslagverlening 	<ul style="list-style-type: none"> • Goede financiële positie, toeslag mogelijk.
Crisisniveau 1 (110% < BDG < VDG)	<ul style="list-style-type: none"> • Beperkte toeslagverlening • Opstellen herstelplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen 4 weken na bestuursbesluit toeslagverlening • Binnen 2 weken na vaststelling herstelplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Financiële positie niet toereikend voor volledige toeslagverlening • Vanwege financiële positie herstelplan opgesteld. Herstel o.b.v. het herstelplan wel binnen gestelde termijn van 10 jaar mogelijk dus geen spraken van korten.
Crisisniveau 2 (MVDG < BDG < 110%)	<ul style="list-style-type: none"> • Geen toeslagverlening • Opstellen herstelplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen 4 weken na bestuursbesluit toeslagverlening • Binnen 2 weken na vaststelling herstelplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Financiële positie niet toereikend voor toeslagverlening • Vanwege financiële positie herstelplan opgesteld. Herstel o.b.v. het herstelplan wel

Dekkingsgraad	Maatregel	Moment van communiceren	Hoofdboodschap
			binnen gestelde termijn van 10 jaar mogelijk dus geen spraken van korten.
Crisisniveau 3 (KDG<BDG<MVDG)	<ul style="list-style-type: none"> • Geen toeslagverlening • Opstellen herstelplan • Bij BDG < 100%: stopzetten waardeoverdrachten 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen 4 weken na bestuursbesluit toeslagverlening • Binnen 2 weken na vaststelling herstelplan • Binnen 4 weken na vaststellen BDG. 	<ul style="list-style-type: none"> • Financiële positie niet toereikend voor toeslagverlening • Vanwege financiële positie herstelplan opgesteld. Herstel o.b.v. het herstelplan wel binnen gestelde termijn van 10 jaar mogelijk dus geen spraken van korten.
Crisisniveau 4 (BDG<KDG)	<ul style="list-style-type: none"> • Korten pensioenaanspraken • Opstellen herstelplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen 1 week na Bestuursbesluit met inachtneming van wettelijke termijnen. • Binnen 2 weken na vaststelling herstelplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Financiële positie niet toereikend voor toeslagverlening • Vanwege financiële positie herstelplan opgesteld. Herstel o.b.v. het herstelplan niet binnen gestelde termijn van 10 jaar mogelijk. • Kortingsmaatregelen
Crisisniveau 5 (BDG<MVDG, 5 jaar achtereen)	<ul style="list-style-type: none"> • Korten pensioenaanspraken • Opstellen herstelplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Binnen 1 week na Bestuursbesluit met inachtneming van wettelijke termijnen. • Binnen 2 weken na vaststelling herstelplan 	<ul style="list-style-type: none"> • Financiële positie niet toereikend voor toeslagverlening • Vanwege financiële positie herstelplan opgesteld. Herstel o.b.v. het herstelplan niet binnen gestelde termijn van 10 jaar mogelijk. • Kortingsmaatregelen

Communicatie aan betrokkenen vindt plaats middels:

- algemene media van het fonds, zoals de website;
- brieven aan belanghebbenden;
- informatie in o.a. brieven, procesbrieven, website, (digitale) nieuwsbrief, UPO, pensioenplanner.

Indien het Bestuur van het fonds besluit tot het korten van pensioenaanspraken en pensioenuitkeringen in de Pensioenkring, zal DNB direct door middel van een brief op de hoogte worden gesteld. DNB toetst een voorgenomen besluit tot korten. De (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgevers dienen

ten minste één maand, voordat de korting wordt gerealiseerd, geïnformeerd te worden. Ook DNB dient een maand vóór realisatie te worden geïnformeerd. De korting kan geen doorgang vinden zonder dat DNB hiermee heeft ingestemd.

De AFM adviseert vooruitlopend op een besluit tot korting belanghebbenden te informeren over een mogelijk kortingsbesluit. Dat betekent dat het wenselijk is deelnemers te informeren over een mogelijke korting op het moment dat een herstelplan wordt goedgekeurd waarin korting als mogelijke maatregel is opgenomen. Ook zal melding moeten worden gemaakt van de kortingsmaatregel die is opgenomen in het herstelplan in de start- en stopbrief.

Bijlage 8 Spoedprocedure beleggingen

1. Inleiding

Op basis van ALM studies en onderzoek naar beleggingscategorieën bepaalt het Bestuur van Stap het strategisch beleggingsbeleid voor iedere Pensioenkring. Hierbij heeft het Belanghebbendenorgaan van een Pensioenkring een goedkeuringsrecht met betrekking tot het strategisch beleggingsbeleid van de desbetreffende kring. Marktentwikkelingen kunnen echter leiden tot actuele risico's die niet aansluiten bij de afweging tussen rendement en risico voor de wat langere termijn. Dit memo behelst de spoedprocedure zoals door het bestuur is vastgesteld, waarbij op basis van marktentwikkelingen op korte termijn besluitvorming mogelijk is om, indien nodig, beleggingsrisico's te verkleinen danwel anderszins te wijzigen.

2. Samenvatting

Aegon Asset Management (Aegon AM) monitort de ontwikkelingen op de financiële markten dagelijks. Hierbij worden onder andere de dagelijkse ontwikkelingen in de Credit Default Swaps (CDS) spreads van landen en banken, volatiliteitsindices voor aandelenmarkten en rentederivaten en spreadontwikkelingen van bedrijfsobligaties gemonitord. Indien een situatie van onrust op de financiële markten zich voordoet, zal Aegon AM dit signaleren en de mogelijke dreiging inschatten.

Ontwikkelingen op financiële markten, in de politiek en economie kunnen aanleiding zijn om het rendement/risicoprofiel van de beleggingen van pensioenkringen op korte termijn anders in te schatten dan op basis van de lange termijn karakteristieken die typerend zijn voor ALM analyses. Om adequaat na signalering van een stresssituatie te kunnen ingrijpen in de beleggingsportefeuilles is het effectief om een spoedprocedure ingericht te hebben. Op voorstel van Aegon AM kan de spoedprocedure in werking worden gesteld.

In aanvulling op de inschatting van Aegon AM of het wenselijk is om de spoedprocedure te starten, wordt in paragraaf 5 de kwantitatieve trigger benoemd die is vastgesteld als zijnde een moment waarop Aegon AM altijd een signaal af dient te geven voor het opstarten van de spoedprocedure. Deze trigger bestaat uit van een stijging van de VIX volatiliteitsindex (de volatiliteitsindex van de S&P 500 aandelenindex) tot boven een niveau van 35.

Zoals in de inleiding is vermeld, heeft het Belanghebbendenorgaan van een Pensioenkring een goedkeuringsrecht met betrekking tot het strategisch beleggingsbeleid van de desbetreffende kring. Dit is één van de punten waarop de governance van Stap (en een APF in het algemeen) afwijkt van een regulier pensioenfonds. Het kan tijdrovend zijn om in iedere situatie de besluiten van het Bestuur als gevolg van de spoedprocedure ter goedkeuring voor te leggen aan het Belanghebbendenorgaan. In verband met de gewenste doorlooptijd in geval van een spoedprocedure heeft het Bestuur ervoor gekozen om de Belanghebbendenorganen van de Pensioenkringen niet om goedkeuring te vragen in geval van het inwerking treden van de spoedprocedure en dit vooraf af te stemmen met het Belanghebbendenorgaan. Wel hebben de Belanghebbendenorganen een toehoordersrol via een afgevaardigde op de bestuursvergadering waar het spoedbesluit genomen wordt, waarbij geldt dat absentie van één of meer Belanghebbendenorganen geen beletsel kan vormen voor de voortgang van het proces.

Expliciet onderdeel van het strategisch beleggingsbeleid van de Pensioenkringen is dan ook dat het belanghebbendenorgaan tijdens het inwerkingtreden van de spoedprocedure niet geconsulteerd zal worden en dat het Belanghebbendenorgaan in ieder geval achteraf wordt geïnformeerd en om goedkeuring wordt verzocht indien als gevolg van het besluit naar aanleiding van de spoedprocedure het beleggingsbeleid van de Pensioenkring buiten de vooraf gedefinieerde tactische bandbreedtes vallen.

3. Spoedprocedure

Op basis van de ALM studie wordt onder andere de strategische beleggingsmix bepaald die het best aansluit bij de doelstellingen van een Pensioenkring van Stap. In het algemeen zal uit de ALM studie blijken dat er een bepaalde mate van risico noodzakelijk is om de doelstelling van een goed pensioen te kunnen realiseren, onder meer gegeven de aannames die ten grondslag liggen aan de premie. Dit impliceert dat in het beleid enerzijds voldoende risicovolle posities moeten zijn opgenomen, maar dat anderzijds er niet te veel risico moet worden gelopen. Dit resulteert in een gewenst rendement-/risicoprofiel dat in de operationele uitvoering ingericht en bewaakt moet worden.

In bepaalde situaties met mogelijk negatieve gevolgen voor de financiële markten kan de situatie ontstaan waarin het actuele rendement-/risicoprofiel niet meer aansluit bij het gewenste rendement-/risicoprofiel. (Tijdelijke) aanpassing van de beleggingsportefeuille kan dan gewenst zijn. In deze acute situaties kan een spoedprocedure vormgeven aan de te ondernemen stappen. Hierna volgt de te volgen spoedprocedure.

De doelstelling van de spoedprocedure is dat het Bestuur op zeer korte termijn een besluit kan nemen. De spoedprocedure bestaat uit een aantal stappen:

1. Aegon AM initieert contact met de Manager Beleggingen (of zijn vervanger) van het Bestuursbureau van Stap. De Manager Beleggingen (of zijn vervanger) van het Bestuursbureau van Stap overlegt met Aegon AM en de leden van de Beleggingsadviescommissie (BAC) of de spoedprocedure in gang wordt gezet. In eerste instantie het Bestuur en daarna de Belanghebbendenorganen worden over de uitkomst hiervan geïnformeerd.
2. De Manager Beleggingen (of zijn vervanger) van het Bestuursbureau van Stap roept op zeer korte termijn de Beleggingsadviescommissie (BAC) van Stap bijeen
3. Besluitvorming Bestuur op basis advies BAC, met gelegenheid voor een afvaardiging per Belanghebbendenorgaan als toehoorder
4. Uitvoering en achteraf informeren en indien van toepassing verzoek om goedkeuring van de desbetreffende Belanghebbendenorganen
5. Intensieve monitoring van ontwikkelingen
6. Terugkeer naar normale situatie

Stap 1/2: Het op zeer korte termijn bijeenroepen van de BAC

De aanleiding om de BAC bijeen te roepen is een plotselinge situatie waarbij verwacht wordt dat de gevolgen voor de pensioenkringen groot kunnen zijn. Hierbij kan gedacht worden aan onrust op de financiële markten of ontwikkelingen die voor onrust op de financiële markten kunnen zorgen. Voorbeelden van situaties hiervan kunnen zijn:

- De volatiliteit op de markten neemt sterk toe.
- De VIX komt uit boven een niveau van 35.
- Een grote financiële instelling dreigt failliet te gaan of is failliet gegaan.
- Een politiek conflict.
- Een terroristische aanslag in de westerse wereld.

Indien Aegon AM een situatie signaleert waarbij de spoedprocedure in gang gezet zou kunnen worden, wordt eerst contact opgenomen met Manager Beleggingen van het Bestuursbureau (of zijn vervanger). De BAC wordt in dat

geval geconsulteerd over de ontstane situatie. Vervolgens wordt na overleg tussen Aegon AM, de Manager Beleggingen van het Bestuursbureau en de BAC, door de BAC het besluit genomen of de spoedprocedure in gang wordt gezet.

Indien de spoedprocedure in gang wordt gezet zal de BAC vervolgens een voorstel doen aan het Bestuur over de te nemen maatregelen. Waarbij ook de situatie wordt omschreven waarin financiële risico's weer als genormaliseerd kunnen worden beschouwd, dit ten behoeve van de uitvoering van Stap 6 in deze procedure.

Stap 3: Besluitvorming Bestuur

Indien de BAC adviseert om de beleggingsportefeuille van een Pensioenkring strategisch aan te passen, dan vindt vervolgens op zeer korte termijn een bespreking plaats tussen de beschikbare leden van het Bestuur, waarbij voldoende leden en in ieder geval de voorzitter of zijn vervanger aanwezig moeten zijn. De Belanghebbendenorganen worden hierbij in de gelegenheid gesteld om een lid als afgevaardigde (toehoorder) deze bespreking bij te laten wonen.

De bespreking kan plaatsvinden door bijeen te komen op locatie, een telefonische conferentie of een combinatie van beide. De bespreking is op basis van het voorstel van de BAC, dat schriftelijk aan de leden van het Bestuur wordt voorgelegd. Daarbij zal een reactietermijn van 24 uur worden gehanteerd.

Stap 4: Uitvoering

Na het besluitvormingsproces geeft het Bestuur aan Aegon AM opdracht het besluit uit te voeren. De Belanghebbendenorganen zullen door het Bestuursbureau worden geïnformeerd en om goedkeuring worden verzocht indien als gevolg van het besluit naar aanleiding van de spoedprocedure het beleggingsbeleid van de Pensioenkring buiten de vooraf gedefinieerde tactische bandbreedtes vallen.

Stap 5: Intensieve monitoring van ontwikkelingen

Het grootste risico van het aanpassen van het rendement-/risicoprofiel is dat de timing ongunstig is en de markten snel na de aanpassing hertstellen, waardoor minder van dit herstel wordt geprofiteerd en verliezen permanent worden gerealiseerd. Daarom volgt Aegon AM de ontwikkelingen op de markt intensief en rapporteert daarover op frequente basis aan het Bestuur en het Bestuursbureau.

Stap 6: Terugkeer naar normale situatie

Zodra de risico's op de financiële markten weer terugkeren naar normale waarden zal Aegon AM in overleg met de BAC adviseren de beleggingsportefeuille weer naar de normale strategische gewichten terug te brengen. De overleggen kunnen in de reguliere vergadercyclus worden afgehandeld, echter ingelaste (telefonische) overleggen zijn ook mogelijk.

4. Trigger

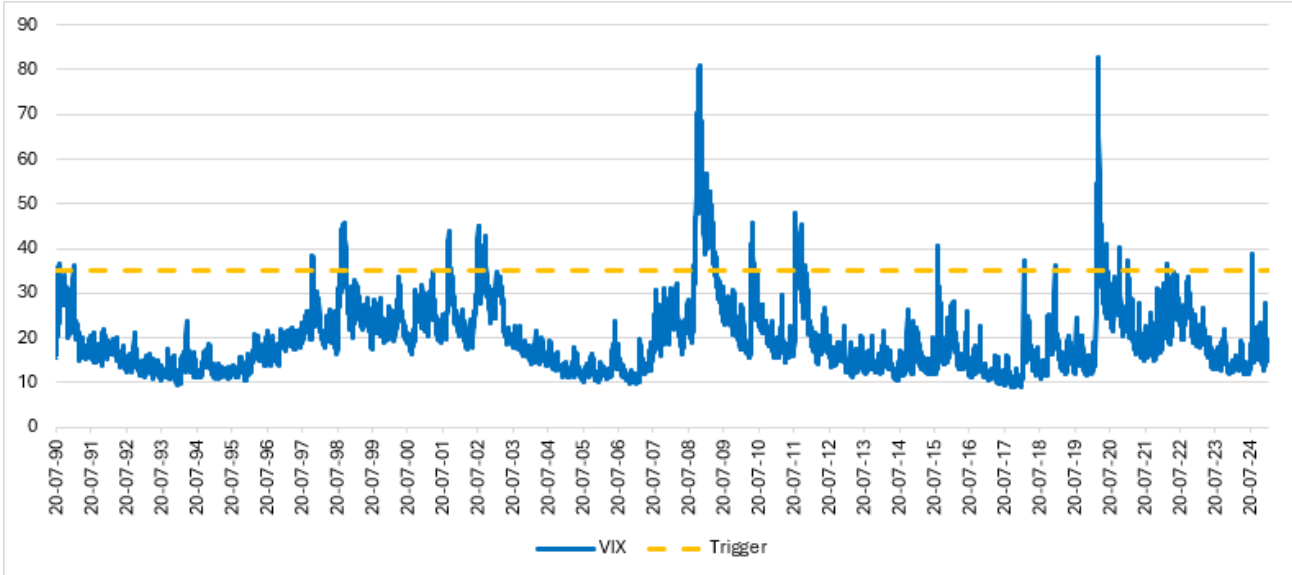
Aegon AM informeert Stap op momenten dat het dit wenselijk of nodig acht. Voor de VIX trigger geldt dat Aegon AM altijd contact opneemt indien zij worden geraakt. Zodoende wordt een vastomlijnd beleid omtrent de spoedprocedure gewaarborgd.

Relevante triggers hebben een relatie met de grootste risico's op de financiële markten voor de beleggingsportefeuilles van pensioenkringen. De grootste risico's voor Pensioenkringen zitten in het risico van de aandelenbeleggingen, het risico van rentebewegingen en het kredietrisico op vastrentende waarden. Het raken van een trigger betekent overigens niet dat er ook daadwerkelijk actie nodig is, het is slechts een indicatie voor het opstarten van de spoedprocedure met bijbehorende discussie van de actuele situatie. De triggers voor het opstarten van de spoedprocedure kunnen in de loop van de tijd wijzigen, bijvoorbeeld door aanpassingen van de beleggingsportefeuille of verschuivingen van risico's in de financiële markten waardoor andere triggers mogelijk betere indicatoren zijn.

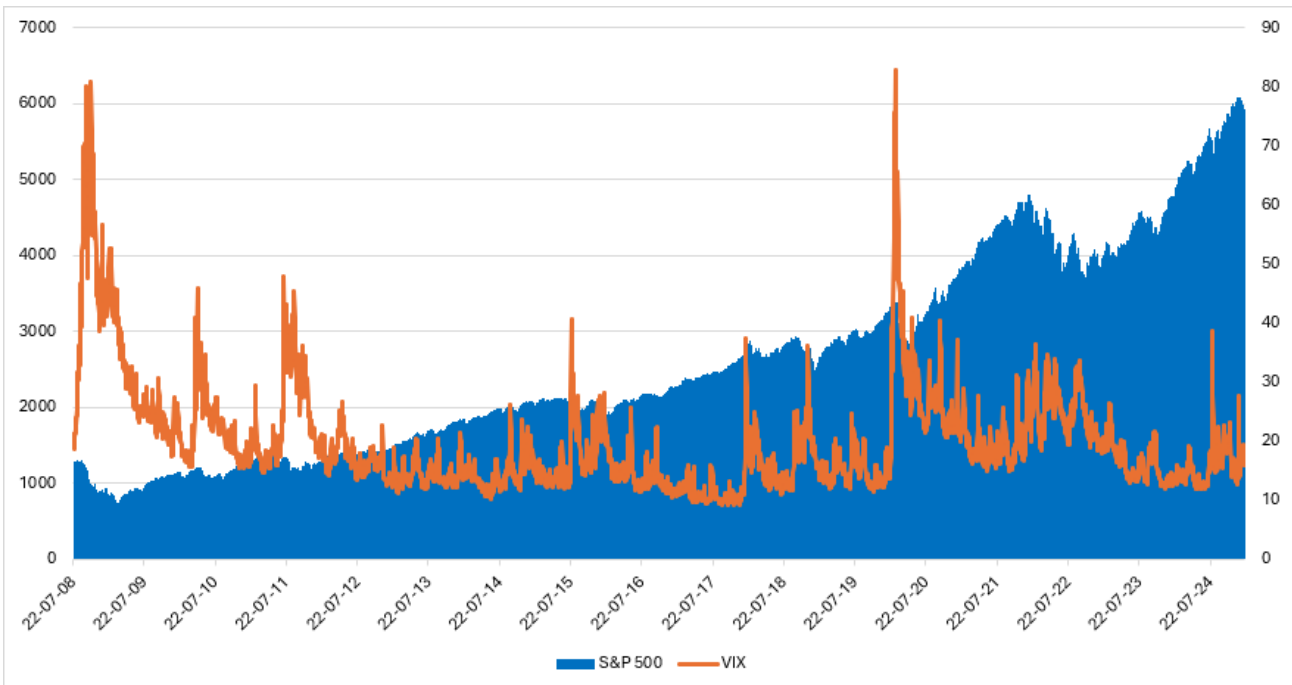
Een goede maatstaf voor risico's in de aandelenmarkten is de VIX. Dit is een volatiliteitsindex gebaseerd op een fictieve 30-daags optie op de S&P 500 index. Opties worden geprijsd op basis van de door de markt verwachte bewegelijkheid. Hierdoor zal in tijden van verwachte stress op de financiële markten deze volatiliteitsindex stijgen. Marktpartijen prijzen dan een grotere mate van onzekerheid in de prijzen van opties in. Een triggerniveau voor de VIX kan 35 zijn. Figuur 1 toont het verloop van VIX sinds 1990 inclusief het voorgestelde triggerniveau. Zichtbaar is dat in tijden van stress op de financiële markten de VIX stijgt. Dit wordt verduidelijkt in figuur 2 waar het verloop van de VIX en de S&P 500 gedurende de recente jaren onder elkaar gezet zijn. De rode stipjes geven de niveaus aan waarop de VIX de grens van 35 doorbrak. In september 2008 werd de trigger geraakt vlak voor de val van Lehman Brothers, waarna de aandelenkoersen flink zakten. In augustus 2011 steeg de VIX boven 35 na de afwaardering van de Verenigde Staten, helaas was het grootste koersverlies op dat moment al geleden. Ook bij de daling in augustus 2015 werd de trigger pas geraakt nadat de grootste daling was gerealiseerd. Het lager vaststellen van de trigger heeft tot gevolg dat deze vaker wordt geraakt, zonder dat er altijd daadwerkelijk belangrijke bewegingen op

markten zichtbaar zijn. Daarnaast stijgt de VIX vaak in korte tijd sterk indien er daadwerkelijk grotere bewegingen plaatsvinden, waardoor een lagere trigger niet daadwerkelijk leidt tot een veel eerder signaal.

Figuur 1 – Verloop VIX sinds 1990

Figuur 2 – Verloop VIX en S&P 500 vanaf 2008

De VIX wordt gezien als een indicator van stress op de financiële markten. De spreads op obligaties zullen hier normaliter aan gerelateerd zijn: hoge VIX gaat gepaard met hoge spreads. Vandaar dat de VIX ook een trigger vormt voor de ontwikkeling van het kredietrisico.

De VIX index is een goede indicator voor stress op de financiële markten, omdat aandelenmarkten worden beïnvloed door veel variabelen en er weinig grote stress events plaatsvinden zonder dat dit leidt tot stress in aandelenmarkten.

Bijlage 9 Versiebeheer ABTN voorgaande jaren

Datum	Auteur	Versie	Wijziging
Februari 2016	Bestuur	V1.0	Initiële vaststelling van conceptmodel ABTN
Augustus 2016	Bestuur	V2.0	Initiële vaststelling ABTN Pensioenkring Eastman
September 2016	Bestuur	V3.0	Vaststelling ABTN Pensioenkring Eastman
September 2016	Bestuur	V3.1	Definitieve vaststelling ABTN Pensioenkring Eastman na advies Belanghebbendenorgaan
Januari 2017	Bestuur	V3.2	Tekstuele wijzigingen (waaronder passage financiering weerstandvermogen 7.8) Aanpassing toeslagbeleid vanuit indexatiedepot Beleggingsbeleid indexatiedepot toegevoegd Verwerking nieuwe overlevingstafels Volgorde flexibilisering toegevoegd Grondslagen afkoop- en flexibiliseringsfactoren opgenomen Beleggingsbeginselen uitgebreid (bijlage 1) Bijsturing floating gewichten bij 'Herbalanceren'
Maart 2017	Bestuur	V3.3	Strategisch beleggingsbeleid inclusief spoedprocedure
Oktober 2017	Bestuursbureau TKP	V4.0	Herijking strategie Stap verwerkt Diverse tekstuele wijzigingen doorgevoerd Periodiciteit toetsen ervaringssterfte toegevoegd Waardering niet opgevraagd pensioen toegevoegd. Pensioenleeftijd aangepast (68). Toelichting kostenvoorziening en kostenvergoedingen opgenomen.
November 2017	TKP	V5.0	Input AAM verwerkt: Hoofdstuk 8, 9.2, Bijlage 1 en 3 Spoedprocedure beleggingen toegevoegd.
December 2018	Bestuursbureau TKP AAM	V6.0	Deel 1 geactualiseerd en tekstuele verduidelijkingen aangebracht. Deel 2 geactualiseerd en tekstuele verduidelijkingen aangebracht.

Datum	Auteur	Versie	Wijziging
			<p>Methodiek kostenvoorziening</p> <p>Actualisatie sterftetekansen (prognosetafel AG2018 en ervaringssterfte).</p> <p>Tekst weerstandsvermogen aangepast op basis van voorschriften DNB.</p> <p>Hoofdstuk beleggingsbeleid aangepast op basis van vastgestelde beleggingsplan 2019.</p>
November 2019	TKP	V0.1_2020	<p>Deel 2 geactualiseerd en tekstuele verduidelijkingen aangebracht.</p> <p>Opmerkingen certificerend actuaris uit rapport boekjaar 2018 verwerkt.</p> <p>Vaststelling risicokapitalen/rentes verzekering toegevoegd.</p> <p>Periodiciteit toetsing actuariële grondslagen opgenomen (Bijlage 6).</p>
December 2019	TKP Stap	V0.2_2020 V0.2_2020	<p>Versiebeheer voorgaande jaren opgenomen in Bijlage 10</p> <p>Deel 1 geactualiseerd</p>
Januari 2020	AAM	V0.3_2020	<p>Hoofdstuk beleggingsbeleid aangepast op basis van vastgestelde beleggingsplan 2020.</p>
April 2020	Stap	V1.0_2020	<p>Afspraken sociale partners over pensioenregeling 2020-2024 verwerkt.</p> <p>Nieuwe uitvoeringsovereenkomst 2020 – 2024 verwerkt</p> <p>Versie definitie gemaakt</p>
December 2020	TKP	V0.1_2021	<p>Regeling parameters en kostenvergoedingen waar relevant geïndexeerd/geactualiseerd</p> <p>Opmerkingen certificerend actuaris uit rapport boekjaar 2019 verwerkt</p> <p>Sterftegrondslagen geactualiseerd en beleid rondom toetsing ervaringssterfte nader uitgeschreven.=</p> <p>Tabel toetsing actuariële grondslagen geactualiseerd</p>
Januari 2021	Stap	V0.2_2021	<p>Deel 1 geactualiseerd</p> <p>In hoofdstuk 2.6 Marketing & Salesadviescommissie toegevoegd</p> <p>In hoofdstuk 2.9 Uitbestedingsbeleid de hoofdlijnen van het beleid opgenomen.</p>

Datum	Auteur	Versie	Wijziging
			In hoofdstuk 2.13 ICT, informatiebeveiliging en privacy de hoofdlijnen van het beleid opgenomen
Februari 2021	AAM/ Stap	V0.3_2021 t/m V0.7_2021	Hoofdstuk beleggingsbeleid aangepast op basis van vastgestelde beleggingsplan 2021 en in 2020 opgestelde strategisch beleggingskader In hoofdstuk 8 en verklaring beleggingsbeginselen SFDR verordening verwerkt
Maart 2021	Stap	V1.0_2021	Versie 0.7 definitief gemaakt.
Januari 2022	TKP	V0.1_2022	<ul style="list-style-type: none"> Regeling parameters en kostenvergoedingen waar relevant geïndexeerd/geactualiseerd Definitie pensioengevend salaris aangepast Uitkomsten evaluatie kostenvoorziening verwerkt Uitkomsten grondslagenonderzoeken verwerkt / tabel toetsing actuariële grondslagen geactualiseerd
Januari 2022	Stap	V0.2_2022	Deel 1 geactualiseerd
Januari 2022	Aegon AM	V0.2_2022	Onderdelen beleggingsbeleid geactualiseerd
Februari 2022	TKP	V0.3_2022	Crisisplan geactualiseerd
April 2022	Stap	V1.0	Versie 0.3 definitief gemaakt
December 2022	TKP	V0.1_2023	<ul style="list-style-type: none"> Regeling parameters en kostenvergoedingen waar relevant geïndexeerd/geactualiseerd Verzekering aangepast Verloop kostenvoorziening geactualiseerd Methodiek inkoop aanvullende toeslag uit toeslagdepot gewijzigd Tekstsuggesties Tabel ervaringssterfte geactualiseerd Tabel toetsing actuariële grondslagen geactualiseerd
Januari 2023	Stap	V0.2_2023	<ul style="list-style-type: none"> Deel 1 geactualiseerd & tekstuele wijzigingen Organogram (bijlage 2) aangepast AAM vervangen door Aegon AM
Januari 2023	TKP/ Aegon AM	<ul style="list-style-type: none"> V0.3_2022 	<ul style="list-style-type: none"> Crisisplan geactualiseerd Crisisplan geactualiseerd

Datum	Auteur	Versie	Wijziging
			<ul style="list-style-type: none"> Wijzigingen i.v.m. SFDR-vereisten
Februari 2023	Stap	V1.0	<ul style="list-style-type: none"> Versie 0.3 definitief gemaakt
Januari 2024	TKP	V0.1_2024	<ul style="list-style-type: none"> Regeling parameters geactualiseerd Inhaaltoeslagenbeleid verduidelijkt Opslag weerstandsvermogen in premie verduidelijkt Rendementscurve (7.9 en bijlage 5) geactualiseerd Periodiciteit toetsing grondslagen (Bijlage 6) geactualiseerd
Februari 2024	Bestuursbureau	V0.2	<ul style="list-style-type: none"> Deel 1 van de ABTN geactualiseerd
Februari 2024	Bestuursbureau/ Aegon AM	V0.3	<ul style="list-style-type: none"> Aanpassing/actualisaties naar aanleiding van beleggingsplan Aantal teksten beleggingen ingekort/verplaatst Actualisatie Verklaring Beleggingsbeginselen
Maart 2024	Bestuursbureau	V0.4	<ul style="list-style-type: none"> Actualisatie crisisplan
Maart 2024	Bestuursbureau	V1.0	<ul style="list-style-type: none"> Versie 0.4 definitief gemaakt
Maart 2024	Bestuursbureau	V1.1	<ul style="list-style-type: none"> Benchmark van obligaties opkomende markten
December 2024	Bestuursbureau	V0.1	<ul style="list-style-type: none"> Basisversie
Januari 2025	Triple A	V0.2	<ul style="list-style-type: none"> Actualisatie parameters pensioenregeling vanaf 2025 Actualisatie sterftegrondslagen Schadevoorziening AO-ers met (T)PP opgenomen Schadevoorziening AO-ers toekomstige risicopremies PP opgenomen + verduidelijking financiering risicopremies PP bestaande AO-ers Aanpassingen depots (BIM, premiedepot) Actualisatie periodiciteit toetsing actuariële grondslagen Actualisatie versiebeheer ABTN
Januari 2025	Bestuursbureau / Aegon AM	V0.3	<ul style="list-style-type: none"> Aanpassing Hoofdstuk 8 (Beleggingsbeleid) en Bijlage 1 (Beleggingsbeginselen) op basis van vastgesteld beleggingsplan 2025

Datum	Auteur	Versie	Wijziging
			<ul style="list-style-type: none"> • Actualisatie Hoofdstuk 8 (Beleggingsbeleid) van investment beliefs, tekst duurzaamheidsrisico's, tabel Stap MVB-beleid en uitsluitingenbeleid • Actualisatie Bijlage 7 (Spoedprocedure beleggingen) van grafiek verloop VIX-trigger
April 2025	Bestuursbureau	V1.0	<ul style="list-style-type: none"> • Versie 0.3 definitief gemaakt

Bestuursbureau Stap
Postbus 5061
9700 GB Groningen
E Info@stappensioen.nl